

Мирская
библиотека

ГОЛОС
ДЕМБАЛЕВИ

 Miroslav Krleža
Gospoda Glembajevi
Drama u tri ina

LICA

Naci (Ignjat Jacques) Glembay, bankir, šef firme Glembay Ltd., pravi tajni savjetnik (šezdeset devet godina)

Barunica Castelli-Glembay, njegova druga legitimna supruga (etrdeset pet godina)

Dr. phil. Leone Glembay, sin Ignjata i prve mu supruge roene Basilides-Danielli (trideset osam godina)

Sestra Angelika Glembay, dominikanka, udovica starijeg Glembajevog sina Ivana, roena barunica Zygmuntowicz Beatrix (dvadeset devet godina)

Titus Andronicus Fabriczy-Glembay, kuzen bankira Glembaja, veliki župan u miru (šezdeset devet godina)

Dr. iuris Puba Fabriczy-Glembay, advokat, pravni savjetnik firme Glembay Ltd., njegov sin (dvadeset osam godina)

Dr. med. Paul Altmann, liječnik (pedeset jedna godina)

Dr. theol. et phil. Alojzije Silberbrandt, informator baruni ina sina i njen ispovjednik (trideset devet godina)

Oliver Glembay, sin barunice Castelli i bankira Glembaja (sedamnaest godina)

Ulanski Oberleutnant von Ballocsanszky (dvadeset etiri godine)

Kamerdiner. Sobarice. Gosti.

Zbiva se jedne noći, kasnog ljeta, godinu dana prije Rata 1914-18. Prvi in u noći između jedan i pola tri. Drugi in između pola tri i pola etiri. Trei in oko pet.

IN PRVI

Crveni salon sa žutom brokatnom garniturom šezdesetih godina. U pozadini dvokrilna vrata, otvorena, s perspektivom na nekoliko otvorenih i rasvijetljenih soba. Lijevo terasa, odvojena od scene staklenim pomičnim vratima. Na terasi kaktusi, pačme i slamnata

*garnitura s dva šaukelštula, a niz kamene stube silazi se u vrt. Vrata desno u blagovaonicu. Na zidovima crvenog salona oko petnaest portreta gospode Glembajevih. Marijaterezijanski, ampir i bidermajer. Dvije-tri glave su moderne kopije po fotografiji. Nekoliko modernističkih figura u pleinairu. itav je stan bogato rasvijetljen. Kasno je. Gosti odlaze iz blagovaonice desno i prolaze sobama u perspektivi pozadine, onda lijevo. Upravo kad se je zavjesa digla, prešao je preko scene jedan austrijski Feldmarschalleutnant sa suprugom generalicom. Iza generala jedna reumatična matrona, opirui se o štap, pognuta u križima od svog išijasa. Jedan pukovnik infanterijski s pukovnikovicom i jedan kavalerijski dragonski major bez dame. Živa, banalna i glasna konverzacija na odlasku, od koje se uju samo pojedini uzvici, nerazgovijetne riječi i smijeh, sa mnogo njemačkog, agramerskog teksta: Küß' die Hand,¹ presvijetla! Ljubim ruke! Servus! Dovienja, ekselenc! Preporu ujem se, moj naklon, auf Wiederseh'n, grüss dich Gott!² Adieu! Sluga sam pokoran, illustrissime! Moj najdublji naklon, laku no! Servus, grüss dich Gott!**

Poslije neznatne stanke izlazi jedna sjedokosa dama s marabuogrlicom u pratnji illustrissimusa Glembay-Agramera, sa svojom etrnaestogodišnjom unukom, koju prate dva mladića. Barunica Castelli-Glembay, supruga bankira, prati jednoga nepoznatog gospodina i damu. Na verandi smiju se mladi studenti i bakfiši, a kada izlazi grupa obitelji Agramer-Ballocsanszky, pretr i preko scene jedna osamnaestogodišnja djevojica u bjelini, da na verandi stigne svoga brata. Na verandi između ostalih Oliver Castelli-Glembay i ulanski Oberleutnant von Ballocsanszky. Svi oni bu no izlaze preko scene u grupi. Stari kamerdiner i dvije sobarice izlaze i ulaze u žurbi sa šalovima, zaboravljenim tašnama i repovima kuna i marabuima. Još odmah u po etku uo se iz pozadine klavir: "Geschichten aus dem Wienerwalde", valcer od J. Straussa, ali je naglo prestao. Sva gospoda uglavnom u fraku, dame u ve ernjoj gali. Gdjegdje po koji banskosavjetnik ki salonrok. Oficiri svi u vafenroku, laku i Peja evi-hlaama. Kao jedan od posljednjih izlazi biskup, kratkovidan, sa zlatnim naočarima, opirui se o štap s drškom od slonove kosti, u reverendi od listera, s briljantnim krstom, biskupskom crvenom kapom i crvenim rukavicama, u pratnji svog li nog tajnika, koji na pristojnu distancu od dva koraka nosi za biskupom njegov pustišni šešir i svileni ogrta .

Biskupa prati sam kuedomain Ignjat Glembay. Za ovoga kretanja, žamora gostiju, glazbe i smijeha, na sceni stoji Sestra Dominikanka Angelika, udovica Glembay, roena barunica Zygmuntowicz Beatrix (dvadeset devet godina) i promatra portrete po zidovima. Ona je vitka, otmjena i dekorativna, bez jedne jedine kapi krvi u obrazima, s prekrasnim ljiljanskim prozirnim rukama, koje koketno skriva u bogatim naborima svojih rukava. Uz nju Leone Glembay. Figura dekadentna, plješiva i prosjeda, sa gotovo potpuno bijelom rijetkom švedskom bradom, bez brkova. U fraku, s engleskom lulom u ustima. Igra ruku i živaca oko te lule abnormalno je intenzivna.

LEONE: Mutno je sve to u nama, draga moja dobra Beatrice, nevjerojatno mutno. "Es gibt zwei Stämme der menschlichen Erkenntnis, die vielleicht aus einer gemeinschaftlichen, aber uns unbekanntem Wurzel entspringen, nämlich: Sinnlichkeit und Verstand, durch deren ersten Gegenstände gegeben, durch den zweiten gedacht werden!" Sinnlichkeit und Verstand,³ jasnije od toga nije ni jedan Kant mogao da odredi sve to mutno u nama! Da! A propos: Kant! Našao sam noas na ormaru u svojoj sobi jedno dobro achtundvierziger⁴ izdanje Eulerove Mehanike! Taj Euler gledao je sa svojim diferencijalom svakako mnogo jasnije od Kanta! I to, molim lijepo: etrdeset godina ranije! Eulerova Mehanika izdana je prvi put u Sankt Petersburgu upravo sedamsto trideset i šeste! A Kritika je, ne varam li se, izdana negdje oko sedam stotina osamdeset i devete! (To je pad Bastille! udna igra prirode: La Grange je roen iste godine kada i Eulerova Mehanika: trideset i šeste!) Da! Što sam htio da kažem? Ah da! Ono apsolutno, matemati ki kristalno, to je Euleru bilo jasnije etrdeset godina prije Kanta, i Euler je logi niji i konzekventniji: on je sve Nepoznato izrazio formulom! Ovo je bitno: matematika je, ako se govori simboli no, bliža Nepoznatome od govora ili od slike. Matemati ka formula može jasno da kaže ono što ne mogu ni govor ni slika, pa ni glazba, koja je još uvijek relativno najmatemati nija! Govor govoriti i govorom se izraziti, to je artizam, to je ve problem umjetni ki, a Kant je pisao, u stilu svoga vremena, krilato i uzvišeno švapski: "auf den Flügeln der Ideen"!⁵ On nije znao da nae adekvatnu, preciznu materiju svome izrazu: u tome, upravo u tome, bio je Euler dosljedniji i vei! I ja, što više slikam, sve sam više uvjeren da je da Vinci potpuno u pravu: stvar se može precizno

odrediti samo apstraktnom matemati kom koordinacijom. I, eto, to je moje unutarnje protuslovlje: mjesto da sam matemati ar, ja slikam. S tim raskolom u sebi, što može uvijek postii više od diletantizma?

ANGELIKA: Ja ne znam, Leone, molim te lijepo, nemoj se nai uvrijeen, ja ne bih htjela da te uznemirim, ali ja se poslije sinonjeg našeg razgovora nisam nikako mogla oteti mislima (ja sam mislila gotovo itavu no o tebi), ja nikako nisam mogla da se otmem impresiji, da ti mnogo pretjeruješ u rije ima! Ja se bojim, sve je to kozerija u tebi! Ti si neobi no duhovit kozer, ti si u stanju radi jedne duhovite kombinacije upropastiti sve svoje dugogodišnje napore, sav iskreni intenzitet svojih napora, ti si u stanju kompromitirati se radi jedne duhovitosti! A ja sam mnogo šutjela za ovih sedam godina i meni je neobi no strano misliti radi kozerije! "Der Unterschied einer deutlichen Vorstellung von einer undeutlichen ist bloss logisch, betrifft nicht den Inhalt!"⁶ A u stvarnu istinu može se ui samo srcem, Leone, samo srcem: logikom ili duhovitim rije ima nikako! Jede Logik ist nur eine Scheinlogik, ein Blendwerk.⁷

LEONE: Preostaje nam dakle dominikanska qualitas occulta?⁸

ANGELIKA: Da, qualitas occulta, ja se ne bojim te rije i! Ja sam otkad postojim, gledala život u slikama: postoji u našem subjektu vani i unutra. Što se nalazi izmeu toga? Nešto, kao što ti veliš, tamno i mutno: nervi, mozak, meso, nešto što se zove naš subjekt. Jedna tužna šupljina u našem takozvanom subjektu. A sve se to razvija u vremenu i u ne em nepoznatom, transcendentalnom. I ako ti misliš da je tvoje slikanje logi no poniranje u to transcendentalno nešto izvan našega Ja, ti se varaš, Leone! Tu se razumom ne može ništa! Danas se to zove intuicija, a neko se zvalo qualitas occulta! Ja se ne bojim te rije i!

LEONE: To sve miriše po dominikanskom sumporu, Beatrice! Ja dopuštam: u ovakvom veltanšaungu živjeti je jeftino. To su hiljadugodišnji propisani pogledi; ta je tvoja dominikanska kostimirana hijerarhija oklopljena: vi kao crkveni veltanšaung, vi ste diluvijalni mastodont u oklopu, vi živite u crkvenoj tvravi, u panceru jedne verbalne laži: qualitas occulta! A to, da ja ne bih bio na svojim platnima materijalist, to ja decidirano pori em! Ja se gibam po formama euklidovski, helenski! I danas, u vrijeme impresionisti ke palete, govoriti o posljednjim stvarima kle ei, u dominikanskom

kostimu, sagnute glave, s krunicom u ruci, to je ista gotika! To je danas, u vrijeme bezbožnog simbolizma, u vrijeme infinitezimala, Beatrice, moglo bi se doista rei: pseudointeligentno...

Angelika se blago, neprimjetno, no ipak prili no odlu no, promatrajui slike po zidovima, udaljuje od Leonea i od njegovih rije i, u šutnji.

LEONE *stane uz nju, mekano, vrlo toplo i intimno:* Beatrice, jedino u što vjerujem u ovoj glembajevskoj kui, to je tvoja visoka i iskrena inteligencija! Pa ipak, sve to u nama nije tako jednostavno kao veltanšaung kakve sluškinje! Za jednu je nepismenu sluškinju pitanje o bogu i posljednjim stvarima koordinacija tako jednostavna kao što su dekoracije jedne katoli ke uskršnje slave. Uskršnje jutro, na bijelom stolnjaku farbana jaja i kuglof, uskršnja zvona i pjevana velika misa!

ANGELIKA: Svi mi vrvimo u životu kao crvi u kvarglu. I nitko od nas ne vidi iznad zbivanja, Leone! Ukoliko živimo, živimo samo tako da se pokoravamo nekoj tihoj, nevidljivoj zakonitosti; u nama i oko nas sve je isto tako tamno kao u termitskom mravinjaku. Ja mislim da je ovo tvoje romanti no uzdizanje nad okvire životne mogućnosti sterilno, a pomalo i staromodno. Das ist die reinste Vormärzromantik!⁹ A ako ti misliš da u veltanšaungu jedne nepismene sluškinje ne može biti više harmonije nego u tvom bezbožnom simbolizmu, ti se varaš! Ovo je "pseudointeligentna gotika" što ja govorim, možda, ali to što ti govoriš, to je kaos, to je nemir!

LEONE: Ja sam te ve eras gledao neprekidno, Beatrice, i ja ne znam, možda je to indiskretno, ali ja bih silno intenzivno htio da znam da li si ti doista tako spokojna, kako se ini, ili se to u mome nemiru samo pri inja - možda ja tu tvoju koncentraciju samo sanjam?

ANGELIKA: Ja sam svakog dana sve manje nemirna.

LEONE: Sedam je godina prošlo od Ivanove smrti. Beatrice, i ako si ti doista ovih sedam godina svakog dana sve manje nemirna, ti mora da si danas ve nevjerojatno mirna. A ne boli te nikada?

ANGELIKA: Pa i boli me! Ali se onda opet, kao što ti veliš - koncentriram, i bolje mi je!

LEONE: Gledam te ve drugi dan, drago dijete, i tu tvoju koncentraciju gledam, i nikako ne mogu da shvatim: gdje je to mirno u tebi? Gdje je ta to ka u tebi o koju se opireš?

ANGELIKA *odbije ga odlu no:* Ne znam, Leone!

Prelomivši tako razgovor, ona poe spram svoga portreta što je prikazuje u žutoj brokatnoj ve ernjoj gali, s dubokim dekolteom i ogromnom lepezom od nojeva perja; tu stane i dugo gleda u svoju vlastitu prošlost. Iza scene se u taj tren oglasi klavir s Mondscheinsonatom i traje u kontinuitetu dalje od prvoga stavka sve do dolaska barunice Castelli-Glembay. Nakon stanke Angelika klone u jedan naslonja , sklopi ruke kao na molitvu i šuti u unutarnjoj kontemplaciji.

LEONE *promatrajui je, tiho i egzaltirano*: Tvoje lice sjea me jedne Holbeinove glave: mislim da sam je vidio u Baselu. Lice ovalno, lice jedne gracilne gejše, dje je, nasmijano, boja mlije na s prozirnim pastelnim preljevom! O i holbeinske, inteligentne, svijetle, negdje duboko u jednoj transcendentalnoj nijansi sa jedva primjetljivim fosfornim svijetlom erotike.

ANGELIKA: Leone, molim.

LEONE: Ja govorim o Holbeinu, draga sestro Angeliko! O jednom starom baselskom Holbeinu, o kome mislim sedam godina! Ono lice bilo je nasmijano, upravo toliko da su se na jagodicama zaokružile dvije malene, diskretne jami ice kao dvije simetri ne sjenke iznad pravilne dijanske usne, ruke ljljanske, bijele, mirišljive, prsti engleski, fini, duguljasti Holbeinovi prsti, divna plavokrvna ruka kakvu je mogao da vidi samo jedan jedini Holbein!

Angelika je bez rije i ustala i pošla spram terase sakrivši svoje ruke u rukave. Leone za njom.

LEONE: Ja ve sedam godina nosim ideju tvoga portreta, Beatrix! Najprije sam te vidio u crnini, ali sada te vidim u ovom dominikanskom kostimu, taj ti pristaje divno, kao kakvoj dvorskoj gospoi iz Trecenta! Ti si feudalna dama, i ja tebe ne vidim kao dominikanku nego kao feudalnu damu iz Trecenta: tako bi te trebalo naslikati! Kako vrijeme brzo prolazi i kako se kostimi nevjerojatno brzo mijenjaju na našim predstavama! U tom istom tvom dominikanskom kostimu gledale su gospoe turnire, slušale viteške pjeva e, i ja ne bih htio da te povrijedim, Beatrice, ali ideja da bi se moglo još dogoditi da za sedam stotina godina budu crkveni ženski redovi kostimirani u second empireu, ta ideja govori kako je doista sve na svijetu relativno i prolazno: i naši kostimi i naše dominikanske koncentracije! Za sedam stotina godina mogu second-empire-kostimi

biti isto tako konzervativni kao što su danas feudalni. A itav se impresionizam rodio u sjeni onih preciznih i mondenih second-empire-kostima: posljednje krinoline, tokovi "a la Eugénie", sa svilenim liliput-suncobranima u žarkim bojama.

Taj tihi flert Angeliki je stran i dalek a istodobno i bliz; ona s neprikrivenim interesom sluša te tople rije i njoj simpati nog ovjeka koga nije vidjela ve sedam godina, i pri tome promatra svoj vlastiti portret, sliku svoje mladosti.

Ulazi illustrissimus Fabriczy u pratnji doktora Silberbrandta. Presvijetli gospodin Titus Andronicus Fabriczy, umirovljeni veliki župan, stari je bonvivan, ija je svaka pojedina skupocjena nit frizure virtuozno položena preko plješive lubanje, s jakim, konjani kim madžarskim brkom, vidljivo tamnocrno nafarbanim. Njegova uspravna još i besprijekorno elegantna pojava, s monoklom na staromodnoj žnori, s rozetom jednog visokog reda u zapu ku, njegove kicoški ispeglane hla e, njegovo zubalo, fine, odnjegovane gospodske ruke sa zlatnom narukvicom i ogromnim pe atnjakom, sve je to stara ki uredno i pedantno isto. Stari iskusni epikurejac, koji ljubomorno pazi na svaku minutu svoje šezdeset i devete godine. Na lijevom obrazu zarasla mu je brazgotina od zareza sabljom. Dr. theologiae et philosophiae Alojzije Silberbrandt, eksjezuit, sada informator bankirskog jedinca Olivera Glembaja, ima oko etrdeset godina. Suhonjava, suši ava pojava s blijedim bezli nim licem kao da je od gumije, ima u sebi nešto eunuško, antipati no i lakajsko: u svojoj reverendi od listera figura crna i vitka.

FABRICZY: A vi gledate svoju prošlost, barunice? Wie die Zeit vergeht, mein lieber Gott!¹⁰ Devet je godina prošlo od ovog vašeg portreta, a koliko smo mi ve eri tu pod ovom slikom razgovarali o vama, još u ono vrijeme dok ste vi bili, ako se ne varam, u Shanghaiu.

ANGELIKA: U Hongkongu, illustrissime, u epidemijšpitalu bila sam pune dvije godine. Tamo smo imali i lepre i tifusa mnogo. Tome je davno, i sve mi se ini kao da sam sanjala. Od ove slike prošlo je sada u martu osam punih godina. Tu sam toaletu imala na be kom "Rotes-Kreuz-balu",¹¹ a to je moglo biti nekako polovicom februara. Na tom istom plesu dogovorio je Ivan s Ferenczyjem ovaj moj portret! Mislim, za osamsto i osamnaest funti! U martu sam sjedila

Ferenczyju, a u junu umro je Ivan. U junu slijedee godine bila sam ve u Hongkongu! Gledati ovakav svoj vlastiti portret sasvim je udan doživljaj: kao da se ovjek gleda u arobnom ogledalu: je li mogue da sam to zaista bila ja? Je li mogue da u životu ima distanca iz kojih ovjek samog sebe više ne prepoznaje?

FABRICZY: Jawohl, das ist ein typischer Ferenczy! Von demselben Ferenczy stammt auch das berühmte Portrait des englischen Herrscherpaares, das im vorigen Salon d'Automne ausgestellt war.¹² Taj Ferenczy slika sada u Londonu - "die oberen zehn Tausend." Angeblich soll er enorm reich sein! Unlängs hat er eine Indienreise gemacht,¹³ na svojoj vlastitoj jahti! Ein Prachtwerk! Ein blendendes Feuerwerk!¹⁴ A vi, gospodine doktore, što kažete vi zu diesem chef-d'oeuvre?¹⁵

SILBERBRANDT: "Pulchrum autem dicatur id, cuius ipsa apprehensio placet",¹⁶ kako je rekao sveti Toma, illustrissime! Kad bih baš smio da primijetim svoje, naravno potpuno nemjerodavno i skromno mišljenje, ne bih mogao da ne fiksiram da mi se taj portret pri inja, za jednu nijansu možda, ali ipak: malko suviše mondenim! Ali stvar sama po sebi naravno da je genijalna!

FABRICZY: Jeder Zeit ihre Kunst, mein' ich!¹⁷ Ako je jedno vrijeme mondeno, i slike treba da su mondene! "L'oeuvre d'art est déterminée par un ensemble qui est l'état général de l'esprit et des moeurs environnantes!" So mein' ich! Aber, allerdings, ich versteh' nicht viel davon!¹⁸ Što dulje ja tu sliku gledam, a gledam je sada više od sedam godina, meni je sve ljepša: ich kann mir nicht helfen! Allerdings, ich bin nur ein Laie!¹⁹ Ali ovdje je Leone: on je sâm slikar, njegove slike dobivaju zlatne medalje, on e nam to znati bolje formulirati: dakle, Leone, što ti misliš o baruni inom portretu?

LEONE: Ja ne mislim o tom portretu ništa, dragi Fabriczy! To uope nije nikakav portret, to mislim ja! I meni je sasvim jasno da Beatrix samu sebe ne prepoznaje: takav je to portret!

FABRICZY: No ja, natürlich, du mit deinen überspannten Anschauungen! No ja, ganz natürlich: der englische Hof und der Salon d'Automne wissen natürlich nicht, dass ein Ferenczy László einen Dreck wert ist!²⁰

LEONE: Meni je savršeno irelevantno što engleski dvor misli o jednom anonimnom Ferenczyju i o slikarstvu!

SILBERBRANDT: "Omnis ars naturae imitatio est!"²¹ A nema sumnje, ova slika prikazuje barunicu vrlo vjerno, onakvom kakva je barunica bila prije deset godina, razumije se! A da sestra Angelika samu sebe ne prepoznaje, to nije kriv portret nego to što ona danas nije više ona od prije deset godina! Da! Ali slike treba suditi potpuno nezavisno od onih lica koja su na platnu prikazana, tako nas barem u i estetika! A po jednom objektivnom estetskom kriteriju, svi su uslovi za jednu harmoniku ljepotu tu: *μετριοτης και συμμετρια!* Ja se dakle ne bih nikako mogao složiti u vašem sudu s vama, izvinite, gospodine doktore, da...

FABRICZY: No, also, immer schöner und schöner:²² jedan Ferenczy László je za tebe anonimian? A za koga je Ferenczy anonimian? L'illustration i The Graphic - smatraju za osobitu ast ako mogu reproducirati jednog "anonimnog" Ferenczyja! - Da!

LEONE: L'illustration, The Graphic i sveti Toma sa svojim "imitatio naturae"...

SILBERBRANDT: Pardon, to je Seneka, gospodine doktore.

LEONE: Svejedno: Seneka ili sveti Toma ili The Graphic! Trebali biste da znate da je problem suvremenog slikarstva udaljen od Seneke i od The Graphica dvije hiljade godina! Da! A ovo što vi izrezujete nekakve citate iz starih crkvenih knjiga te ih lijepite, kao markice kamo spadaju i ne spadaju, to je patristi ka filatelija možda, ali s estetikom i slikarskom kulturom to nema nikakve veze!

SILBERBRANDT: Vi ste kadikad suviše autoritativni u svojim tezama, gospodine doktore! Ja dopuštam da se ja u slikarstvo ne razumijem kao vi, jer vi ste bili u Firenci tri godine na akademiji, i u Parizu, ako se ne varam, i kona no i sami slikate, da, ali kona no imati svoje mnijenje, to je stvar savjesti: ja pod ljepotom razumijevam jednu višu harmoniju u estetsko-religioznom smislu, onako kako je to odredio Biedermann u svojoj studiji "Über die christlichen Dogmen": "Erhebung des Menschen, als unendlichen Geistes aus der eigenen endlichen Naturbedingtheit zur Freiheit über sie in einer unendlichen Abhängigkeit."²³

LEONE: Što, kako, molim ja vas? Die eigene endliche Naturbedingtheit und Freiheit über die endliche in einer unendlichen

- ja od svega toga nisam ni slova razumio! Kakav Seneka i engleski dvor i Ferenczy und christliche Dogmen? Što? *Nervozno*: Uzmite konkretno baruni inu ruku s lepezom! Zar može tako da izgleda jedna ženska ruka s lepezom? Tu se osjea tuba, ulje, to se sve lijepi kao smola, ti su prsti ostali neizdiferencirani kao marcipan! Pa onda frizura? Imate li vi osjeaj gdje po inje elo, a gdje kosa? To je sve lakirani papier-mâché, sakriven ovim banalnim trikom od dijadema. Kakav dijadem? emu ovdje dijadem? Ta svila, ti brokati, to nojevo perje, sve je to šareno kao papiga! To sve sebi može dozvoliti jedan Ferenczy, koji prodaje svoje portrete engleskom dvoru, ali to nije slikarstvo! Kakvo je to slikarstvo?

FABRICZY: Lächerlich!²⁴ Jedan Ferenczy László ne zna što je slikarstvo, a jedan gospodin Glembay to ima u malom prstu! Ja nalazim da je ovaj portret savršeno sli an barunici, i to još današnji, poslije devet godina! Ako to nije portret, onda ja ne znam što je uope portret.

LEONE: Ja mislim da je najpreciznije ovo posljednje, da ti uope nemaš pojma o portretu! Barunica ima prije svega o i plave, akvamarin, irealni akvamarin, a ove o i tu na ovom platnu su zelene. Lice Beatricino je lice iz Trecenta, Quattrocenta, njen pogled, njen holbeinski ovalni obris, svemu tome nema na ovoj engleskoj Ansichtskarti ni traga. A Beatricine ruke? Gdje su te netjelesne, vrhunaravne ruke na ovoj porculanskoj bebi?

SILBERBRANDT: Ja mislim da bi od svega najmjerodavnije bilo što misli sama sestra Angelika. Sestra Angelika ne živi danas više ni materijalnim ni duhovnim životom jedne mondene dame, ona gleda na ovaj svoj portret iz jedne, kako je blagoizvoljela izjaviti, devetogodišnje distance, te bi ona...

LEONE: Ruke ostaju iste! Ja se sjeam Beatricinih ruku još iz onog glembajevskog vremena, a vidim ih i danas! Iz didakti kih motiva, Beatrice, da pokažem ovoj gospodi što zna i jedna ruka na modelu, a što na platnu, molim te, budi tako dobra...

Sestra Angelika slušala je ovaj razgovor o svome portretu s velikim interesom, ali se diskretno povukla kad je pala rije o njoj li no i o njenim rukama. Ona gleda galeriju glembajevskih obiteljskih portreta.

ANGELIKA: Fabriczy, molim vas! Je li to ona Ludviga Glembajeva koja se utopila zbog onog talijanskog slikara?

FABRICZY: Ne, draga Beatrice, to je stara Foringaševica! Mi smo iz vonjaka Foringaševih ukuhivali one njihove non plus ultra²⁵ Reine Claude, a moja pokojna mamica Glembajica govorila bi: kakve argentinske durancije? Za a la Melba kompotje najbolje su durancije od Foringaševih! To su one foringaševske gorice na topli koj strani, ako se izvolijevate još sjeati, gdje danas stoji rafinerija špiritusa i gdje se pe e Château Glembay Cognac. A Ludviga Glembajeva, to je ova gospoa u bijeloj svili s crnim šalom!

Stali su pod slikom jedne mlade žene u bjelini, koja drži u ruci lornjon i ima tešku, skupocjenu, masivnu bisernu ogrlicu. Bidermajerski rad etrdesetih godina.

FABRICZY: To je portret od maestra Bartolomea iz Toskane, dieser fantastischen Person! Das unglückliche Kind aus dieser Avanture mit diesem italienischen Maler²⁶ izgubilo se negdje oko osamdesete u Be u. ulo se kao da se tamo oženio nekakvom sluškinjom, Štajerkom! Mit einem Wort: vollkommen verkommen, hat sich dann der Unglückliche, genau wie seine selige Mutter, in's Wasser geworfen! Ein angeblicher Sohn aus dieser Mésalliance soll heute noch irgendwo in Wien leben!²⁷ Da, da, to je ta nesretna Ludviga! Kako se vidi, morala je biti prekrasna! Diese Büste, diese Augen! Und dieser Jüngling, das ist der jüngere Bruder derselben Ludviga! Der unglückliche Felix Glembay. Er hat sich einer Graf-Wrbna-Reitereskadron angeschlossen, die im Spätherbst achtundvierzig unter dem Grafen Nugent den rechten Flügel der Banus-Jellachich-Expedition bildete.²⁸ Tako nekako pod konac novembra etrdeset i osme, njega su negdje oko Fünfkirchena ulovili Kossuthovi banditi i ispekli živoga!

ANGELIKA: Za ovoga znam zašto nosi crkvu! To je Franc, taj je sagradio novu remetine ku crkvu! Ali zašto ovaj drži lokomotivu u ruci, Fabriczy?

FABRICZY: To je Franc Ferdinand Glembay! Taj je izgradio željeznicu Pettau-Csakathurn, Csakathurn-Nagy Kanizsa! Als Generalvizedirektor der Südbahn und als Vizepräsident des Wiener Herrenklubs²⁹ mogao je mirne duše postati barun, da je samo htio. I kad su mu došli s tom propozicijom, der Alte wies höflichst ab: nein, danke gehorsamst! Der hundertjährige Meisterbrief meines seligen

Vaters ist mir viel lieber als euere zweimonatlichen Patente! Danke schön!³⁰

LEONE: Ja sam još bio dijete i sjeam se da nam je Tante Marietta pri ala da je ovaj znao kod pokera tako varati, da je bio poznat als Falschspieler von Laibach bis Esseg!³¹

FABRICZY: Geh', ich bitt' dich, mit diesen deinen überspannten Witzen!³²

LEONE: Das ist kein Witz, mein Wort!³³ Tako sam uo od Tante Mariette!

FABRICZY *prešavši preko toga s gestom šutnje*: Ja ne znam da li se sjeate ove slike svoga Schwiegervatera?³⁴ To je slikano prije dvadeset i pet godina u Be u kad je ova ista firma Glembay Ltd. Comp. slavila svoju pedesetogodišnjicu! Das Werk stammt aus der Makart-Schule vom akademischen Maler Professor Janetschegg. Streng in der Form, mild in der Farbe!³⁵ Onda je Ignjat nosio još svoju znamenitu napoleonsku bradicu! Ist das als Bild vielleicht auch einen Dreck wert, Leone, was?³⁶

Leone je ustao i stoji pred jednom izlizanom staromodnom cehovskom slikom u baroknoj rami.

LEONE: A što misliš, illustrissime, zašto drži ovaj Glembay vagu u ruci?

FABRICZY: Pa to je cehovski simbol, vaga. On je vagao i trgovao za itavog svog života!

LEONE: Da, on je vagao za itavog svog života! To je mene još kao de ka uvijek zanimalo, kako je to, da je ovaj vagao tako da drži vagu koja je prevagnula! A poslije sam se dosjetio: to je prvi Glembay koji je vagao krivo!

FABRICZY: Deine ironische Einstellung zu allem wirkt manchmal wirklich deplaciert: još za directoirea galt der Mann als der Reichste von Marburg bis Csakathurn! In der Kongresszeit kaufte er schon das Palais in der Herrengasse!³⁷ Što je njemu trebalo da važe krivo? Lächerlich!³⁸

LEONE: Nikome još do dana današnjega nije samo od sebe prevagnulo, illustrissime!

FABRICZY: Wenn das gemeine Volk so spricht, ist es noch verständlich! Das ist es aber was gemeine Volk nicht verstehen

kann!³⁹ Da pauperi s ulice tako misle, das ist noch verständlich!⁴⁰ Ali ti, jedan Glembay-Danielli - merkwürdig!⁴¹

SILBERBRANDT *koji se je gibao kod ovoga promatranja obiteljskih slika kao sjenka, tiho i kao uvjerljivo, ustvari laskavo*: Upravo za nas, za naš siromašni nepismeni narod, koji nema svoje narodne privredne klase, za nas je važno da o uvamo i ono malo što je ekonomski naše, narodno naše. I zato su za nas neke moderne, liberalne novotarske teorije, koje sve ruše i razaraju, dvostruko opasne! Ja skromno mislim, ja sam barem tako itao u almanahu der Österreichischen Handelsgeschichte,⁴² da je ovaj Glembay ve u marijaterezijansko vrijeme radio s laama u Trstu i imao svoje filijale u Grazu i Be u.

FABRICZY: So ist es!⁴³ Treba se pokloniti i priznati, treba gledati pozitivno, nicht alles nur beschmutzen und niederziehen! Natura non facit saltus! In vierundzwanzig Stunden kann man nichts aufbauen!⁴⁴ Svi ovi Glembajevi radili su i stjecali u prilikama mnogo težim nego što su današnje i daleko je, dragi moj amice,⁴⁵ od onog Glembaja s vagonom u ruci do tvog gospodina oca, pravog i tajnog savjetnika, koji, kao što smo jutros uli na sve anoj sjednici Trgova ke komore zapošljava i hrani više od deset hiljada glava! Carissime,⁴⁶ da, tako je to!

LEONE: Vama su još uvijek zdravice od banketa u glavi! Idite sutra na sve anu sjednicu Trgova ke komore, pak deklamirajte te svoje zdravice tamo! Što to meni pjevate, ja nisam nikakav jubilarac ni bankir! Ja sam u ovoj kui prolaznik, meni ove slike govore stvari mnogo tamnije od jedne zdravice! Za vas onaj Glembay drži u ruci crkvu, a za mene krvavi nož! Kako za koga! Was habe ich gesagt? Hab' ich überhaupt etwas gesagt?⁴⁷ Ja sam rekao što sam uo: da je ovaj Glembay varao na kartama, a onaj da je krivo vagao! Das hab' ich gesagt! Kein Wort mehr!⁴⁸

FABRICZY: Jawohl, das ist die Bárbóczy-Legende: die Glembays sind Mörder und Falschspieler,⁴⁹ i svi su Glembajevi prokleti! To je bablja pripovijest!

LEONE: Tako, to sve je die Bárbóczy-Legende? Prekrasno! Uzmi samo od etrdesetosme ovamo, molim te lijepo! Za ovu Ludvigu sâm si rekao da se utopila, sama iz vlastite inicijative; i njen sin sko io je u

vodu iz vlastite inicijative. Das hast du selber gesagt!⁵⁰ Brat ovog ajznbanera (der die Wiener Hochbauer heiratete), der ist im Irrenhaus gestorben!⁵¹ Najstariji njegov sin, taj se je ustrijelio. Generalica Warroniggova dva puta se bacila u vodu. Ihre Tochter Laura, Baronin Lenbach, ist eine ausgesprochene Selbstmordkandidatin!⁵² Tu je moja pokojna mama! Dobro! Ona nije Glembajica, ali ona se otrovala u kompleksu Glembay! Kannst du das vielleicht leugnen!⁵³ Alice, a Alice, zar se nije utopila? Pokojni Ivan zar nije pao iz treega kata?

FABRICZY: Das war der reinste Zufall!⁵⁴

LEONE: Dobro, a svi Glembajevi tree i etvrte linije? Svi Agrameri, svi Ballocsanszky, pa kona no i vi Fabriczyjevi, ist das alles nicht verflucht und degeneriert?⁵⁵ Zar je to sve baš tako normalno da ovdje Beatrice stoji u svom dominikanskom kostimu? Nije li barunica Zygmuntowicz udova jednoga samoubojice Glembaja? Und das alles nennst du eine Bárbóczy-Legende?⁵⁶ Moj dragi illustrissime.

FABRICZY: Ja, und was willst du damit sagen?⁵⁷

LEONE: Idi, molim te! Zu blöd das Ganze!⁵⁸ *Ode nervozno na terasu, sjedne u šaukelštul i njiše se nervozno, odbijajui dimove.*

FABRICZY: Ein ungemütlicher Sonderling!⁵⁹ Došao je nakon jedanaest godina prvi put u svoj vlastiti roditeljski dom i vlada se tako überspannt, so zügellos nervös, dass er beinahe ansteckend wirkt!⁶⁰ Da se riješi te neugodne teme: A vi, draga barunice, kako vi provodite svoje dane? Prije dvije-tri godine mnogo mi je pri ala o vama jedna vaša u enica: kontesa Wieniawski-Drohobecka! Kad se je bila vratila iz Pressburga od Engleskih Gospoa, ona je bila prosto šarmirana durch Ihre, wie sie selbst sagte, "innerlich verklärte Harmonie!"⁶¹

ANGELIKA: Ja nisam više kod Engleskih Dama, illustrissime! Ja sam kod Previšnje Dvorske Službe u kancelariji Njegove Eminencije Kardinala Gaspari-Montenuova!

FABRICZY: Da, da, znamo i to, ast nam je znati i to! I baš u tom pogledu, ja sam vas ex privata htio da zamolim za jednu uslugu: da mi odnesete jednu poruku Njegovoj Eminenciji Kardinalu! Mi smo zajedno s Njegovom Eminencijom bili u Germanikumu (damals als ich noch bei der kaiserlich-österreichischen Gesandtschaft in Rom

war!)⁶² i onda smo bili vrlo dobri s Njegovom Eminencijom. Pak me je molio reverendissimus prepošt ladanjski doktor Kloko ki, da molim ili da interveniram preko Njegove Eminencije grofa Montenuova za visoki zagovor kod Eminencije Nuncija (wie ich höre, soll das eine Préférencepartie sein):⁶³ radi se naime o jednom banskohrvatskom karmelitskom kloštru. Eine Kleinigkeit! Irgendwelche Agrarkomplikation oder so ähnliches.⁶⁴ Jedna malenkost, barunice, koja za te siromašne asne sestre zna i vrlo mnogo!

ANGELIKA: Vrlo rado, illustrissime, koliko to od mene zavisi, vrlo rado, molim lijepo.

Izlaze polagano u razgovoru na vrata u pozadini, a dr. Silberbrandt polagano za njima kao lakajska sjenka. Stanka, za koje se uje drugi stavak Mondscheinsonate; u stanci vratio se Leone u sobu i nervozno šee i puši, promatrajui slike.

Ulazi uzrujan doktor Puba Fabriczy, plavokosi nerv ik u fraku s monoklom na oku i havanom u ustima. On je uslijed svoga rahitisa šepav, te nosi gvozdene sponke na lijevoj, degeneriranoj nozi, koju vu e za sobom sa prili no teškim i vidljivim teretom higijenske, ortopedski iskonstruirane patent-cipele. Opire se o fini crno lakirani štap, a slovo er izgovara afektirano i namješteno. On je nesimpatian i vrlo oštrouman.

PUBA: Ovo je ludnica u kojoj ovjek samo badava gubi svoje nerve! Kasno je, a ja ne kradem svoje vrijeme, sutra me eka pun koš posla! Zu dumm, dass man sich immer herumplagt und herumstrapaziert.⁶⁵

LEONE: A tko te smeta da ne odeš, draga dušo? Idi s Bogom milim, laku no!

PUBA: Ti si uvijek prekrasno duhovit! Ja treba da riješim s tetom Šarlotom jednu važnu stvar, a nikako ne mogu da se naem s njom. Ovo je ludnica, i tu se ljudi igraju vatrom!

LEONE: Barunica Castelli-Glembay svira svoju Mondscheinsonatu, i ja mislim da je najbolje pustiti je da odsvira tu svoju blaženu Mondscheinsonatu, jer ini se da ona ne bi mogla zaspati bez te svoje sonate "quasi una fantasia"! Idi kui i laku no! Što se tu gnjaviš? Pogotovo ako si toliko überlegen⁶⁶ te uviaš da je sve ovo ludnica!

PUBA: Lako je tebi govoriti so von oben aus deiner olympischen Perspektive!⁶⁷ Da ja imam tvoju rentu, ni ja se ne bih uzrujavao,

drugi moj! A znaš li ti uope o emu se radi? A znaš li ti da je socijalisti ka štampa najavila novu kampanju u slu aju Rupert-Canjeg? A znaš li ti da ta gospoda prijete novim dokumentima? A znaš li ti da je ju er na sprovodu one luakinje došlo do kravala i do strke i da je policija morala uredovati? Svjetina je vikala protiv nekažnjenih ubojica! Tu se demonstrira, tu štampa sprema novu kampanju, a ovi tu šampanjiziraju i sviraju Mondscheinsonatu! Seid nicht leichtsinnig, um Gottes Willen!⁶⁸

LEONE: Što se to mene ti e? Ja sam u toj aferi savršeno dezinteresiran! Meni je to sedma briga! Neka demonstriraju, neka laju, neka pišu što ih je volja! Was geht das alles mich an?⁶⁹

PUBA: Naravna stvar: tebe se to ništa ne ti e, Šarlote se ništa ne ti e, staroga se ništa ne ti e, svi ste vi dezinteresirani, a kada opet doe do novih skandala, onda, naravno, tko e biti odgovoran? Naravno, advokat gospodin Fabriczy! Onda u biti odgovoran naravno isklju ivo ja sam!

Ušao je Glembay u pratnji dra Altmanna i uo je Pubine posljednje rije i. Ekscelencija Ignjat Glembay, šef firme Glembay Ltd. Company, bankir, veleindustrijalac i financijski magnat, najstariji predstavnik otmjene patricijske obitelji, gospodin je elasti an, neobi no dobro uzdržan u šezdeset i devetoj godini. On je u savršeno skrojenom fraku; gusta kovr ava, potpuno sijeda kosa, markantan nos, lice tvrdo, izbrijano i odlu no, obrve orlovske. Jaka, nešto izbo ena donja eljust i neobi no mišiave vilice: uje se na prekide kako škripsi nervozno zubima. Monokl sjedi mu posve prirodno, kao da ga nema.

Doktor Altmann, gospodin oko pedesete, crne masti, potpuno crne i uš uvane bujne kose i jakog brka, ima u sebi jedan potez jermenskog ciganskog primaša. Jako einseitig, gotovo grbav, sa savršenim geradehalterom pod kaputom: to ga smeta u kretanju. Zlatne nao ari. Cigarete fr e iz srebrne tula-doze i prsti su mu kao tipi nome nikotinu žuti od dima. Neprekidno puši jednu cigaretu za drugom.

GLEMBAY: A što je, dragi moj Puba, što se ti opet uzrujavaš? Što se je opet dogodilo?

PUBA: Ja vas sve skupa nikako ne mogu da razumijem, onkl Naci! Ich fliege hier herum wie ein Fussball von einem zum andern!⁷⁰ Ja sam ti rekao da trebam nove direktive za slu aj Rupert-Canjeg. Ja

sam htio da govorim s tetom Šarlotom; sie schikt mich zu dir, du komplimentierst mich hinaus, ich spaziere hier wie ein Trottel herum;⁷¹ u aferi su nastupili novi momenti! Socijalisti otvorili su novu kampanju: oni traže obnovu procesa na temelju nekakvih pisama. Stvar je svakako vrlo neugodna, und ich mach' dich aufmerksam: sich hinüberschwindeln wollen ist riskant!⁷² Ja mislim: s juridi ke to ke gledišta bilo bi najbolje da se štampa protuizjava. Hier, vor Fremden konnte ich nicht sprechen, aber mein Standpunkt ist: entweder man gibt mir als juridischem Vertreter freie Hände, oder man lässt mich weg!⁷³ Ali bez ikakve direktive bez ikakve odreene linije, a da ne znam što i kako, ja tako niti mogu niti hou. Ovako: ja dižem ruke od svega!

GLEMBAY: Ti dakle predlažeš protuizjavu u novinama? Hm! Hm! *Stanka. On misli i škripi zubima. Zatim odlu no:* Nein! Nicht! Ja, so eine öffentliche Polemik mit der Bank Glembay, das wäre für die Bagage ein Festfressen! Lieber nicht! Nur keine Zeitungen! Ich bin entschieden dagegen!⁷⁴

PUBA: Das ist ein typisches glembaysches Vorurteil! Pourquoi pas!⁷⁵ Kona no, ja mislim da nije pretjerano ako kažem da je ta afera u javnosti ve toliko puta pertraktirana, da ja mislim da jedna logi na pravna izjava, naravno: würdevoll und respektabel,⁷⁶ ne može ništa da smeta. Izvinite, gospodo, taj moj izraz, ali ja mislim da je potrebno da se definitivno za epi gubica toj багаži! To je preventivna mjera! A vi, što vi mislite, doktore?

DR. ALTMANN: Tu je prili no teško savjetovati, gospodine doktore! Ja, naime, nisam sasvim au courant⁷⁷ u itavoj toj pripovijesti i meni se ini da s jedne strane ima gospodin Hofrat potpuno pravo: die Zeitungen, mein Gott, sind wirklich kein dem entsprechendes Mittel; wie soll ich sagen, die Zeitungen sind, so zu sagen, kein geeignetes Feld für solche delikate Komplikationen!⁷⁸ A s druge strane, koliko je meni poznato, izgleda mi opet tako kao da bi gospodin doktor Fabriczy mogao imati potpuno pravo: nešto bi se u toj hajklih⁷⁹ aferi moralo svakako poduzeti...

Svirka klavira u pozadini prestala je još za Pubinih posljednjih rije i. Ulazi Šarlota barunica Castelli-Glembajeva u pratnji ulanskog Oberleutnanta Agramer-Ballocsanszkog i svog

sedamnaestogodišnjeg sina Olivera Glembaja. Barunica Castelli-Glembay dama je u etrdeset i petoj godini, s tako svježim tijelom i kretnjama te joj nitko ne bi dao više od trideset i pet godina. Njena je kosa gotovo potpuno sijeda i kontrast izmeu njenih mladena kih sjajnih o iju i svježeg obraza ini te se njena frizura priinja bijelom, naprahanom perikom. Gospoa Castelli, apartna i duhovita dama, izgovara svoje re enice precizno i vrlo logi no, a svoj lornjon upotrebljava više iz afektacije nego iz dalekovidnosti. Obu ena je u svijetlu ipkastu šampanj-gala-toaletu s bogatim nakitom i neobi no dubokim dekolteom te skupocjenom, gotovo metar širokom hermelin-stolom. Iza barunice nekoliko sekunda kasnije ulazi na vrata u pozadini illustrissimus Fabriczy.

PUBA vrlo nervozno: Ja vas ne razumijem: so herumphilosophieren, das verstehe ich wirklich nicht!⁸⁰ Kakve vi to mozgove imate, gospodo? Vi mi morate dati direktivu, ili, molim lijepo, izvolite tu moju izjavu uzeti bez ikakve tendencije: in dieser Sache bin ich vollkommen ohne Hintergedanken,⁸¹ ali, molim lijepo, ja ne bih htio ni jedne minute dulje da nosim isklju ivu juridi ku odgovornost u toj stvari! To je moja posljednja!

BARUNICA CASTELLI uzrujano: Ti opet gnjaviš, Puba, tim glupostima! Ja ne znam: ja sam doduše samo žena, i ja ne razumijem mnogo od tog vašeg juristeraja, aber, meine Herrschaften, bitte mir endlich zu erklären: ist in der Sache das Gericht massgebend oder nicht?⁸² Je li sud dao odrješujuu osudu ili nije? Pa što onda gnjavite opet tim glupostima? ovjek samo kviri sebi štimmung⁸³ i nerve!

GLEMBAY: Ti se, Šarlota, bespotrebno uzrujavaš! Sud je, naravno, mjerodavan, ali Puba ima isto tako pravo: kona no, nastupili su novi momenti! Da se ta nesretna histerika nije ubila, stvar bi bila ve davno legla. Stvar je bila, kako znamo, ve potpuno likvidirana, ali, bože moj, istina je: ta se osoba ubila u našoj kui, a novinari, hvala bogu, znamo što su. Den Zeitungen gegenüber, Charlotte, den Zeitungen gegenüber-müsste man doch...⁸⁴

BARUNICA CASTELLI razdraženo, gotovo u polupla u: Pa dobro, pak odštampajte onda sudsko rješenje, jer ja ovako dalje ne mogu! Uvijek biti uznemirivana, uvijek u neizvjesnosti, dass man öffentlich

bespuckt wird, das würde auch stärkere Nerven ruinieren, meine Herrschaften! Ich halt' das nicht mehr aus!⁸⁵ Ili e se poduzeti neke energije ne definitivne mjere, oder ich reise weg!⁸⁶ Izvolite to uzeti do znanja: ja ovako dalje ne mogu. Molim, izvolite se osvjedo iti: ja sam postala bijela kao perika! Izgleda mi, kao da ste se vi svi dogovorili da me ruinirate! *Klone u naslonja i tako ostane.*

GLEMBAY: Du sprichst jetzt gereizt...⁸⁷

BARUNICA CASTELLI: Ich lass mich nicht ruinieren! Was kann ich dafür⁸⁸ ako se ta osoba ubila? In dieser Sache habe ich mein Möglichstes getan!⁸⁹ Jesam li ja tu luakinju bacila iz treega kata?

FABRICZY: Pa to nije nitko od nas ni ustvrdio! Šarlota draga, zar ne: jedno je istina, a drugo je Schein!⁹⁰ Ona je napisala svoje oprostajno pismo, a novine su to njeno pismo odšampale! Svaki dan itaju se po novinama pisma samoubojica: darin liegt nichts Besonderes!⁹¹ Od nas li no, naravno, nitko ne misli da u tom pismu ima nešto izvanredno. Pismo jedne egzaltirane žene dvije minute prije smrti, naravno, u tome za nikoga nema ni ega senzacionalnog. Ali distingvirajmo dobro: babe na periferiji itaju to pismo u svom krajcerblatu sa sasvim drugim ajnštelungom: psihologija periferije nije psihologija naših veltanšaunga! Psihologija ulice je egzaltirana!

BARUNICA CASTELLI: Egzaltirana ili neegzaltirana, was geht das mich an?⁹² Tko je toj osobi dao právo da mene okrivi? Što sam ja njoj u inila? Vorgestern, als sie hier war, hab' ich ihr schön gesagt: tief geehrtes Fräulein, bitte, hier haben Sie fünfzig Kronen und lassen Sie mich, bitte, in Ruh'!⁹³ A što ja mogu ako je ona sko ila iz treega kata?

FABRICZY: Ali to je sve ve bilo u jednom višem štimungu; i njeno dolaženje k tebi bilo je ve u višem štimungu.

PUBA *vrlo nervozno*: O, dieses nebulöse Herumreden.⁹⁴ Ja u još poludjeti od tih vaših fraza! Dajte, gospodo, konkretizirajte, dajte mi punomo da šampam izjavu, da predam tužbu.

GLEMBAY: Ja ipak mislim da bi bilo najoportunije da se preko svega prijee superiornom, gospodskom šutnjom! Ich mein', die Zeitungen sind Eintagsfliegen! Der Dreck wird gelesen und dann auch rasch vergessen!⁹⁵ A ako mi sada uemo u tu javnu polemiku, wir werden die ganze Sache damit nur breittreten und auffrischen!⁹⁶

PUBA: Dozvoli mi, dragi onkl, da izjavim da me vrlo udi da od vas na ovu stvar nitko ne gleda juridi ki. Die sogenannte öffentliche Meinung ist natürlich einen Dreck wert!⁹⁷ Ali, gospodo, zar se ne sjeate kako je itav proces Rupert bio voen na oštrici britve? Javno mnijenje je naravno uvijek na strani onih koji imaju krivo! Protiv toga nema apela! To je injenica! Ali vi ajnfah⁹⁸ ne gledate injenicama u o i: žena je sko ıla s tavanskog prozora i ostala krvava leži na cesti. Toj injenici treba gledati u o i: to je, naravno, demagoški trik: sko iti iz treeg kata, i to još s djetetom u ruci - a la Madonna - ali, gospodo: demagogija vlada plebsom! Molim lijepo: ja, kao juridi ki zastupnik barunice Glembay, mislim da bi u interesu moga klijenta bilo da se sada ne igramo ptice noja! Sich hinüberschwindeln wollen durch allerlei Familienvorurteile ist riskant und hat jetzt keinen realen Sinn!⁹⁹ Ja ve eras trebam svakako direktivu, ili, molim lijepo: ja polažem svoju juridi ku funkciju! Samo da svršim, dragi papa, nur einen Moment, bitte schön:¹⁰⁰ ja mislim da bi najkonkretnije bilo da mi dopustite da pro itam doti ni artikl, jer vi i ne znate o emu se radi, a to bi bilo...

FABRICZY: Das hab' ich gerade sagen wollen.¹⁰¹

PUBA: ... a to bi bilo jedino konkretno.

GLEMBAY: Da odgodimo to eventualno za sutra? emu da se sada gnjavimo tim glupostima? *On se od toga razgovora brani samo formalno, i to više radi Šarlote nego radi sebe. Ustvari vidi se da je - li no - vrlo zainteresiran i da mu nemir raste.*

PUBA: Ja sutra hou da znam što mi je da radim. Onkl Naci! Diese "gluposti" liest man in der ganzen Stadt und überall spricht man nur davon!¹⁰²

FABRICZY: A ja mislim, dragi Ignacije, da ne bi bilo na odmet da ujem o et alteram partem!¹⁰³ To je stari oprobani prakti ni verböczyjanski recept!

SILBERBRANDT *koji se vratio u salon i slušao diskretno iz pozadine*: Ja bih principijelno zabranio itanje ove crvene štampe! Nema lizola koji bi mogao da spere sa ovjeka sav ovaj ateisti ki smrad!

DR. ALTMANN: Illustrissimus Fabriczy ima pravo: trebalo bi prije odluke ipak poznavati materijal!

GLEMBAY: Ja li no protivan sam da se tu vrijeme gubi mit einer Sache, die meiner Ansicht nach vollkommen steril ist. Aber meinerwegen, bitte schön! Und du, Charlotte, was meinst du?¹⁰⁴

BARUNICA CASTELLI: O, Gott,¹⁰⁵ ja jedva gledam od svoje migrene! Meine Nerven sind so angegriffen, dass ich an der letzten Grenze meiner Spannung bin! Mir ist das alles so furchtbar fad und lästig! Einen Schwarzen möcht' ich bitten!¹⁰⁶

GLEMBAY *u sveopem grupiranju za itanje lanka zvoni. Ulazi kamerdiner.* Bitte, Franz, Whisky und einen Schwarzen! Aber schnell! No, also, wenn ihr wünscht, meinerwegen! Bitte schön! Puba! Ist gefällig!¹⁰⁷

PUBA: Dakle, molim: "Epilog jedne tragedije". Sino oko devet sati, kad su se ve zatvarali haustori, bacila se iz treeg kata bankirske kue Glembay Ltd. dvadeset i tri godine stara kroja ka radnica Fanika Canjeg i ostala na mjestu mrtva. Ime ove nesretne žene bit e poznato itateljima našeg lista iz afere Glembay-Rupert koja je tako nepravedno svršila pred sudom. Naši itatelji sjeaju se kako je milijunarka barunica Castelli-Glembay, supruga bankira i veleindustrijalca Glembaja, pregazila na ulici svojim konjima sedamdeset i tri godine staru proleterku Rupertovu i, smrskavši joj glavu i polomivši joj sva rebra, usmrtila je na mjestu. Policija onda tu milostivu barunicu i suprugu bankira, koja je ubila jednu siromašnu radnicu, naravno, nije uhapsila, nego se ta dama, naravno, branila i obranila iz slobode. Sirota stara proleterka Rupertova, vraajui se s posla kui, našla je smrt pod kota ima gospodskog etvoroprega, ali nije bila, a to treba naro ito da se naglasi, ni prva ni posljednja žrtva ove fine dame i barunice Glembay-Castelli. Ne upuštajui se poblize u li nost ove barunice, naša redakcija naglašuje danas samo toliko da smo stjecajem okolnosti došli u posjed nadasve interesantnog materijala koji potpuno osvjetljuje vrlo teško i zagonetno samoubojstvo dnevni ara Antuna Skomraka, koji je radio kod onog istog Dobrotvornog Ureda gdje je po asna predsjednica ova ista barunica Castelli. Upozoravamo svoje itatelje na to da je barunica Castelli majka onog mladog barun ia koji je, ima tome ve sedam mjeseci, pod temeljitom sumnjom da je sudjelovao kod grabežnog umorstva noobdije graevne firme Ganimed... *Tu se advokat zbuni i presko i nekoliko redaka. Zabuna je vidljiva i on nešto neartikulirano*

muca, dok se nije opet snašao. Gibanje u grupi oko barunice. Pokojna Fanika Canjeg bila je nevjen ana žena Josipa Ruperta, jedinca stare Rupertove, koji je kao limarski pomonik pao s novogradnje i usmrtio se ostavivši svoju pred graanskim vlastima nezaštienu ženu u blagoslovljenom stanju. Poslije katastrofalne smrti svoje svekrve Rupertove, pokojna Fanika Canjeg digla je u interesu svoga djeteta odštetnu parnicu protiv ubojice barunice Castelli, ali je sud njen odštetni zahtjev odbio kao neosnovan. Jedna proleterska žena, kojoj je muž i otac djeteta umro na fronti krvavoga posla, ostala je pred graanskim sudom obi na prilježnica koja nema prava ni na odštetu. Ta nepravda toliko je djelovala na Faniku da je sebi u posljednjem o aju oduzela mladi život, sko ivši zajedno sa svojim sedmomjese nim djetetom u ponor iz treega kata. Zanimljivo i nadasve karakteristi no kod ovog krvavog dogaaja je svakako to da je pokojna Fanika Canjeg nekoliko minuta prije svoje smrti zvonila na gospodskim i milijunaškim vratima, ali su je odanle izbacili kao pseto na ulicu. Tako umiru siromasi pod kopitima gospodskih etveroprega...

GLEMBAY *ustane i proe nervozno salonom: Aber jetzt wäre schon genug, bitte schön...*¹⁰⁸

BARUNICA CASTELLI *sjedi nepomi no, gleda preda se i tiho briše o i rup iem: Es ist direkt pervers, so hilflos da zu sitzen und sich täglich beschmutzen zu lassen! Ich bin grau geworden, meine Nerven, mein Gemüt, alles, alles, furchtbar...*¹⁰⁹

Svi sjede u depresiji. Šutnja. Stanka. Leone sjedi lijevo, izoliran od svijju. Puši svoju lulu i vidi se da pomno sluša. Ušao je kamerdiner i servira whisky i kavu. Glembay i Fabriczy piju po dva whiskyja. Svi puše mnogo. Dim.

PUBA *kome se ini da je kona no došao do rije i: Tu stvar ne treba uzeti sentimentalno kao žalostan slu aj: sedmoromjese no dijete na grudima, skok mlade i nesretne žene u bezdan, siromasi pred kapitalisti kim vratima! Poznamo mi taj reporterski rekvizit vrlo dobro! To su socijaldemokratski šlageri kojima ne treba nasjesti, gospodo! Stvar treba prosuditi juridi ki jasno i nedvoumno: bilo kako bilo! Ja sam sto i pedeset posto za to da se ta jakobinska gospoda novinari dovuku pred sud i da se bezuslovno povuku za jezik: da vidimo mi taj njihov dosje! Da formalno i materijalno pretresemo te njihove*

dokumente i da ih bez pardona stavimo pod lokot! Smiješno! Ti e se švindleri nabacivati tu klevetama i uvredama: so, mir nichts, dir nichts!¹¹⁰ Ja sam za to da se štampa protuizjava i da se ve u toj protuizjavi naglasi da je s naše strane predana tužba zbog klevete i zbog uvrede poštenja! I to u roku od dvadeseti etiri sata! Ova kloaka može se za epiti samo energi nim zahvatom.

GLEMBAY *u hodu zaustavi se na momenat pred Pubom*: Pa dobro: a koji neposredni rezultat može da bude od tog tvog energi nog zahvata? Jedan novi proces? Dok doe do toga procesa, ta bagaža može te kujonirati jednu punu godinu! Znamo iz iskustva što su to štamparski delikti pred paragrafom!

PUBA: Baš zato jer je kampanja prenesena na teren štampe, i baš zato jer se nastoji iz jednog juridi kog pitanja izbiti pu kopsihološki, demagoški kapital, baš zato, onkl, jer je itava ta afera prenesena u demagoške zone, baš zato mislim ja da je bezuslovno potrebno da se ta borba prihvati! Ja nalazim da je tu, u ovom konkretnom slu aju, svaka aristokratska "isolation"¹¹¹ opasna i fiktivna! Tu može jedan sat zakašnjenja biti od fatalne važnosti.

DR. ALTMANN: To je sve vrlo jasno i logi no. Ja mislim, Fabriczy! To je zapravo vrlo to no! Trebalo bi svakako lu iti stvarno od prividnog! Na prvi pogled, bez potanjeg objektivnog mira, u o ima širokih slojeva, još pod sugestijom ovakve smrdljive štampe, stvar se može doista prikazati nesimpat na! Ovi demagoški tribuni raspiruju u masama uvijek najtamnije nagone i, promatramo li to s gledišta uli ne strasti, gospodine tajni savjetni e, molim lijepo, kroz rasvjetu pristranosti (a s tim elementima treba ra unati als gegeben¹¹²), ja nalazim da bi se neka pasivnost s naše strane mogla krivo tuma iti!

FABRICZY: Da, eto, gospodo, vidi se i opet jedamput kako je u životu sve relativno! Sve vrvi u životu od imponderabilija, a eto iskustvo nas u i da se sve može objasniti i desno i lijevo, konzervativno i liberalno, lažno i istinito! Natürlich, wenn man sich die Sache mit blutigen, roten, mit sogenannten klassenbewussten Augen ansieht,¹¹³ pod lupom ovakvog jednog petrolera, eto, i draga naša šarmantna Šarlota može se prikazati kao kriminalna bestija koja gazi i ubija ljude i egzistencije.

BARUNICA CASTELLI: Das sind alles nur Worte! Worte, Worte!¹¹⁴
A uostalom ja nalazim da je ova tvoja duhovitost sada potpuno
deplasirana! Direkt geschmacklos! Man könnte fast sagen: senil!¹¹⁵

FABRICZY: Ich hab's ernst gedacht! Pardon, ich wollte nicht
geistreicheln - wirklich nicht, Charlotte!¹¹⁶

BARUNICA CASTELLI *razdraženo*: Oliver, izvoli nas ostaviti! Kasno
je! Za tebe nije ovo bdjenje! Sutra imaš ranu misu! Za danas, dijete,
bilo je dosta!

OLIVER: Aber, Mutti, schau, ich möcht' doch so gern...¹¹⁷

BARUNICA CASTELLI: Ni rije i više! Laku no! Gospodin doktor
Silberbrandt bit e tako dobar da te otprati! Laku no, dijete!

*Oliver se pokori. Poljubivši se s ocem, on se pokloni svima uljudno i
sa sigurnim kretnjama ode za Silberbrandtom.*

GLEMBAY: Dakle, kona no opet jedno te isto: što da se radi?

PUBA: Treba štampati izjavu i tužiti uredništvo zbog klevete i
uvrede poštenja! U izjavi treba razdvojiti obje juridi ki potpuno
nezavisne grupe momenata: smrt stare Rupertove jedno, a smrt ove
Canjegove drugo. Treba ponovno odlu no naglasiti kako ove dvije
smrti ne stoje savršeno ni u kakvoj vezi. Prije svega: smrt stare
Rupertice je juridi ki likvidirana! Treba citirati sve na sudu utvrene
injenice: kako Rupertica prije svega nije bila nikakva radnica nego
prosjakinja, dakle pasivan lan društva, neke vrste parazit! Treba
naglasiti, und zweimal unterstreichen¹¹⁸ kako je svjedocima na sudu
utvreno da je stara ubogarka redovno pila po rakijašnicama i kako je
još nekoliko minuta prije svoje smrti popila svoj obligatni frakli! Da, ja
znam, to je dosadno, ali to treba babama na periferiji objasniti, mi to
znamo, ali - nažalost, zar ne, - te babe na periferiji, one su javno
mišljenje, a ne mi! Da! I to treba štampati, kako je ko ijaš na
zaokretu, propisno, u smislu cestoredarstvenoga reda, dva puta
viknuo "hop, hop", i kako barunica nije vozila brzinom veom nego što
je dopušteno. *On je po eo najprije polutiho, kao da diktira samo
koncept izjave za novine, ali poslije mu rije i dobivaju na tempu, i on
virtuozno i vrlo hitro ponavlja sav taj niz poznatih argumenata, iz
jedne advokatske visine, "von oben".* Stara pijana ubogarka nije bila
pregažena etvoropregom nego oborena blatobranom, i to iz vlastite
krivnje, jer, molim lijepo, sjetimo se samo: stara nije oborena na cesti

nego je pala na plo niku, što je po mnijenju stru njaka utvreno kao tehni ka nemogunost, da netko, pregažen kolima, padne na plo nik! Stara, dakle, nije umrla pregažena, nego se samo onesvijestila, i lije nik, koji je stigao na mjesto nesree sedam minuta poslije samog dogaaja, konstatirao je da je još sedam minuta kasnije srce vrlo jasno kucalo. Meinetwegen,¹¹⁹ ja mislim da bi bilo vrlo dobro da se toj protuizjavi priloži ovjerovljeni lije ni ki nalaz, i da se štampa službeni razudbeni nalaz, iz koga može i slijepac vidjeti jasno da uzrokom smrti nije nikakav etvoropreg nego visokostepena arterioskleroza, plus degenerirano, hipertrofirano srce na posljednjoj niti insuficijencije, plus sedamdeset i tri godine, plus alkohol, jednako, logi no: smrt! Posve obi an slu aj, u sedamdeset i treoj godini svakodnevna pojava smrtonosnog šlaganfala, a nikakvo ubojstvo! Od ne eg se kona no mora umrijeti, lächerlich! Smiješna je, dakle, u svemu ovom kompleksu i sama pomisao na to da bi se tu radilo o § 355 k. z., jer, kao što je na sudu službeno utvreno, i kao što je sud logi no stao na gledište obrane, tu nije bilo niti je moglo biti nikakvog djela ni propusta koji bi poveao ili prouzro io pogibelj za život; dakle upravo zato jer je to sve, u najgorem slu aju, bio jedan sasvim obi ni cestoredarstveni prekršaj, a nikako delikt po § 355 k. z., zato treba tu gospodu diletantske skribente tužiti zbog klevete i zbog uvrede poštenja! To je jedno. Ta smrt stare Rupertice, dakle, to je jedno! Ja znam, vama je to dosadno, vi ste so zu sagen in einer Jubilarstimmung,¹²⁰ ali i vi, dragi moji, kojima su sve te injenice haarklein¹²¹ jasne, i vi se gubite u konfuziji i nedosljednosti, a kako tek ne e široki slojevi kojima se sve to servira podgrijano na socijalisti kom rešou! Važni su, dakle, ovi momenti, prvo: smrt je po lije ni kome nalazu doista mogla da nastupi sama od sebe. Drugo: ta Rupertova bila je ubogarka koja nije živjela u zajedni kom kuanstvu s Canjegovom, tom priležnicom njenoga sina, koji je opet živio odvojeno od svoje majke ve trideset i dvije godine. Tree: ta pijana starica bila je pokopana pristojnim graanskim pogrebom drugoga razreda i na njenu uspomenu, pod njenim imenom, osnovana je jedna postelja u Bolnici Sestara i jedno mjesto u graanskom sirotištu, a osim toga na ime te Rupertove položena je kod Dobrotvornog Ureda jedna svota od pet hiljada za njenu zakladu, a ta je zaklada uknjižena kod banke Glembay Ltd. na iznimno visoki kamatnjak od

osam posto! Taj se kamatnjak pokriva iz posebnog ban inog privatnog rezervnog fonda, što ini godišnje minimalno daljnjih sedam stotina i pedeset kruna, što e za dva-tri decenija predstavljati jednu glavnicu svakako pristojnog imetka! Taj kamatnjak, taj rezervni fond, mjesto u sirotištu, postelja u bolnici plus pogreb, sve to iznosi više od trideset hiljada.

GLEMBAY *prekine ga nervozno*: Sve bi to imalo biti in camera caritatis¹²² - to je delikatno i sve je to ve ionako publicirano!

PUBA: Naravna stvar: in camera caritatis, a one babe na periferiji sa svojim krajcerblatima ne itaju karitativne izvještaje. Ulici baš takve stvari treba pod nos servirati! Tu treba logi no naglasiti da je iz jednog pukog slu aja što je tu staru prosjakinju udarila kap upravo u onom momentu kad je pokraj nje prolazio etvoropreg tete Šarlote, društvo imalo samo koristi: mjesto jedne skleroti ne starice, jedna bolni ka postelja, jedno mjesto u sirotištu, jedna zaklada od osam posto u dobrotvorne svrhe. Ali sve je to samo slu aj Rupert! A sve ono što se dogodilo poslije smrti ove stare Rupertove, ono je od toga sve sto posto savršeno nezavisno, ono je sve švefel¹²³ i kverulantstvo najniže vrste, ono je prosto iznuivanje! Da je to žensko lice, ta Canjegova, bila slu ajno priležnica vanbra nog sina stare Rupertice, da taj ve trideset i dvije godine nije živio sa svojom materom, što se to ti e kona no tete Šarlote, respective nas kao takvih? Nesrea na jednom od najprometnijih uglova u gradu može se dogoditi uvijek i svakome, ali time nitko živ ne stje e nikakvih prava, a pogotovo ne spram lica koja su dobrotvornim faktima dokazala da su spremna da taj svoj li ni peh pristojno i humano likvidiraju! Eto, i na tome treba bazirati drugi dio izjave! Tu treba postati pomalo ofenzivan! Da je ta suluda osoba, ta Canjegova, ponovno ostala u drugome stanju, opet kao ne ija priležnica, da je tu na vašim vratima moljakala milostinju i da je uvijek gospodski nadarena došla na ideju da od toga stvori sebi stalno vrelo prihoda, to napokon prelazi okvir naših mogunosti, to je njena privatna stvar! Tko je toj Canjegovoj rekao da sko i s prozora? Svaka strpljivost, pa bila ona ma kako visoko odnjegovana i dobronamjerna, treba da ima svoje logi ne nepokolebljive granice! Sve u svemu: ja strogo juridi ki mislim da na toj skupini proturazloga treba sastaviti izjavu, i da tako treba energino i definitivno tu stvar likvidirati! Te žurnaliste treba kontraminom

ekrazirati, to držim da je u interesu i imena Glembay i tete Šarlote kao mog klijenta! Dixi!¹²⁴

Šutnja. Svi razmišljaju o tim dokazima. Mala stanka.

DR. ALTMANN: To je to no što govori gospodin doktor dragi gospodine tajni savjetni e, da jedna takva argumentacija u ovome smislu ne bi nikako mogla biti štetnom ni u kojem slu aju!

BARUNICA CASTELLI: Za mene je sav taj juristeraj jedan qui pro quo, und allerdings versteh' ich nicht viel davon!¹²⁵ Ja mislim da je sve to pametno, samo neka se ve jedamput nešto dogodi, um Gottes Christi Willen! Kako mogu ja biti odgovorna za samoubojstvo jedne meni nepoznate osobe? U kakvoj vezi je s time moje roeno dijete? Kako uvijek dolazi do toga da ga javno vrijeaju i psuju auf solche niedrige Art und Weise?¹²⁶ Ja moram dobiti svoju satisfakciju! Meni je sud dao priznanje da sam nevina: das muss man unterstreichen, dass das Gericht das selbst eingesehen hat!¹²⁷ A vi, Balo anski, što vi mislite o tome?

OBERLEUTNANT VON BALLOCSANSZKY *s lakim kavalerijskim naklonom zvecnuvši svojim salonskim špornima*: Ja se svakako slažem s vama, milostiva barunice! Ich sehe aber nicht ein, wozu das ganze Herumreden um die Sache? Jedenfalls mein' ich, dass man dem Kerl (ich mein' den betreffenden Journalisten) eins auf die Fratze hauen sollte! Schwere Kavalleriesäbel sind dazu ein ganz besonderes Mittel.¹²⁸

Leone nasmije se glasno i oštro. Potpuno spontano i od srca.

BARUNICA CASTELLI: Warum lachst du, Leo?¹²⁹

LEONE *kao da se prenuo iz svojih misli u stvarnost*: Ich? Hab, ich gelacht? Nein, gar nichts! Gar nichts!¹³⁰

Vraa se doktor Silberbrandt i vrlo pomno sluša taj razgovor.

FABRICZY: Ja mislim da Puba ima pravo. Njegovi su razlozi neoborivi! Neka štampa izjavu u gornjem smislu i neka tuži! To je dobro!

GLEMBAY: Ja sam iz iskustva pun nepovjerenja spram štampe, spram javnosti i spram suda! Kakvu bismo mi satisfakciju mogli još dobiti? Najveu satisfakciju koja se uope može postii mi smo ve postigli: nas je sud riješio krivnje! Ja ne znam postoji li gdje mogunost za još kakvu satisfakciju? Ja mislim da se ve po samome

tonu ovih skribenata i pamfletista vidi da ne e štedjeti nikoga! Neka pišu što hoe! Ja mislim da bi najinteligentnije bilo spužvom prek i ad akta! A ti, Leone, što ti misliš o svemu tome? Ti ve eras demonstrativno još nisi dao glasa od sebe?

LEONE *mirno, savršeno nehajno, kao da je sav zaokupljen punjenjem svoje lule i kao da ne govori teške rije i, bezazleno i dobroudno*: Ja mislim da svi ti vaši razlozi i proturazlozi zajedno ne e oživiti one mrtve žene! Ona je sko ila i za nju je svršeno!

BARUNICA CASTELLI *razdraženo*: Dakle, ti bi ve jedamput mogao da prestaneš s tim tvojim überspannt¹³¹ pogledima! Das alles ist wieder überspannt!¹³²

LEONE *mirno i vrlo iskreno*: Überspannt ili ne, ta je žena mrtva. I njeno dijete je mrtvo! I stara Rupertova je mrtva! Svi su mrtvi!

BARUNICA CASTELLI: Ne misliš valjda da kažeš da sam ja nešto kriva tim ženama?

LEONE *prijee preko njenog pitanja, kao da ga je pre uo*: Da, te su žene mrtve! A ako želite znati što ja o tome mislim, onda izvolite i poslušati. Ako ne, meni je svejedno! Dakle, dragi moj i poštovani o e, ja o toj stvari mislim da je sve to irréparable!¹³³ Ono što je tu Puba deklamirao, ono je ius.¹³⁴ Ili, još bolje: tako odlikaši predstavljaju ius, a Puba je uvijek bio odlikaš! To Puba zna sve napamet: i razloge i proturazloge. Meutim, ima stvari koje ni najbolji odlikaš ne može nau iti; ima stvari koje nisu zapisane ni u kaznenom zakonu ni u cestoredarstvenom redu. Štoviše, takve stvari ne daju se riješiti ni na konjani ki na in mit schweren Kavalleriesäbeln,¹³⁵ kao što smo uli od onog viteza u vafenroku! Ja mislim, u jednu rije , da sve te vaše rije i ne stoje ni u kakvoj vezi sa samim dogaajem!

FABRICZY: S kakvim dogaajem? Zar se tu još nešto dogodilo?

LEONE: Tu se dogodilo to da je jedna žena sa svojim djetetom sko ila iz treeg kata i da su oboje mrtvi. To se je dogodilo. To je sve što se je dogodilo! A ona je pet minuta prije toga pozvonila na glembajevskim vratima i tu su je bacili na ulicu!

PUBA *uvredljivo*: Ti si artist! Poznata je stvar da se Künstleri¹³⁶ svemu paranoidno ude! Paranoidi vide u svemu nekakve "dogaaje".

LEONE: Ti dakle pod artizmom razumijevaš paranoidno nešto što se svemu udi! A za tvoj advokatski mozak sve što nije kazneni zakon

i cestoredarstveni propis, sve je to artizam. Prekrasno! Ovdje su jednu ženu izbacili na ulicu, i to konstatirati, to je paranoidno! Ja sam bio prisutan kod tog događaja!

FABRICZY: Dobro, pak ako si mislio da je to nepravедno da tu ženu bacaju na ulicu, zašto nisi onda to spriječio?

LEONE: Ja sam u ovoj kući na proputovanju, i ne leži u mojoj kompetenciji da mijenjam kuni red. Istina je da je ta žena bila na ovim vratima i da je plakala tu više od pola sata. Ali takav je kuni red: nitko tko nema vizitkarte ne može biti pripušten gospoi.

BARUNICA CASTELLI: Nije istina! Ohne Anmeldung darf die Dienerschaft Niemanden zu mir hereinlassen!¹³⁷

LEONE: Jawohl, das Weib wurde nicht hineingelassen!¹³⁸ To isto štampano je ondje u onom lanku. To je citat iz artikla "Sie wurde nicht hineingelassen!"¹³⁹ Ona je htjela da joj barunica kupi jednu Singer-mašinu. Ona je izu ena švelja, i ona kao takva bila je uvjerena da ima pravo na tu Singer-mašinu!

GLEMBAY: Pa dobro, a zašto se ti nisi onda upleo u stvar kad si konstatirao da se tu radi o jednoj bagateli?

LEONE: Ona je decidirano izjavila: ako ne dobije tu singericu, da e se ubiti! Ona je doduše rekla da e se utopiti, a po kunom redu, bez vizitkarte...

DR. ALTMANN: Ja tebe ne razumijem! Ti govoriš tako perverzno kao da si kokainist! Kako se može o ovakvim stvarima govoriti tako, bogami, paranoidno? Ako si ti doista prisustvovao toj sceni, warum hast du nicht eingegriffen?¹⁴⁰ Gospodin Geheimrat ima pravo!

LEONE: Ja sam rekao toj ženi neka se više ne ponizuje i neka više ne dolazi! Jer mi je rekla da je u posljednja dva dana bila ovdje sedam puta! Ona me je uvjerala da bi se sve dobro riješilo kad bi imala svoju vlastitu singericu, a ovako da e se utopiti! A ja sam joj odgovorio neka više ne dolazi, jer, koliko je meni poznato, nju ne e pustiti pred barunicu bez vizitkarte!

Barunica Castelli-Glembay od tog tona i na ina Leoneovog toliko se je uzrujala te se, vidljivo razdražena, ne može više svladati. Ona ustane energično i bez riječi ode do zvona za poslugu. Sluga ulazi i ona mu nešto objašnjava.

GLEMBAY: Dakle, ti si prisustvovao toj aferi? I ti nikome nisi rekao o tome ni slova?

LEONE: Nikome!

GLEMBAY: Neshvatljivo!

LEONE: Ja mislim da je u ovaj mah potpuno svejedno zašto ja nisam o tome nikome ništa govorio! Prije svega, ja o onoj pregaženoj starici nisam imao ni pojma. O tome opet meni nije nitko rekao ni rije i! A ti si me pitao što ja mislim o toj vašoj juridi koj konferenciji. Molim lijepo: ja ti izlažem svoje misli! Što sam ja znao o svemu tome? Vidim tu jednu ženu u visokom stepenu trudnoe s djetetom na sisi, u suzama, a ne puštaju je pred barunicu jer nema vizitkarte! Govori ta žena o nekim ubojstvima, o nekakvom procesu, o Singer-mašini kao o svojoj najveoj sre! Otišao sam u duan i kupio sam jednu Singer-mašinu i dao joj poslati na njenu adresu, *ita s jednog papiria*: F. Canjeg, Cvjetna 163 a.

PUBA: Pa to je genijalno! Pa to je divno! I oni tebi mogu da potvrde da je ta mašina plaena još prije nego što se je ona ubila?

LEONE: Kako to misliš? Ne razumijem!

PUBA: Pa to je, naime, jedan neobi no dragocjeni fakat da li je ta mašina plaena prije samoubojstva te žene? Verstehst du das nicht? [141](#) Na tome se može iskonstruirati nov juridi ki obrat stvari: po toj plaenoj mašini dobiva itava ta smrt posve novo pravno osvjetljenje! Njeno predsmrtno pismo je time potpuno demantirano!

LEONE: Pardon, valjda ne misliš da sam ja tu mašinu kupio za tvoje advokatske trikove? Ta mašina, to je moja "paranoidna" mašina i nema s tim juridi kim tvojim vicevima nikakve veze! Ja sam s tom singericom zakasnio na liniji svoje vlastite "paranoidne" odgovornosti!

Sluga se još prije vratio s jednim divnim bijelim ruskim hrtom, i barunica Castelli-Glembay demonstrativno se igra sa psom za Leoneovih rije i.

BARUNICA CASTELLI: Dosta o tome, gospodo! Glembay ima odluku u ruci! Za ovakve überspannt nijanse ja nemam razumijevanja! Es ist besser einem treuen Hund in die Augen zu schauen, als so einen Blödsinn zu dreschen! Ich lass' mich nicht plagen! Gospodo! Es blitzt in der Ferne![142](#) Vani je tako divan zrak! Da se spasimo iz ovoga dima! Izvolite, gospodo! Komm, Igor, komm, du schöner, intelligenter Kopf! Komm, du lieber, lieber Igor![143](#) *Izlazei na terasu, miluje psa i spušta se polagano stubama u vrt. Za njom*

Oberleutnant von Balocsanszky, dr. Altmann i Puba Fabriczy. Stanka.

Dr. Silberbrandt bez rije i slušao je Leonea itavo vrijeme s najveim interesom. Stari Ignjat Glembay še nemirno salonom, ode do terase, vrati se, puši svoju havanu, gucne po koji whisky, gleda u tminu i vraa se natrag. Pozvoni sluzi. Ulazi kamerdiner.

GLEMBAY: Bringen sie, Franz, noch schwarzen Kaffee, ja? Und Eis, bitte!¹⁴⁴

Šee dalje nervozno, odbija dimove, zastane na tren i sluša razgovor, a onda se opet udubi u svoje misli. Fabriczy puši havanu i pijucka konjak. U daljini grmljavina koja polagano dolazi bliže.

Leone je sjeo na divan pod portrete, uzeo iz džepa nekakve papire, pisma, lista po njima i posve je koncentriran na tu lektiru.

SILBERBRANDT pristupi Leoneu vrlo smjerno i lakajski: Gospodine doktore, izvinite, ja mislim da ste vi malo prije bili suviše oštri i, gotovo bi se moglo rei, nepravedni spram barunice!

LEONE sav u itanju onih pisama, namjerice kao rastreseno, ustvari rezervirano: Što? Kako molim?

SILBERBRANDT: Ja mislim da ste vi, gospodine doktore, bili suviše jednostrani u svojoj formulaciji nesretnog slu aja.

LEONE: Kakvog slu aja? Ne razumijem što hoete time da kažete?

SILBERBRANDT: Mislim da niste ni s kakvim pravom smjeli govoriti o smrti one nesretne žene onako neutralno kao da se vas ta stvar ne ti e!

LEONE: Pa ako želite da znate, ta stvar se mene doista ništa ne ti e!

SILBERBRANDT: Gospodine doktore, izvinite, to ne mislim da kažem kao indiskreciju, to se dogodilo potpuno slu ajno, bez moje volje, sasvim slu ajno.

LEONE: Što se to slu ajno dogodilo? Meni sve to postaje sve zagonetnije!

SILBERBRANDT: Ja sam sino prisustvovao vašem razgovoru s onom nesretnom ženom! Ja sam bio na galeriji kad ste vi govorili s njom u holu, vraao sam se iz biblioteke i tako sam potpuno slu ajno, bez svoje volje, sasvim slu ajno...

LEONE: No - i? I onda? Što? Hoete li da se ispri ate što ste prisluškivali?

SILBERBRANDT: Moja je savjest ista, gospodine doktore, molim najljepše! Ja sam posve slu ajno bio na galeriji i uo sam svaku rije koju ste vi onoj ženi rekli! uo sam kako je ona plakala da ovako dalje više ne može s jednim djetetom na prsima a s drugim na putu, a vi ste njoj na to rekli "neka sko i kroz prozor"! "Kao Boga vas molim", tako je ona plakala pred vama, "kao Boga vas molim." To sam uo, gospodine doktore!

LEONE: To no. Ona me je molila "kao Boga" da joj pomognem da doe do barunice bez vizitkarte, a ja sam njoj na to odgovorio da je bolje da sko i direktno kroz prozor! To no! Ali kada ste ve u toj stvari igrali ulogu detektiva, trebali ste onda bolje prislušivati, dragi moj vele asni gospodine! Ja sam tu ženu molio neka bude pametna i, prije svega, neka se zaludu ne ponizuje! Rekao sam joj da je barunica predsjednica Dobrotvornog Ureda, pa neka napiše na taj Dobrotvorni Ured svoju molbu, neka navede sve svoje razloge, pak e tako dobiti svoju šivau mašinu. Ona je meni na to odgovorila da je ve etiri takve molbe predala, a ja sam sebi ispisao brojeve njenih molbi, i, ako vas zanima, ja vam mogu citirati te brojeve! Evo, molim lijepo: 13707, 14222, 14477, 14893.

SILBERBRANDT: Rije je o formi kojom ste vi tu ženu odbili! Upravo taj brutalni vaš na in, po mome najsavjesnijem uvjerenju, ne daje vama nikakva prava da osuujete svoje bližnje zbog mnogo manjih formalnih propusta!

LEONE *nervoznije*: Molim vas, Silberbrandt, ne zanovijetajte! U onaj momenat kad je ona meni sino predala ove svoje brojke za šivau mašinu, ja još nisam znao za slu aj one stare pregažene žene: njene svekrve! Za taj slu aj ja sam tek jutros doznao. Molim vas da uvažite da ja nisam nikakav advokat i da ja danas ne mislim da slu ajevi Rupert i Canjeg nisu u vezi. Sino ja o svemu tome nisam imao ni pojma! I kad je ona meni govorila o svojim molbenicama koje leže kod Dobrotvornog Ureda ve više od pola godine, i da bi jedna jedina rije mogla da je spasi, ja sam mislio da govorim s jednom sirotom koja traži barunicu kao dobrotvorku! Na to sam ja njoj rekao: draga moja, dobrotvora kojima se pristupa s vizitkartama, takvih se dobrotvora klonite u vlastitom interesu! I ako vi od ovih dobrotvora o ekujete svoj spas, onda vam je bolje da odmah sko ite kroz prozor!

To sam ja toj ženi rekao i to ne poričem! I ne razumijem koju svrhu ima ova vaša interpelacija?

Stari Fabriczy i Glembay slušaju s velikim interesom.

SILBERBRANDT: Dozvolite mi samo jednu primjedbu, gospodine doktore: rije je bila o onoj notici u onom ateisti kom vinkelblatu¹⁴⁵ da su tu ženu sino izbacili iz milijunaške kue kad je posljednji put došla da moli za pomo! A gospođa barunica o svemu tome nije imala ni pojma! I koliko ja poznajem barunicu, ja mislim da je ona uvijek vrlo plemenita i meka srca!

LEONE: Molim vas...

SILBERBRANDT: Da, gospodine doktore, ja sam u to uvjeren! I ono što ste vi prije ironizirali kao kuni red, da se pred barunicu ne puštaju nenajavljeni ljudi, to je svakodnevna pojava, pa nije ni formalan propust. Ja vas uvjeravam: da je gospođa barunica mogla samo naslutiti o čemu se radi, danas ova žena ne bi bila mrtva, i svi mi bili bismo od ovog sablasnog događaja pošteeni! Ja sam kao tajnik Preuzvišene imao prilike da je gledam na poslu u Dobrotvornome Uredu pune dvije godine i to dakle (mogu vam mirne duše reći) nije nikakva asovita impresija nego sud izrečen nakon dugogodišnjeg iskustva: Preuzvišena je dobar uvijek, vrlo tankoutan za stradanje bližnjega, i ja sam upoznao u životu vrlo malo ljudi kod kojih bi ona platonska ideja dobrote: *μεγιστον μαθημα*, ono vrhovno, najviše saznanje dobrote bilo tako razvijeno kao u Preuzvišene!

LEONE: Vi ete to, vele asni, kao njen ispovjednik, svakako bolje znati od nas laika!

SILBERBRANDT: Da, bez obzira na vašu ironiju, tako je to, gospodine doktore, kako ja kažem! A u ovom konkretnom slučaju Canjeg, treba shvatiti i razumjeti stanovište Preuzvišene! Ta Canjegova je lice koje s onom staricom Rupertovom nije bilo ni u kakvoj juridičkoj, pa ni formalnoj vezi; de facto, kao što je vrlo točno formulirao gospodin doktor Puba, prilježnica jednog ovjeka koji je - nota bene¹⁴⁶ - kao vanbraćanin dijete živio od svoje majke odvojen više od trideset godina. I ta žena, ta Canjegova, u fikciji da je ona pravni nasljednik jedne njoj nepoznate i strane osobe (slučajno udarene na ulici od kapi), tražila je preko suda i preko štampe jednu fantastičnu svotu! S jedne strane apelirati na sud, pozivati se na

hladno slovo zakona, a s druge strane, pošto smo na sudu izgubili, apelirati na samilost, ne, to nikako nije kršanski postupak! Preuzvišena gospoa barunica ležala je od živ anog šoka u sanatoriju, ona je nao igled sviju nas posijedjela takorei u dvadeseti etiri sata, a ti su isti ljudi oko te Canjegove raspirivali po javnosti tako skandalozne glasine o njoj i o njenom predživotu, da se onda ta osoba jednoga dana li no pojavi tu na baruni inim vratima u ulozi preponizne prosjakinje kao da nikada nije ništa bilo. S jedne strane biti palikua, moj gospodine, a s druge strane pozivati se na milosre, kakvo je to licemjerje? Je li to kršanski na in?

LEONE: Dakle, i vi ste protiv svakog pardona? Onda sam ja bio prema tome u pravu kad sam toj Canjegovoj rekao da je bolje da sko i kroz prozor nego da se od Preuzvišene nada ikakvoj pomoi a pogotovo bez vizitkarte!

SILBERBRANDT: To je dijalektika, gospodine doktore!

LEONE: A to da je barunica za asna predsjednica Dobrotvornog Ureda, to nije dijalektika? S jedne strane gazimo ljude, a s druge strane inimo im dobro: to je svakako neke vrste moralna ravnoteža!

FABRICZY: Ja sam, Leone, oduvijek bio vrlo oduševljen za paradoksnе veltanšaunge, darüber ist kein Zweifel,¹⁴⁷ ali ja držim da je fakti no überspannt tu nesreu na uglu ulice pripisivati barunici! To je nesretan slu aj, i mogu da ti kažem, das ist meine sehr ernste Überzeugung¹⁴⁸ da taj baruni in etvoropreg nije prvi ni posljednji pod kojim su ostale ležei stare babe! Jawohl, so ist es leider!¹⁴⁹

SILBERBRANDT: A ja opet mislim, illustrissime, da gaziti ljude u jednom danom slu aju tjelesno, fizi ki, nije ni približno tako grešno kao gaziti ovjeka moralno, duševno, idejno!

LEONE: Ja znam doslovno sve unaprijed što ete rei! Jede Kanzel ist eine Art Advokatenkanzlei!¹⁵⁰

SILBERBRANDT: Svi ljudi žive s velikim životnim zamahom u sebi, sve do jedne psihološke crte, a kada prijeu tu posljednju avolsku crnu crt u, onda su sazreli za bezbožnu smrt! Svaki pojedinac nosi u sebi fundamentum one augustinske božanske dobrote, to je osnovni vitalni princip svega zbivanja. Deus est in omnibus rebus,¹⁵¹ kao što je zapisao sveti Toma. Non timor, sed admiratio et gratitudo deos fecit,¹⁵² doduše je ciceronska poganska rije , ali može se primijeniti i

danas. Ljudi su puni te božanske admiracije i te vrhunaravne zahvalnosti i svi ljudi vjeruju u neki viši, nadzemaljski smisao svog subjektivnog života i ona Fichteova "sittliche Weltordnung"¹⁵³ više-manje po svim je dušama zape aena. Ljudi nose u sebi moralnu vjeru u onaj Ens Realissimum, Ens per se ipsum,¹⁵⁴ u Boga, u božanski autoritet i u društvenu hijerarhiju. Ustvari: jedan strogo disciplinirani sistem u materijalnom smislu. S tim i takvim slikama u sebi ljudi se mogu držati na površini u životnim krizama. To je ona biblijska uljenica u nama. Lux in tenebris.¹⁵⁵ Ali kad jedan subjekt misli da je spoznao da nad njime nema ni ega: ni moralnog autoriteta, ni ideje Boga, ni dobrote, pa ni društvene hijerarhije, onda takvog uvijek proguta osjeaj paklenog vakuuma. A vi ste, dragi moj gospodine doktore, bacili onu ženu u takav moralni vakuum! Vi ste u njoj ubili ideju dobrote, ideju Boga i svake nade!

LEONE: I vi mislite da je ona sko ila kroz prozor zato jer sam ja u njoj ubio ideju dobrote!

SILBERBRANDT: Samo zato nije! Ali svakako: dok je mogla da još piše molbenice, kuca na tuim vratima, da moli milost kod svog bližnjeg, u njoj je moralo biti još vjere i u moralne autoritete i u društvenu hijerarhiju! Ona je još vjerovala u ideju dobrote, jer da nije, ne bi bila uope ni došla ovamo! A vi ste joj rezolutno izjavili da svega toga tu nema: ni dobrote, ni samilosti, ni Boga! Što je toj ženi poslije toga preostalo? Što? I vidite, po moralnoj klasifikaciji, taj je vaš in teži od toga da netko slu ajno pregazi etvoropregom jednu sklerotinu staricu ili da negdje postoji jedan kuni red da se posjetnici najavljuju vizitkartama!

LEONE: To da je ona sko ila kroz prozor, to je matematika! Ona je morala sko iti kroz prozor! To je ista matematika! Danas poslije podne ja sam bio u njenom stanu i uvjeravam vas, Silberbrandt: da vi stanujete u onoj sobi i vi biste sko ili kroz prozor sa svim svojim moralnim autoritetima i citatima zajedno!

FABRICZY: A ti kao da perverzno uživaš što je ona sko ila kroz prozor?

LEONE: To je matematika! To je jasno kao dva puta dva! To je unutarinja logika same stvari! To ima svoje dublje razloge!

FABRICZY: Deine Logik wird mir täglich enigmatischer!¹⁵⁶

LEONE: To je ista glembajevska logika! Mislim da sam otkrio kauzalitet toga događaja i držim da mi je itava ta tajna prilično jasna. Između ostalih mnogih razloga jedan je i taj što je Glembajevima u interesu da što više ljudi pomre. To je glembajevski biznis!¹⁵⁷

FABRICZY: Das wird immer dunkler und enigmatischer!¹⁵⁸

Stari Glembay je u svojoj nervoznoj šetnji zastao i napeto sluša.

LEONE: Glavnica uložena u pogrebne pothvate nosi oko šezdeset posto. Koliko je meni poznato, Banka Glembay Ltd. (između svojih ostalih fair poslova) financira gotovo sve pogrebne trafike u gradu i u provinciji!

GLEMBAY: Ti eš prije ili kasnije svršiti u ludnici!

S indignacijom ode na terasu i spusti se stubama u tminu. Iz vrta dalek smijeh. Grmljavina dolazi bliže.

SILBERBRANDT: Taj vaš nihilizam nije mi jasan! Nije rije o bankirskim poslovima nego o tome da ste vi konkretno optužili, a niste u stanju da tvrdnju dokažete! Tirate se lakoumno svim svetinjama, gospodine doktore...

LEONE: Rije nije uope ni o emu! Rije je o tome da ste vi mene nagovorili i da me ve pola sata gnjavite! Kakve svetinje? A vi mislite da su te vaše dobrotvorne parade pod protektoratom barunice Castelli takva jedna svetinja u koju ljudi treba da vjeruju kao u metafizički autoritet i društvenu hijerarhiju? Umrijeti pod kopitom baruni inačice etvoroprega s vjerom u metafizički autoritet i društvenu hijerarhiju! Ali pristupiti takvome stvorenju i kazati mu: ovje e, sjeti se da si ravan onome pred kime se ponizuješ, i ne ponizuj se! Hodaj uspravno, ne pla i pred tuim vratima, jer iza tih vrata za tebe nema nikoga, pljuni i pljusni, ali se ne ponizuj - to po vama zna i nekoga moralno zgaziti! Uostalom! Od mene je neinteligentno što s vama uope govorim: valjda ne mislite od mene stvoriti nekakvog konvertita? *Prekine razgovor, odmahne rukom, proše se salonom, gleda slike na zidovima, a onda se sav skupi nervozno oko svoje lule.*

SILBERBRANDT *jezuitski lažljivo, lakajski bijedno i monotono ispovjedni ki*: Vi ste neupueni, gospodine doktore, jer da ste upueni u karitativni rad Preuzvišene milostive barunice, ne biste sve te divne kršanske rezultate mogli nazvati paradom! Dozvolite mi: cifre govore. Samo tekue godine pod predsjedništvom barunice izdano je...

spremnno i rutinirano vadi iz reverende svoj molitvenik i ita iz jedne ceduljice: molim lijepo, gospodine doktore, izdano je: sto pedeset i sedam pari cipela, tri stotine dje jih kompleta, osam stotina pedeset i troje djece predano je na zimsku prehranu, izdano dvadeset i osam hiljada potpore i poduzeto trista i osamnaest besplatnih pravnih intervencija! Ja prepuštam vašoj savjesti, gospodine doktore, da ovakve lijepe i kršanske rezultate nazovete paradom. A ako baš želite znati, ovogodišnja anketa o materijalnom i moralnom stanju naših klijenata, raspisana na vlastitu inicijativu Preuzvišene gospoe barunice...

LEONE *stane pred Silberbrandtom izazovno i ironi no:* Slušajte, Silberbrandt, nikakve vaše cifre ne e mene uvjeriti o tome da je barunica dobrotvorka! Ja o svemu tome imam svoje li no mišljenje! Vi ste poznavali dnevni ara kod Dobrotvornog Ureda Skomraka?

SILBERBRANDT: Vi mislite onog paranoidnog mladia koji se objesio nema ni mjesec dana?

LEONE: Da, upravo onog "paranoidnog" mladia koji se objesio prije mjesec dana! On je ostavio svoju korespondenciju i iz te se korespondencije jasno vidi da je vaša milostiva predsjednica barunica Castelli-Glembay stajala u intimnim vezama s tim dvadesetogodišnjim Skomrakom!

SILBERBRANDT: Gospodine doktore! Kako smijete vi ovako govoriti o svojoj pomajci? O jednoj dami, gospodine doktore, za Boga miloga!

LEONE: Vrlo jednostavno! Ja imam baruni ino pismo tu u džepu - iz koga slijedi...

SILBERBRANDT: Izvinite, gospodine doktore, ali mene to savršeno ništa ne interesira!

LEONE: udim se! Zna i da vaše prijateljstvo s barunicom onda nije više tako intimno...

SILBERBRANDT *nervno vrlo napeto:* Kako mislite?

LEONE: Kad netko spava s jednom ženom itave noi, njega bi ipak trebalo interesirati s kim se to dopisuje ta doti na žena.

SILBERBRANDT *blijed i uzrujan, dršui:* Ne razumijem od svega toga ni rije i, gospodine doktore!

LEONE: Ne? Zaista? Vrlo mi je žao! Molim vas samo, kad ve primete baruni ine none vizite, da kod toga budete barem za nijansu

diskretniji! Barem tako dugo dok su strani gosti u kui! Uostalom! Laku no, gospodo! *Ode hitro s jednom prezirnom gestom. Silberbrandt gleda za njim fasciniran, bez jedne jedine rije i.*

FABRICZY *nakon stanke*: Ein ungemütlicher Sonderling, das sage ich!¹⁵⁹

Na terasi stoji Glembay. Blijed kao krpa, bez kapi krvi. On je stajao nezapažen tu od po etka. Silberbrandt ga je vidio, ali nije više mogao da to objasni Leoneu. Polagano, slomljeno ide Glembay do stola i tamo klone. Nato i whisky, ispije. Još jedamput whisky. Iskapi. U daljini grmljavina.

GLEMBAY: Hörst du, Fabriczy? Es donnert! Hörst du?¹⁶⁰ To su bila moja križa jutros. Es donnert! Ja sam osjeao da se nešto sprema! *Ide do otvorene terase i sluša grmljavinu.*

ZAVJESA

IN DRUGI

Zbiva se dvadeset do trideset minuta poslije prvoga. Scena prikazuje bidermajersku gostinsku sobu u kui Glembaja, u stilu istu, jednostavnu i skromnu. Dva politirana šaukelštula, dva fotelja od cvjetnoga kretona, holandeske marine u zlatnim okvirima. Na prili no velikom politiranom stolu srebrni svijenjak sa sedam svijeća. To je jedina rasvjeta. Zavjese na oknu desno i na vratima tamnocrvene, bordo. Lijevo vrata u pokrajnu sobu. Pred vratima ormar. Leone sprema svoju prtljagu: tu stoje ogromna dva kov ega i nekoliko manjih, kožnatih. Slikarski rekvizit, platno u svicima, palete i blindrame. Po foteljima svici papira i nacrti. Vani vjetar i grmljavina u porastu. U šaukelštulu doktor Silberbrandt, u vidljivoj neprilici. Od svoje maske, stava i sveeni ke superiornosti on je izgubio sve oznake, pokazujući svako pomanjkanje ponosa. Moljaka i jalovo zanovijeta.

SILBERBRANDT: Ja ipak mislim, dragi gospodine doktore, da to nije bilo najkorektnije onako govoriti pred jednim stranim licem. Illustrissimus Fabriczy jest doduše kuzen gospodina tajnog savjetnika, ali je ipak u porodici strano lice! Dobro, dobro, gospodine doktore: ja bih mogao s obzirom na vašu nervnu indispoziciju shvatiti

još to da ste sebi tu, svakako brutalnu šalu dopustili spram moje malenkosti u etiri oka! Das könnte ich zwar auch dann nicht verstehen, aber jedenfalls verzeihen!¹ Ali tako, gospodine doktore, tako brutalno, tako krivo-pred jednim stranim licem...

LEONE: Ja sam vas ve tri puta molio, Silberbrandt, da ne gnjavite! Koga me vruga gnjavite? Vidite da imam posla! Ne mogu rije i svoje loviti natrag kao vrapce. Gemeint - gesagt, gesagt - getan!² I onda, upamtite jedamput za svagda: Il n'y a point des roses sans épines!³ A sada vas ponovno molim da me izvolite pustiti na miru. Dosadno mi je o svemu tome govoriti i, vjerujte, u inili biste mi najveu uslugu da me ostavite sama!

SILBERBRANDT *o ajno i izgubljeno štiti. Nakon stanke, pla ljivo i dje a ki nedostojanstveno*: Gospodine doktore, pa vi morate shvatiti moju poziciju! Ta ja sam u familiji Glembay karitativni tajnik i ispovjednik Preuzvišene gospoe barunice, ja sam informator njenog sina! I vjerujte mi, ja ne bih od toga pravio nikakvo pitanje da tu nema ovog fatalnog stjecaja okolnosti: ta uloga kunog informatora sa naro ito delikatnom misijom s obzirom na maloga Olivera, gospodine doktore, molim vas, vi to morate uvidjeti! Gospodine doktore, pa još da je to uo illustrissimus Fabriczy! Ali vaš gospodin otac, Preuzvišeni gospodin tajni savjetnik, on je uo svaku vašu pojedinu rije ! Vi ga niste mogli vidjeti, on je bio za vratima terase, gospodine doktore! To su bile tako teške rije i s vaše strane, dragi gospodine doktore, a sve su te vaše kombinacije bez ikakve stvarne podloge. I ja se nadam da ete vi biti džentlmen...

LEONE *u poslu. On baca u kov ege rublje i odijela, knjige i razne priru ne predmete, vrlo neuredno i nervozno. Steže remenjem pledove i kao da rastreseno nešto traži*: Što vam ja mogu, Silberbrandt? Ta moja izjava nije štampana u novinama, a da i jest, to bi bilo sigurno u kakvom "bezbožnom vinkelblatu"! Uostalom: štampane su u novinama malo teže izjave, pak ste ih vrlo džentlmenski uspjeli da razanalizirate do lažnih elemenata! Nema takve negativne istine koja se ne bi mogla džentlmenski opravdati! Ona Canjegova bacila se kroz prozor sa svojim vlastitim djetetom, a vi ste džentlmenski uspjeli dokazati da sam ja u njoj ubio Boga, a ona da je bila bludnica i kriminalno lice! A to što je vama jedan "paranoidni" tip rekao da ste vi ljubavnik jedne Glembajice, tko e u to

vjerovati? Uzmite, vele asni moj gospodine doktore, to tako kao da ja to nisam rekao, ili kao da sam sve to izmislio samo da vas kompromitiram! Dobro je! Nisam rekao! Krivo sam se izrazio! Vi niste baruni in ljubavnik! Slava Gospodinu Bogu! Laku no!

SILBERBRANDT: Prije svega, gospodine doktore, ja vas nikada, nigdje i nikojom prilikom nisam smatrao paranoidnim i abnormalnim; naprotiv, gospodine doktore, koliko se sjeam, ja sam uvijek bio iskreni poklonik vašeg talenta (što, meu nama re eno, u ovoj kui baš nije bila zahvalna uloga), gospodine doktore! Kad ste vi, gospodine doktore, prije dvije godine bili u Münchenu izložili svoju kompoziciju: "Haron prevozi svoje žrtve preko Lete", ja sam ekscerpirao sve povoljne glasove njema ke kritike i tako sam ih štampao u "Glasniku svete Cecilije". I vama sam bio poslao jedan egzemplar poštom, te, ako se ne varam, vi ste onda bili u Aix-les-Bainsu, i ja ne znam, možda vam taj broj nije nikada ni dopao u ruke, gospodine doktore. Ali, vidite, gospodine doktore, vaš gospodin otac, gospodin Geheimrat, on je uo svaku vašu rije ...

LEONE: I vi mislite da bih ja zato jer ste vi jedamput u "Glasniku svete Cecilije" štampali nekakve kritike, da bih ja trebao da pred svojim ocem demantiram svoje rije i?

SILBERBRANDT: Da, dobro, ali što e misliti vaš gospodin otac, Preuzvišeni gospodin tajni savjetnik?

LEONE: Moj preuzvišeni gospodin otac imao je dvadeset godina vremena da o svemu tome misli po miloj volji, ali ini se da nije ništa naro ito inteligentno smislio!

SILBERBRANDT: Gospodine doktore, molim vas, izvinite me, ja nemam doista namjere da vam dosaujem i da vas molestiram, ali u vašoj ruci leži moja itava karijera! Samo od jedne jedine vaše rije i ovisi moja pozicija, vi možete sve to objasniti kao nervozu, kao nepromišljenu verbalnu nervozu...

Leone pakira i ignorira Silberbrandta bez rije i. Stanka. Zeleni refleks dalekih munja, grmljavina i vjetar. Stanka.

SILBERBRANDT: Gospodine doktore, nemojte biti tako tvrdoglavi. Molim vas, dragi gospodine doktore...

LEONE *nervozno i glasno*: Vi ste, bogami, slaboumni, Silberbrandt! Sve to nije tako važno, kako se to vama ini! Vidite, ja imam posla! Bilo bi od vas vrlo uljudno i diskretno da me pustite na miru. Ja još

imam da napišem dva-tri pisma i ja vas molim nemojte me nervirati i idite spavati! Kakav je to na in nekoga smetati tako neumorno? Izvinite, to je potpuno pomanjkanje takta!

Kucanje. Ponovno glasnije kucanje. Leone je zastao u poslu. Stanka. Ponovno kucanje. Vihor i gromovi.

LEONE: Naprijed!

Ulazi stari Glembay, u svilenom hausroku tamnonaran aste boje. Njegova blijeda, stara ka izmu ena pojava potpun je kontrast onoj figuri od prije pola sata u salonu. Ona napudrana i izbrijana maska pretvorila se u lice bolesnika s tamnim upalim podo njacima, kome su kretnje nesigurne, a donja eljust tako se abnormalno ovjesila, kao da mu laloke vise same od sebe i melju zrak. To je lice mlohavo i beskrvno, tim ovjekom vlada depresija. On izgleda kao ovjek koji je ustao da se pridigne na svoju posljednju borbu. Zato je on u prvome dijelu dijaloga tih, gotovo pateti no sve an, i tek postepeno tetive tih vilica opet se napinju, ti zubi opet animalno škripe i ta se šaka sama od sebe diže da raskrvari pred sobom ovu nakazu od njegova roenog sina.

GLEMBAY *tiho, susretljivo, pomirljivo i diskretno*: Pardon, smetam li?

LEONE *virtuozno svladavajući svoju nepriliku*: O, molim, ni najmanje! Izvoli samo, upravo smo o tebi razgovarali!

Silberbrandtu je kod kucanja zapela rije , a kad se je na vratima pojavio Glembay, on je protrnuo i uko io se do nepomi nosti, dignuvši se sa stolca kao u hipnozi. Dubok, pokoran i jezuitski poklon Glembaju bez jedne jedine rije i. Glembay jedva primjetljivo, hladno i vrlo mrko kimne toj sveeni koj figuri što stoji ovdje nijemo, kao voštana lutka u reverendi. Glembay, vrlo tiho i kao oprezno zatvorivši vrata, pristupio je Leoneu. Vidi se da se udi svjetlosti voštanica i otvorenim koferima. Glembay gleda sav taj nered i nijemo se udi pogledom.

LEONE: Upravo smo s gospodinom naslovnim monsignorom razgovarali o tebi! Rekao je monsignor da mu se ini da ti previše piješ! A i ja sam se ve eras udio tvome whiskyju!

GLEMBAY: Da!

Stanka. Leone je stajao uspravljen nad koferom, a onda se nagnuo u kofer i glava mu je nestala u koferu.

LEONE *iz kofera*: Pa izvoli, uzmi mjesto, izvoli, sjedni!

Glembay stoji nepomi no i šuti.

LEONE *uspravivši se*: Zar ne eš sjesti? Molim lijepo, izvoli! *Pošao je do jednog fotelja, podigao s njega palete, blindrame i slikarski rekvizit*: Izvoli, molim!

Silberbrandt ostao je stojei na svome mjestu, nepomi no i pretjerano uljudno. Glembay se vlada kao da te osobe ovdje uope nema. Sjeo je na ponueno mu mjesto i šuti. Stanka.

GLEMBAY: A kakva je to rasvjeta?

LEONE: Ne znam. ini mi se da je negdje u fliglu pregorjela žica! Kurcšlus!

GLEMBAY: A zašto to nije reparirano?

LEONE: Ne znam!

GLEMBAY: A ovo ovdje?

LEONE: To su koferi! Ja pakiram!

GLEMBAY: Ti pakiraš?

LEONE: Da!

GLEMBAY: Ti putuješ?

LEONE: Da!

Stanka. Taj je dijalog strog, ali vrlo uljudan, kao da razgovaraju dva potpuno gluha ovjeka po paritetu svog vlastitog organskog nedostatka. Grmljavina mnogo glasnija i raste. Od vremena na vrijeme zeleni refleks munja. Razmak izmeu refleksa i detonacije od pet do sedam sekunda. Vjetar i kiša o stakla.

GLEMBAY: Je li slobodno da zapalim? Ne smeta te dim?

LEONE: Molim lijepo! Ja i sam neprekidno pušim svoj Dunhill! *Pripali ocu cigaru. Stanka.* Koja ti je to ve eras?

GLEMBAY: Ve eras? Ve eras sedma!

Stanka.

LEONE: A što kaže Paul Altmann za tvoje srce?

GLEMBAY: Ništa! Što da kaže? Ništa! *Stanka.* Medicina ionako ne zna ništa!

Stanka. Grmljavina. Leone radi dalje oko svojih stvari. Otvorio je ormar i sprema frak i klak.

GLEMBAY *gleda blindrame i platna, vrlo prazno. Vidi se da mu je prisutnost dra Silberbrandta nenasna.* Je li meu ovim slikarijama ona što je nagraena zlatnom medaljom u Parizu?

LEONE: Nema je! Ostala je u Aix-les-Bainsu!

Stanka. Grmljavina. U jakoj grmljavini uhvatio je dr. Silberbrandt prvu zgodnu priliku da se makne.

SILBERBRANDT: Dakle, gospodine doktore, ja se svakako nadam da emo se još sastati kod aja. Ja mislim da je vrijeme da legnem. Umoran sam, a sutra itam ranu jutarnju misu. Ve je prili no kasno. Preporu ujem se, gospodine tajni savjetni e! Laku no, gospodine doktore, klanjam se, sluga sam pokoran!

LEONE: Zbogom! Laku no!

Kako je dr. Silberbrandt na odlasku otvorio vrata, duhnuo je kroz sobu jak talas vjetra i bordo-zavjese na prozoru i na vratima zalepršale su kao zastave. Zavjese viju se dalje kao da itava soba plovi u oluji. Vjetar, prolom oblaka, gromova.

GLEMBAY: Bilo bi dobro da se zatvori!

LEONE: Ja volim grmljavinu! Ali ako tebe smeta, molim lijepo! *Hoe da zatvori prozor.*

GLEMBAY: Zbog mene nije potrebno. Hvala!

Stanka. Munje. Vjetar. Stanka.

Glembay, odbijajui guste i vrlo nervozne dimove, ustao je i pošao do jedne role smotanih platnenih slika kojih ima oko dvanaest. Razmotao je tu rolu i promatra slike bez rije i. Vidi se da je to za njega potpuno bezvrijedan materijal: uljenim bojama zamazano platno. Bez ikakvog potrebnog kontakta, ne s indignacijom, ali svakako s indiferentnom gestom, on baca ta platna, ne smotavši ih, ponovno tamo gdje su i bila. Stanka. Zatim se zaputi do stola i tamo gleda s interesom jedan skupocjeni nécessaire sa srebrnim priborom.

GLEMBAY: Gdje si kupio taj nécessaire?

LEONE: U Kalkuti!

GLEMBAY: Skupo?

LEONE: Ne sjeam se. Ako se ne varam, petsto i pedeset dolara!

GLEMBAY: I ja sam imao jedan sli an ovome. Donio mi ga je na poklon iz Indije jedan moj kompanjon, jedan general-direktor marseljske Messageries Maritimes. Onda si ti imao tri godine! To je antilopa! To je vrlo fino preparirana antilopa! *Otvora jednu kristalnu bocu i miriše. A kakva je to voda?*

LEONE: To je neka tibetanska trava! Ta trava raste na sjevernoj strani Mount Everesta! Oko Fara Dzonga!

Stanka. Gromovi tutnje i vjetar. Leone je prestao da sprema. Kao umoran i enerviran sjedne u šaukelštul i stane se njihati. U njemu vidljivo potitravaju svi nervi. Igra se nešto oko svoje lule i šuti. Stari prekapa po stolu meu kravatama i krejonima. Nervozno i bez rije i. Onda proe sobom.

GLEMBAY *nakon stanke razmišljanja*: Dakle ti putuješ?

LEONE: Da!

GLEMBAY: A ti si zapravo doputovao da prisustvuješ jubileju banke Glembay, Leone? Takav se jubilej ne slavi svake druge godine. To zna i: ti ne eš prisustvovati sutrašnjoj sve anoj sjednici Komore?

LEONE: Da, ja sam doputovao da budem na tom jubileju. I ja sam kona no vidio tebe, mi smo se vidjeli! Ja sam jutros prisustvovao sjednici banke, a sutra sve je to više-manje gala-predstava! Ja mislim da je najbolje da oputujem. Ja sam jedanaest godina odsutan i, vidiš, ja se više ne osjeam ovdje, kako da kažem: kod kue! Der Mensch ist ein Gewohnheitstier!⁴ A to eš dopustiti i sam: na ovakvoj jednoj intimnoj slavi, u svojoj roditeljskoj kui osjeati se strancem, neke vrste prolaznikom, to baš nije najprijatniji osjeaj!

GLEMBAY: To zavisi od toga kako tko osjea! Ja mislim da su ti tvoji osjeaji svakako potpuno neosnovani. Sve je to überspannt.

LEONE *ustane nervozno kao da je uboden. On je nervozno reagirao na tu rije . U itavom svom rje niku ti nisi našao druge rije i nego upravo: überspannt? To ste mi govorili od moje pete godine! Uostalom! On se svladao. Trijezno i mirno sa nešto maliciozno ironi nim prizvukom*: Molim te, izvini, ali dopusti mi da te zapitam: kome sretnom slu aju imam da zahvalim ovaj tvoj kasni posjet?

GLEMBAY *ustao je pogoen. U njemu kuha. On raste iz depresije u violenciju. Gleda dugo svoga sina i klima glavom*: Da, upravo tako arogantan bio si spram mene ve u svojoj devetoj godini. To je ta tvoja venecijanska krv! Škripi zubima, puši i proe sobom gore-dolje. *Zaustavi se tvrdo i odlu no*: Dakle, molim te, da ne gubimo vrijeme! Ja sam bio na terasi kad si ti razgovarao s doktorom Silberbrandtom i ja sam uo svaku tvoju rije .

Stanka. Otac i sin dugo se gledaju okom u oko. Leone nakon stanke podigne obje ruke u ramenima, a zatim ih bespomono spusti.

GLEMBAY: No! I?

LEONE: Ništa! Onda si uo svaku moju rije !

GLEMBAY: No! I? *Stanka.* I?

LEONE: Što i? To mi je Silberbrandt tek malo prije objasnio da si ti to uo! Oprosti mi! Ja sam bio duboko uvjeren da si negdje u vrtu! Ja nisam imao nikakve zle namjere!

GLEMBAY: Nije sada rije o tome da li si ti imao pri tome kakvu namjeru, nego je li to istina?

Stanka.

LEONE: Ja mislim da je suvišno da nas dvojica o tome ovdje izgovorimo ma i jednu rije ! Ja nisam ono rekao tebi nego Silberbrandtu!

GLEMBAY: Tako? A šta bi ti uradio s ovjekom koji bi pred dva svjedoka izjavio da tvoja vlastita žena spava itavu no sa svojim ljubavnikom?

LEONE: Ne znam!

GLEMBAY: A tako? Ti ne znaš?

LEONE: Naravno da ne znam! Ja prije svega nemam žene, a drugo, ja nemam šezdeset i devet godina! Ja dakle ne znam što bih uradio na tvome mjestu!

GLEMBAY: Pa dobro, molim te, uzmimo da je tako! Dobro! Ti ne znaš! Dobro! Molim te! Dobro! *Proe sobom i onda stane.* Možeš li ti razgovarati sa mnom samo dvije minute kao prijatelj?

LEONE: Ne! *Na jedno pitanje, koje je u jednoj nijansi toplo zazvu alo, to je bilo suviše kratko i suviše oštro. Osjetivši da je ta rije bila prejaka, nastoji, poslije neugodne šutnje, da je razvodni komentarom:* Naime, ja, ja naime mislim, ljudi ili su prijatelji ili nisu! A na dvije minute ne može se biti prijateljem. I možda se nas dvojica niti ne poznajemo: u ovih jedanaest godina mi nismo gotovo nijedamput razgovarali, mislim, naime, od onog jutra kada su mamu našli mrtvu! I vidiš, ja ne bih htio biti neiskren: od mamine smrti ja nisam nijedamput osjetio potrebe da govorim s tobom prijateljski! Da! Lagao bih da ti kažem da mogu s tobom da govorim prijateljski, pa bilo to samo dvije minute! Vidiš: ja sam zapakirao, ja putujem! Ja smatram da je moj dolazak u ovaj glembajevski dom bio neke vrste posljednja sentimentalna zabluda. Ti si me pozvao pismeno, jubilej, obiteljski obziri i sve ono što ve spada k ovakvoj slavi, ali to sve ja e

je od mojih nerava! Ja sam, kako ti veliš: überspannt! Mene smatraju "paranoidom"! Jednom "paranoidu" ne treba ništa uzeti za zlo! Ali molim te da svakako uvažiš da sve ono što sam rekao Silberbrandtu nije bilo rečeno na tvoju adresu! Na moju adresu rije, ja nisam imao ni pojma da ti slušaš na terasi!

GLEMBAY: Pa dobro, ako ve ne eš prijateljski, dann aber rein menschlich: du musst mir sagen, was an der Sache ist.⁵ Ti to meni moraš reći! Jesi li me razumio?

LEONE: Ja ništa ne moram, ja nikada nisam ništa morao! Ali ako baš forsiraš, molim lijepo! Na stvari nije ništa naročito! Na stvari je to da je naslovni vikar, ili što li je, monsignor, gospodin doktor Silberbrandt, ispovjednik tvoje supruge i informator tvoga sina, baruni in ljubavnik. To je na stvari, ako baš želiš da znaš! Nota bene: taj gospodin je tvoj kandidat za naslovnog kanonika i tvoj proteže u svakome pogledu.

GLEMBAY *kao da još ne shvaća i kao da mu je poznato*: Pa dobro! A jesi li ti svijestan svih posljedica ove svoje izjave?

LEONE: Ja s time nemam nikakve veze! To pitaj svoju suprugu! Što se to mene ti e?

GLEMBAY: Pa dobro! A možda sve to nije istina? Možda je sve to izmišljeno! A što onda? Tko nosi onda odgovornost za to?

LEONE: Ako nije istina, onda je sve izmišljeno, onda nema ni odgovornosti!

GLEMBAY *potreseno i stara ki slabo pobe spram svoga sina*: Molim te, u životu ja tebe još nikada nisam ništa molio, a sada te molim: Leo, nemoj me mučiti! Reci mi što je na stvari?

LEONE: Ja nemam u ruci nikakvih juridikih dokaza, ovjete! Ja nisam studirao pravo! Ja nisam doktor prava kao Puba Fabriczy! Protiv barunice uope ne postoje nikakvi juridiki dokazi! Barunica je pregazila staru Ruperticu, ali juridiki je riješena krivnje. Razudbeni nalaz dao je dokumente da je srce stare Rupertice imalo promjer od dvije stotine dvadeset milimetara! I ona Canjegova je skočila kroz prozor, ali dokaza za to nema! To sam ja kao "paranoidan tip" ubio u njoj "Boga", zato je skočila kroz prozor! Kako ja mogu da znam što je na stvari kad je ta stvar potpuno delikatne intimne naravi! Osim barunice i Silberbrandta to nitko ne može da zna! I ako jedno od tih lica prisegne da je to laž, gdje je onda istina?

GLEMBAY *još uvijek u mutnim mislima, kao da ne može da shvati:*
Pa dobro, a kako si ti onda smio da tako apodikti ki ustvrdiš jednu stvar u koju nikako nisi siguran?

LEONE: Ja ne znam. Ja s jedne strane vidim jasno da je sve ovo glupo što ja sada govorim, a s druge strane opet ja ne znam da li ti možeš da to pojmiš: ja ne bih htio da me ti doista shvatiš kao da sam neurastenik, nebrojiv ili klevetnik! Ja sam spavao pet noi pod tvojim krovom, od toga je barunica dvije noi bila u Silberbrandtovoj sobi! Možda je on barunicu ispovijedao. Ali da je ona u njegovoj sobi bila, to sam imao li no ast da utvrdim vlastitim iskustvom. Mi smo susjedi: soba do sobe.

GLEMBAY: Parlez plus bas, parce que les murs ont des oreilles!⁶
Gleda u vrata što vode u pokrajnu sobu i što su zagraena ormarom. Poe do njih i vrati se.

LEONE: Molim te ponovno: ja to što sam rekao nisam rekao za tebe, ti si to slu ajno uo! Ja sam doduše überspannt, ali ja ne želim tu forme radi ispasti kao klevetnik u tvojim o ima, a pogotovo ne zbog jedne meni savršeno indiferentne žene!

GLEMBAY: A ti ne možeš pojmiti da se tu ne radi o nekoj "indiferentnoj ženi"?

LEONE: Za mene je ta žena potpuno indiferentna, da ne kažem nešto mnogo negativnije!

GLEMBAY *gleda ga dugo bez rije i. Šutnja. Grmljavina, ali slabija. Vjetar. Gorko:* Da, to si ti! Pravi Danielli!

LEONE: Meni je li no drago da nisam Glembay!

GLEMBAY *zamišljeno i rezignirano:* Da, da, uvijek je tako bilo! Kad god sam ja pristupio nekome od vas, u bilo emu, s bilo kakvom molbom ili namjerom, uvijek, da, uvijek se dogodilo jedno te jedno: uvijek se preda mnom javila ova vaša Danielli-grimasa, s jednim višim prezirom za sve što niste vi! Gospoda! Gospoda Danielli, venecijanski grandi! A ja, tko sam ja? Nekakav meimurski parveni. Kako ja smijem doi na tu ideju da meni ne bude jedna žena indiferentna, kad je za tebe, za gospodina Daniellija, ta ista žena - nešto mnogo negativnije! Da, naravno, što se tebe ti e moja žena? Tko je uope došao na misao da pozove na odgovornost tebe, Daniellija, kada si ti blagoizvolio da nad nekim slomiš štap!

LEONE: Ja sam uvjeren da je sav taj naš razgovor potpuno suvišan! Ja putujem! Ja sam eto na odlasku, ja se eventualno ne u više nikada vratiti, pa ja mislim da je najmudrije da se rastanemo u miru. Jer gledaj: naša gledišta su potpuno opre na u svemu pa i u ovoj stvari. Ja znam: ti bi htio spasiti formalnu, "juridi ku" stranu pitanja. Po tebi, to bi se moglo, da ja izjavim da nisam imao dovoljno "juridi kih" razloga da tako mislim o barunici i onom popu. A po meni, ja mislim da bi bilo najoportunije da se ti pri iniš kao da ništa nisi uo! Onda bi bile sve eventualne "juridi ke" konzekvencije suviše pak i ovaj naš razgovor! Molim te, dakle, oprosti mi! Ja sam sve ono rekao u živ anom neraspoloženju spram one jezuitske kreature. Meni je sav onaj hipokritski pravni na in išao na nerve. Onaj nemogui Puba, oni mrtvaci (tri mrtvaca pod stolom). Onaj Oberleutnant sa svojim teškim kavalerijskim sabljama, ja sam "überspannt", ja sam dakle rekao više nego što sam smio da kažem - a ti to nisi trebao da uješ...

GLEMBAY: Dakle, onda ono ipak nije istina?

Leone šuti i gleda oca.

GLEMBAY: Ono dakle nije istina?

Leone šuti uporno. Stanka.

GLEMBAY: Vidiš li, i u tome si Danielli! Ne govoriti istinu, to ste vi Daniellijevi uvijek u stanju. Ali to priznati? Ne! Nikada! Pljunuti nekome u lice venecijanski, poniziti ga i zaprljati, to da, da, to je vama u krvi. Ali kada je rije o konzekvencijama, onda šutnja. Upravo takva bila ti je i mati!

LEONE: A što bi ti imao od toga, sve da ja tebi i dadem "juridi ku" izjavu da ono nije istina? Bi li se u materijalnom stanju fakata što izmijenilo samo za jedan milimetar? Ja mislim da je poslije svega između nas svaka rije o tome suvišna! Želiš li još što od mene? Ja bih naime još imao da napišem dva-tri pisma!

Grmljavina polagano nestaje. Munje se odražavaju u fosfornome osvjetljenju sobe, a detonacije zaostaju polagano. Vjetar i šum kiše. Leone raste u nemiru i vidljivo se jedva savladava.

GLEMBAY: Ti bi dakle želio da ja odem? To zna i: du komplimentierst mich hinaus!⁷

LEONE: Ich komplimentiere dich nicht hinaus, ich bitte dich nur!⁸ Ja mislim da bi najbolje bilo da se rastanemo u miru. Ja nisam pravnik,

ja ne mislim juridi ki, ja nisam ni burzovni senzal! Što bismo dakle nas dvojica mogli da izmešetarimo?

GLEMBAY: Biti arogantan spram svoga oca, to je naro ito otmjeno! To je grandezza! Da! To je daniellijevski gr ki na in: gledati u o i i misliti svoje! Da! Ali ti si lansirao jednu nevjerojatno mutnu verziju, ti si zaprljao moju familijarnu istou! Ti si tu noas ovo moje obiteljsko stanje ponizio do neke vrste promiskuiteta, kao da se kod Glembaja živi na bohemski na in! Ali trebalo bi da uvažiš da mi Glembajevi nismo bohemi! Mi smo solidni konzervativni graani i za svaku svoju rije nosimo punu formalnu i džentlmensku odgovornost! Što je tebi dalo prava da se na ovaj - ne u da kažem kakav - na in izraziš pred Silberbrandtom i pred Fabriczyjem o mojoj supruzi? *Ove dvije posljednje re enice izgovorene su staccato i punim prsima; dalje violencija raste.*

LEONE još uvijek tiho: Molim te, samo da ponovim neke stvari! Ja sam doputovao na tvoj li ni poziv, i molim te da uvažiš da se ja smatram u tvojoj kui gostom! Kona no, ja sam mislio da nemam prava da kod ove jubilarne dekorativne predstave ne prisustvujem kao statist kad si ti ve preuzeo ulogu režisera! I još nešto moram da priznam: nakon ovih jedanaest godina, mala me je nostalgija pekla za svim ovim tu. Putujui ovamo, ja sam se nevino veselio da u vidjeti mamin grob, Beatrice, one naše stare slike i tebe. Da! I tebe! Ali u ovoj glembajevskoj atmosferi krvi, ubojstava, samoubojstava, u ovoj nezdravoj atmosferi laži i intriga i histerije, odmah mi se javila stara moja migrena. Po ela me je boljeti glava od svega toga. Dozvoli mi samo da primijetim još i to: ti to ne razumiješ da nekoga može da boli glava u ovoj glembajevštini! Mi smo dvije rase, kao što si sâm rekao: Glembajevi i Daniellijevi! Mi smo - po tebi - gr ki lažljivci i Venecijanci! Ti mene nisi nikada volio, jer kona no unutar svog veltanšaunga ti za to nisi imao nikakva razloga! I baš zato jer smo nas dvojica dvije rase, ja od po etka, koliko se sjeam, ne samo da sam ti bio indiferentan, nego upravo protivno: ti me nikada nisi trpio! Da, Ivan, on, da! Das war ein aufgehender Stern an der Wiener und Amsterdamer Börse!⁹ Ivan je za tebe bio punokrvni Glembay. I ja znam da bi ti bio mnogo više volio da sam ja umro mjesto njega! Za Ivana ste govorili da e biti austrijski Rockefeller! A mene ste slali u sanatorije! Da! Što me gledaš tako gadno? (Sjeam se, dok sam ti još

kao de ko sjedio na koljenu, kako je taj tvoj isti pogled ispod stakla bio oštar i hladan.) I vidiš, molim te: ja nisam postao burzovni mešetar i senzal firme Glembay Ltd. Ja mažem neka potpuno bezvrijedna platna: slike tebi potpuno strane i zagonetne. Ja sam bohem, a ti si bankir! Ja živim u promiskuitetu, a ti u strogo konzervativnom graanskom modelu od braka! Ja lažem, ja sam neuropat, sulud i ungemütlich, "ein überspannter Sonderling",¹⁰ kao što kaže stari Fabriczy, i emu, molim te, da se nas dvojica sada tu natežemo? To što je jedno tako minderwertig¹¹ lice, kao što sam ja, izjavilo ili ne, što može to tebi biti tako važno? Zašto? Ja dakle držim da bi bilo najoportunije da se prijee preko toga s prezirom i - laku no! Ja ionako putujem, a ti to nisi trebao da uješ, pa kvit! Ja ne uviam emu bi bilo potrebno da ja iz formalnojuridih razloga izjavim da sam lagao? Ja nisam lagao, ali pravnih dokaza ja u ruci nemam!

GLEMBAY: Pa dobro, ali što je tebi dalo prava da bez i eg konkretnog u ruci istupiš onako infamno?

LEONE: Neke stvari mogu biti u glavi ako nisu u ruci! Ti bi dakle pod svaku cijenu htio da me utvrdiš kao klevetnika i lažljivca?

GLEMBAY: Ili imaš konkretne dokaze, ili nisi smio da onako govoriš pred dva strana lica! Što je tebi dalo prava da se onako bestidno izraziš pred dva strana lica? Zar ti ne misliš da si ti meni pljunuo u obraz? Zar ti ne misliš da si time zaprljao moju ast?

LEONE: Ako je ve ne ija ast u pitanju, to je onda iskljuivo ast tvoje supruge!

GLEMBAY: U pitanju ne može da bude ni ija ast tako dugo dok za to nema dokaza!

LEONE: Ako tebi nije dosta kad ti se kaže da tvoja žena spava itavu no u sobi jednog informatora, meni je to kona no égal! U pravu ne postoje samo dokazi nego i indicije; ja nisam pravnik, ali toliko znam od prava! Ni za Alisinu smrt nije bilo pravnih dokaza, ali su svi momenti govorili da se nije utopila zbog dokaza nego zbog indicija!

GLEMBAY: Kakve indicije?

LEONE: Alis se utopila u Kupi na Gorjanskom kod tete Zygmuntowiczove! U amcu našli su njen skicenbuh, njen florentiner, njen suncobran, zna i: Alis je sko ila u vodu obu ena, a nije se kupala kao što ste to poslije kolportirali po svojoj plaenoj štampi! Alis je bila

first-class¹² pliva ica! Zašto se je utopila? Iz pukog slu aja? amac se nije prevrnuo. Alis se je utopila zbog indicija!

GLEMBAY: Ne razumijem ni rije i!

LEONE: Molim te! Jedanaest godina je minulo kako smo pokopali Alis! Ja sam bio onda posljednji put doma. Jedanaest godina tebi nije palo na pamet da sebi postaviš pitanje: a zašto je ta moja dvadesetogodišnja ki sko ila u vodu?

GLEMBAY: To je bilo sve u njenoj fantasti noj daniellijevoj krvi. I vaša mati pokušala je svoje prvo samoubojstvo u svojoj sedamnaestoj godini! Dogodilo se to sigurno bez svakog stvarnog razloga!

LEONE: Fantasti na daniellijevska krv! Dogodilo se to, dragi moj, zato jer je Alis konstatirala za mladog Zygmuntowicza da spava kod tvoje gospoe barunice! Alis je nevino bila zaljubljena u mladog Zygmuntowicza! Utopila se nevino i naivno bez ikakvog juridi kog dokaza: prosto po indicijama!

GLEMBAY *kao da tjera od sebe prikaze*: Das alles sind Hirngespinnste!¹³

LEONE: Stara Zygmuntowiczova našla je meu Alisinin papirima jedan nacrt za njeno oproštajno pismo: taj papiri, ispisan olovkom bez datuma, ja imam negdje u Aix-les-Bainsu. U tom pismu nema ni eg - juridi ki konkretnog. No prije toga ona je slu ajno vidjela mladog Zygmuntowicza gdje ide u baruni inu sobu.

Stanka. Daleka grmljavina. Posljednje munje. Vjetar. Oluja polagano nestaje.

GLEMBAY: A zašto ti to nisi meni onda rekao?

LEONE: Ne bi imalo smisla, kao što nema ni danas! Ta žena vrši na tebe tako udotvoran upliv da je tu svaka rije suvišna! Izvini me, ja se ne osjeam pozvanim da ti dajem savjete, ali ja mislim da je ta žena tvoj fatum!

GLEMBAY *sve ano, s patosom sjeanja na zlatnu prošlost*: Najsretniji dan moga života bio je kada sam upoznao tu ženu!

LEONE *mutno, kao da govori sam sebi*: Ja sam je upoznao onog istog zimskog jutra kada se otrovala mama! Mama je ležala mrtva, a ova je žena došla s velikom kitom parma-ljubi ica i sa svojim maltezijskim pin em Fifijem. Kakav rafinman! S jednim maltezijskim "pudlom" na ruci doi da vidiš svoju mrtvu suparnicu!

A propos¹⁴ mamine smrti! Što misliš ti? Da li se mama otrovala zbog dokaza ili zbog indicija?

GLEMBAY: Kako to misliš?

LEONE: Je li mama imala kakav pravni dokaz u ruci da ti živiš s tom ženom, ili je to zaklju ila isklju ivo po indicijama?

GLEMBAY *ustane teško i stara ki te poe do prozora, tamo bubnja po staklu i gleda u tminu dvije-tri sekunde, a zatim se vrati umorno:* Ti si strašan!

LEONE: Da, ja sam strašan, a gospoa barunica je za tebe simbol iste sublimne Sree! Sjeam se kao danas: kako je stajala nad mrtvom mamom sa svojim Fifijem. Molila je Paternoster.¹⁵ Nije došla ni do "et ne nos inducas in tentationem",¹⁶ kad se rastreseno prekrstila, okrenula i prešla u onaj naš stari salon! Tamo je stala nad onim Kirman-perzerom, sagnula se i probala mu kvalitetu! Ti se sjeaš onog Kirmana? Ja sam se uvijek kao dijete igrao na njemu Hiljadu i jedne noi! (Onaj njegov pahulji avi akvamarinski preljev ja sam zvao snijeg!) Tu moju Hiljadu i jednu no, taj stari naš Kirman dala je još istoga dana prenijeti u svoju vilu Nad Lipom. U masi onoj skupih Tebrisa i Korasana (kojima si je ti obasipao), ona nije imala nikakve brige nego da još istoga dana prenese taj perzer k sebi. Auch eine edle Weltanschauung!¹⁷

GLEMBAY: Das alles sind Hirngespinnste! Ti eš prije ili kasnije svršiti u ludnici!

LEONE: To ve godinama slušam da sam überspannt i da u svršiti u ludnici! S time da u ja u ludnicu, nema mamina smrt nikakve veze! Moja se mati otrovala u eri skandala s tom pustolovkom, a sedam godina kasnije, za Alisinog sprovoda, našao sam od maminog krzna skrojen pasji poplun. Pseto te dame pokrivalo se krznom moje majke!

GLEMBAY: Ostavi me, molim te, s tim svojim glupostima! Svi ste vi Daniellijevi psihopati, te na svojim suludim i bizarnim opažanjima gradite nekakve optužbe u zraku! Sve su to magle i pau ine! Molim te! O svim tim tvojim dokazima i indicijama nema ni govora! Tvoja je mati prvi put digla ruku na sebe kad joj je bilo sedamnaest godina! Onda nije mene još ni poznavala! Tri je godine preležala po švicarskim Nervenanstaltima,¹⁸ a to su gospoda Daniellijevi preda

mnom - naravno - lukavo, gr ki, venecijanski zatajili! To je bila žena koja se abnormalno bojala mirisa ruža i tamne sobe. Ja se uope ne sjeam egzistira li na svijetu nešto ega se ona nije bojala! Ona je cviljela od užasa ako su negdje zaboravili zatvoriti vrata! Htjela je jedamput da sko i s jureeg šnelcuga¹⁹ još kad je tebe nosila, a gdje je onda bila još barunica Castelli? Idi, molim te! Sve ovo što ti buncaš bolesni su moždani! Das alles sind Hirngespinnste nur! Ustvari, to je arogantno i okrutno spram tvog roenog oca. Ti si kapriciozan neuropat, kakva ti je bila i mati! I molim te! ekaj da i ja tebi kažem istinu: ja sam s tvojom majkom proživio dvadeset tako teških godina - da sam nad njenom mrtva kom posteljom odahnuo kao od kakve more! Eto, sad imaš ti svoje dokaze i indicije. *Violentno hoe da ode. Leone uzbueno za njim. Zaustavi ga upravo na vratima.*

LEONE: Molim te, ponovi to! Kako si to rekao?

GLEMBAY *istrgne se sinu razdraženo*: Pusti me! Proklet bio onaj dan kada su Daniellijevi stali na moj put! U ovim daniellijevskim maglama mu io sam se dvadeset godina! Šta hoete još? Zar vam još uvijek nije dosta?

LEONE: Molim te, samo moment, da se objasnimo! Možda je ovo posljednji put! Jesi li ti uvjeren da se mama nije otrovala zbog barunice?

GLEMBAY: Gradski fizik ustanovio je službeno da je uzela prejaku dozu veronala. Bez veronala ona ve od Alisinog poroda nije mogla da zaspi. Tako je ustanovio gradski fizik i tako je sastavljen i policijni zapisnik.

LEONE: Dobro! Ali secret de Polichinelle²⁰ bio je u gradu da je barunica tvoja metresa! Ti si njoj kupio vilu Nad Lipom. Sjeam se da sam se na ulici uvijek plašio baruni ine ekipaže, ne vozi li opet tebe u svojim kolima!

GLEMBAY *zamišljeno introspektivno*: Ja sam prekinuo s tvojom majkom one godine kada smo tebe dali u Cambridge. A nismo se formalno rastali zbog vas! (Djece!) Ivan je tad upravo svršavao u Berlinu! Alis je bila još uz guvernantu.

LEONE: No, dobro, dobro! Ali još dvije godine prije ove vile Nad Lipom ti si ve barunici bio kupio kraj Karmelitske crkve u Be u trokatnicu!

GLEMBAY: Odakle ti to znaš?

LEONE: Pa to su znali svi kod nas: i sluge i guvernante. itav personal!

GLEMBAY *stara ki nesigurno i umorno*: To su znali svi? A ja sam mislio da to nitko ne zna! Pa dobro! Ako su znali svi, itav personal, to nisu mogli da znaju da je ta žena vrijedila više nego sedamdesetisedam hiljada drugih žena! Ja sam njoj kupio trokatnicu u Be u, da, kupio sam, pak što onda ako sam joj kupio trokatnicu i ako je itav personal za to znao? Da, za ono srce, za onaj élan vital,²¹ za onu kulturu, za onu mladost, dragi moj, jedna trokatnica? A što je to jedna trokatnica za sve ono?

LEONE *dugo promatra svoga oca. Tiho i žalosno*: Izmeu nas je uvijek tako bilo od po etka! Sve tvoje, od prvoga dana otkako se sjeam, bilo mi je strano: tvoji sapuni, tvoja engleska kolonjska voda, tvoj duhan, tvoji mirisi! Kad si me milovao po kosi, ja sam se uvijek bojao tvog nokta da me ne odere! Sve tjelesno tvoje stajalo je izmeu nas kao zid! Ti si mene još kao dijete sablažnjavao svojim monoklom i ja nikako nisam mogao da shvatim emu ti nosiš u oku onaj svoj stakleni kota i? Baš zbog ovog monokla ja nikada nisam mogao da ti vjerujem ništa! Sve je to predstava. Ti predstavljáš bankira Glembaja koji traži formalnu juridi ku mogućnost da spere jednu klevetu sa svoje metrese! Kakav élan vital? Kakvo srce? Ta žena pere se dnevno s dvadesetisedam pomada i krema, ona se maže uricama i medom i itave dane ne radi drugo nego se kupa u limunu i mlijeku! Njena pedesettri kofera i tri hrta, to je ta njena kultura! Kada bi ovjek zbrojio sve funte što godišnje padaju za njene bistenhaltere i korzete i kozmetiku, mogao bi da nahrani sve siromahe njenog karitativnog Dobrotvornog Ureda. Was sage ich? Das ganze Land könnte sich sattfressen mit dem Geld!²² Ta dobrotvorka gazi ljude svojim konjima, a ti tu sanjaš o njenom srcu! Kako je sve to jadno. ovje e! Ta žena gazi preko egzistencija tako šarmantnozlo ina ki, da tu normalnome ovjeku staje pamet! A ovakav stari gospodin sjedi ovdje s monoklom u oku i pjeva pjesmu o njenom srcu! Jedna infernalna slika! I šta govore ljudi da nema danas šta da se slika? Slikara nema, ali od motivâ sve vrvi kao u paklu! Naslikati bi te trebalo! Ovaj tvoj iracionalni, viši smiješak oko tvoje usne kad govoriš o njoj, to bi trebalo fiksirati! "Tko je ona?" "Ima li tko uope pojma tko je ona?" "I to još ovakav überspannt neurastenik kao tvoj izgubljeni sin?"

GLEMBAY *ustao je bez rije i i sjeo opet u jedan fotelj, na Leoneove kartone, slike i skice. On pjeva sam u sebi neke asocijacije u svojoj unutarnjoj meditaciji o njoj:* Ta je žena nau ila mene živjeti! Poslije one mase žena, ona je bila prva koja me je nau ila što je to: živjeti i biti sretan! Trebalo ju je vidjeti u njenoj šantung-svili sa zlatnim štikerajem! Vidiš: ona je mogla da spoji najekstravagantnije boje, na njoj je sve to uvijek bilo šik i invenciozno. Njene cipele od zmijske kože, njen kineski suncobran, njene orhideje, sve je to bilo svjetlost i zlatna boja! I šta želiš od mene? Da istrgnem iz sebe sve ono što je za mene bilo maksimum, i to zašto? Zašto? Ti si se tu postavio preda me kao kakav inkvizitor i hoeš moju glavu na temelju nekakvih fikcija! Sve je to što ti tu govoriš, luft!²³ Ja sam sedam godina nosio tvoju majku na ovim svojim rukama, a nisam joj se približio ni za jedan jedini milimetar! Ta je žena ostala za mene izolirana sa svojih sedam izolacija i nikada ja nisam znao tko je i što misli. Ve je bila pokopana, mislim, tri ili etiri godine, kad sam u jednom Geheimfachu²⁴ našao itavu seriju pisama nekakvog marchesea Cesarea Cristofora Balbija! Jawohl! Das alles war in der Alice-Zeit! Ihre Dolomitenreise, ihr rätselhafter alljährlicher Lago-di-Como-Aufenthalt, ja, das war deine Frau Mutter!²⁵

LEONE: Pardon!

GLEMBAY *ne da se prekinuti:* Lass mich, bitte, aussprechen!²⁶ Ja sam kupio Šarloti trokatnicu, je li, das hast du mir vorgeworfen!²⁷ A misliš li ti da tvoja mati nije bila skupa? Kann man überhaupt in der Welt etwas haben, das man nicht bezahlt hat!²⁸ Šarlota je itavo moje kuanstvo podigla za tri kategorije! Šarlota je kona no mene stavila u centar mog vlastitog doma! Sve moje Kirmane, Korasane i Tebrise ona je zbog mene kupovala, jer su perzeri moja pasija! Onaj lotrinški goblen, holandeski špajscimer, sve je to ona izrežirala zbog mene. I zbog mog li nog komfora! Tko je došao prvi na ideju da uveže moje knjige? Tko je u mojoj vlastitoj kui uope meni posveivao kakvu pažnju! I što zna i ovaj tvoj ton spram jedne dame koja je moja supruga? Kakav je to na in? To nije ništa drugo nego tvoja daniellijevska zavist da ja mogu biti sretan! To su oni vaši daniellijevski zubi u meni! Deine oberflächliche Kinderstube ist der beste Beweis, was eigentlich deine Frau Mutter war.²⁹

LEONE: Pardon, izvini, ali ti sjediš na mojim papirima! Dopusti mi... *izvla i ispod njega nekoliko svitaka skica i nekoliko kartona prili no zgužvanih.*

GLEMBAY *ustao je i gleda te papire s indignacijom, mrzovoljno: Kakve skice? Uzeo je jedan-dva kartona u ruke, pregledao ih i odbacio s prezirom: No, dakle, ne vrijedi ti to ništa! Šteta za vrijeme! Samo se tu igraš tim farbama, und die Zeit vergeht!*³⁰ Nikada nisi ni jednu stvar ozbiljno uzeo u svoje ruke! So steril herumtratschen, das kannst du, ja, das ja - das ist das Einzige, was du kannst!³¹ Ni jednog krajcara nisi privrijedio...

LEONE: To govoriš zato jer sam ti dozvolio da osam godina radiš s Daniellijevim kapitalom na etiri percenta?

GLEMBAY: Kako?

LEONE: Do Alisine smrti bio je itav Daniellijev kapital u tvojim rukama. Jesam li ja tebe samo jedan jedini put zapitao za obra un? Ti si meni obra unavao sa etiri posto, a recimo da si radio minimalno s dvanaest (što je još uvijek malo), koliko je tebi ostalo od toga? Zašto me vrijeaš? Ja nisam, istina, privrijedio, ali ja nikada nisam u životu vagao glembajevski: meni od tueg nije nikada prevagnulo! A što se mojih slika ti e, ja i sam znam da nemam talenta, ali ti si najmanje kompetentan da govoriš o mojim slikama! Ti se razumiješ u tue kamatnjake, to su tvoji glembajevski talenti, a drugo, molim te, pusti!

GLEMBAY *umorno ali potpuno superiorno: Potpuno si smušen, dijete moje! Ti si bolestan, bogami, i najbolje bi bilo da se smiriš negdje u jednom sanatoriju! Ti hodaš po krovovima sa svojim talentom, dragi moj! Gdje je taj tvoj talenat? Što je to sve, um Gottes Willen? Das alles ist ja einen Dreck wert! Wie schaust du aus? Irrst da herum wie ein Schimpanse mit diesem deinen Kossuthbart! Wie ein Gespenst!*³² Star si, nemaš krova nad glavom! Nisi ni familije osnovao i tu se skitaš po atelijerima kao kakav cirkusant s koferima! Kakvi kamati? Što se ti razumiješ u kamate? Daniellijev kapital? Gdje je taj Daniellijev kapital?

LEONE: Da, a mamin novac, zar to nije bio Daniellijev kapital? Societa di Navigazione Danielli, International Cognac Danielli, D.-D.-S.-C.-akcije, Crédit Marocain, British Steel Corporation, a što je to sve bilo ako nije Danielli? Samo u Blue Star Lineu bilo je, ako se ne

varam, sedam stotina hiljada franaka! Jesam li ja kada vodio kontrole o tome? Ich bin herumgereist und hab' mir das Alpenglühen angeschaut!³³

GLEMBAY *s višim smiješkom*: Da, da, Blue Star Line, Blue Star Line, International Cognac Danielli! Idi, molim te! Ti gledaš u oblake! Ti sjediš negdje na jednoj terasi first-class fashionable Alpenhotela, und genieusst das Alpenglühen! Als ob dein Alpenglühen überhaupt da wäre, hätten wir nicht geblutet? Das heisst, wir: wir alle, die arbeiten und riskieren! Du glaubst, die Welt ist eine Samtschachtel mit Enzian und Edelweiss! Geh, ich bitt' dich!³⁴ I vidiš, kad te ovako gledam gdje tu brbljaš djetinjarije, srce mi se steže u grlu! Tako mi je tu kao da sam popio deci joda! Du bist mein Sohn? Mein einziger Sohn.³⁵ Tebi sam ja htio predati sve svoje u ruke kao Corneilleov don Diego:

Et ce fer que mon bras ne peut plus soutenir

Je le remets au tien pour venger et punir!³⁶

Und was ist daraus geworden?³⁷

LEONE: To sam znao da e sada negdje doi taj tvoj Corneille! Tog tvog Corneillea su te u Marsilji nau ili na trgova koj školi, i to je jedini stih što ga znaš! Dein Schönheitbegriff: eine Samtschachtel mit Alpenblumen! Deine Lieblingsfarbe: Gold!³⁸ Sjeam se još kao dijete: svi tvoji Tauchnitz-romani na tvom nahtišu³⁹ bili su nerazrezani! Molim te: u ovih jedanaest godina otkako se nismo vidjeli, jesi li imao u ruci koju knjigu?

GLEMBAY: Ti hodaš po krovu, dijete moje! I molim te da uzmeš na znanje: ja ti ne u moi ostaviti bogzna što! Ja imam i sam svoje financijalne obaveze, a imam i jedno malodobno i neopskrbljeno dijete! Toliko tebi za li nu informaciju! Mehr kann ich dir nicht sagen!⁴⁰ Da si poslovno spreman, još bi se eventualno mogla nai kakva transakcija, ali tebi dati jedan posao u ruke, to bi zna ilo: baciti ga kroz prozor! Upravo preksino imao sam konferenciju za moderne petrolejske rafinerije u Fijumi, dobar holandeski kapital: dvadeset tri posto garantirano. Ali što bi ti s tim?

LEONE: Hvala! Ja ne trebam nikakve petrolejske rafinerije! Ja sam zadovoljan svojim daniellijevskim materijalnim stanjem! Meni Blue Star Line plaa moje funte, meni je to dosta.

GLEMBAY: A gdje su ti onih devet stotina i trideset hiljada što sam ih prije dvije godine izvadio iz Allgemeine Hamburger Kredit A. G.?

LEONE: Congo Belge sedam posto.

GLEMBAY: Unsolid und schwach. Die Negergeschäfte sind unsolid!⁴¹

LEONE: Aber nicht so wie die der Glembay Ltd.⁴²

GLEMBAY: Glembajevi su sami privrijedili sve što imaju! I molim lijepo: ja nalazim da je od tebe freh i nedžentlmenski neprekidno ovo lansiranje insinuacija! Was ist unsolid in den Geschäften der Glembay Ltd.?⁴³ Što to ima da zna i? Molim, izvoli se izjasniti konkretno. Molim, izvoli navesti jedan jedini nesolidni glembajevski posao? Meni to ve sada prelazi svaku mjeru! Kakav je to drzovit na in?

LEONE: Koliko ja znam, kad netko smee skuplja, to baš nije naro ito solidno! Barem ne za moj ukus! A, osim toga, Castelli je prili no zainteresirana kod peštanske fabrike eksploziva Baron Schwarz A. G.!

GLEMBAY: Kakvo smee?

LEONE: Dobro: a Centrala Prnja i Kostiju, zar to nije financirano tvojom bankom? Das berühmte Glembaysche Mistkartel?⁴⁴

GLEMBAY: To je samo filijala tvornice papira. Die Müttergesellschaft⁴⁵ nema s time nikakve veze. Abfalprodukt⁴⁶ se upotrebljavaju i u Engleskoj! Jede Arbeit ist ehrlich!⁴⁷ I to je po tebi nesolidno? Šta je na tome nesolidno?

LEONE: Dakle, ubijati ljude, po tebi, je solidno!

GLEMBAY: Explosivstoffe sind (so viel ich weiss), bei dem heutigen Stand der technischen Wissenschaften, absolut notwendig!⁴⁸

LEONE: Naravno: šrapnele, granate s dvadeset tri posto dobitka! Der menschlichen Gesellschaft sehr nützliche Produkte!⁴⁹

GLEMBAY: To je legalan posao kao i svaki drugi posao! I samo ljudi s ovako trulim mozgom, kao što je tvoj, vide u tome nešto nepošteno! Les affaires sont les affaires! M'avez-vous compris?⁵⁰

LEONE: Po tebi se dakle ljudi smiju ubijati samo kad je to legalno? Zato ih onda na drugoj strani odmah pokapaš, je li? Glavno je da postoje cestoredarstveni propisi po kojima se ljudi smiju gaziti! I to je onda Bárbóczy-legenda: "Die Glembays sind Mörder."⁵¹ Sino se u

domu Glembay ubila jedna žena sa svojim djetetom, i to je naravno stara Bárbóczyjeva izmislila da Glembajevi ubijaju ljude! Financirati Pompe Funebre, fabricirati granate i dinamit, pobirati smee, prolongirati mjenice, obra unavati etiri posto mjesto osamnaest posto to je sve fer! To je sve vrlo solidno!

GLEMBAY: Tko pokapa ljude? Du bist vollkommen verrückt!⁵²

LEONE: Dakle, raditi s Pompe-Funebre-trafikom, to je utopljeni ka metoda! I ini se da banka Glembay ne stoji baš tako briljantno, dok se bavi smeem i mrtvacima! Po gradu se govori koješta, dragi moj!

GLEMBAY *nervozno i ne više sigurno*: A što se govori po gradu?

LEONE: A što ja znam! Nisam se mnogo ni interesirao: svakako zna se da tvoje be ke mjenice stoje prolongirane ve dvije godine!

GLEMBAY: Mjeni ni poslovi? Ti si kreten! Ja sam ovjek koji radi s mjenicama ve pedeset godina, a nije se ulo nijedamput u ovih pedeset godina da je samo jedna jedina Glembay-mjenica zakasnila jednu sekundu. Što to zna i da moje mjenice stoje prolongirane dvije godine?

LEONE: Šta ja znam? Ja sam samo tako uo? Ali, naravno, gdje sam ja dorastao veltanšaungu: les affaires sont les affaires?⁵³

GLEMBAY: Sada ni rije i više, jesi li razumio? Ona žena sino ubila se ovdje jer si je ti perfidno natjerao u smrt! I dok je Šarlota posijedjela od one nesree sa starom babom, ti se tu kesiš kao kakav impanza! Ti si monstrum od ovjeka!

LEONE: Castellica je posijedjela? Ona je prestala bojadisati kosu! To je njoj šik: poslije takve nesree promijeniti periku! Molim ja tebe! Ta je žena držala svog pin a i tako se molila nad mojom mrtvom mamom!

GLEMBAY: Ti si luak! Ti nemaš nikakve predodžbe o zna enju svojih rije i! Znaš li ti uope što ti laješ?

LEONE: Ja sebi izmoljavam taj tvoj ton!

GLEMBAY: Ja sam tvoj otac i ja imam pravo na to!

LEONE: Ne vi i! Na koga vi eš? Vi i ti na svoje bankire i senzale, dragi moj, a ne na mene! Ti si se nau io da ljudi stoje pred tobom pognute glave, ali mene ne eš nadvladati tim svojim brutalnim glasom! Nadvikivanje spada u kr mu! Ja mislim da je svega toga bilo dosta! Pusti me, molim te, da legnem! Umoran sam i putujem! Moj vlak ide oko pola devet! Sada je dva i po prošlo! Ja još nisam ni

spakirao, a i pisma treba da napišem. Molim te dakle lijepo: finissons!⁵⁴ Pa laku no!

GLEMBAY: A tako? Ti misliš da je to sve svršeno: ti eš napisati svoja pisma, sjesti u pulman, et finissons! Sretan put! O, ne, ne, dragi moj, tako to ne emo likvidirati! Ti eš lijepo prije toga položiti svoje ra une: nismo mi djeca da brbljamo laži, pa da se onda izvu emo nekakvim paranoidnim vicevima! O, ne, ne, dragi moj, tako to ne e svršiti, vi se ljuto varate, moj gospodine! Ti misliš da je u pristojnom društvu dozvoljeno da se izbace tako teške klevete, pak da se prijee preko toga, kao da nije ništa re eno? Tako se misli možda u tvojim bohemskim krugovima, ali ovdje, kod nas, drugi je obi aj! Izvoli se izjasniti kako si smio da kažeš javno pred dva strana lica sve ono što si rekao?

LEONE *umorno, kao da mu je dosadno po eti opet iznova*: O, Bože moj, kako je sve to lästig...⁵⁵

GLEMBAY: Sve što si ti noas brbljao u salonu bez ikakve materijalne podloge, sve je to moral insanity!

LEONE: A što bi bilo kad bih ja imao materijalnu podlogu? Moral insanity po tebi je dakle potrebno ustanoviti juridi ki?

GLEMBAY: Bez materijalne podloge sve je to tlapnja i luft! I ti nisi imao prava da onako zaprljaš moju obiteljsku ast! Das war vollkommen respektlos deinem eigenen Vater gegenüber!⁵⁶

LEONE *s osjeajem gaenja, više nervozno nego svijesno, baci starome na polituru stola ona dva pisma lila-boje što ih je bio itao dolje u salonu*: Molim lijepo! Izvoli!

GLEMBAY *uzme nakon stanke pisma sa stota, ita i ne shvaa*: Šta je to?

LEONE: To su dva Šarlotina pisma Silberbrandtu!

GLEMBAY: Ali tu je potpisana Mignon!

LEONE: Smiješno! To je Šarlotin rukopis! I po samome tonu pisama i po potpisu nema juridi ke sumnje da su to pisma intimne naravi!

GLEMBAY: A kako si ti došao do toga?

LEONE: Ta su pisma naena kod onog dijurnista Skomraka koji je radio u baruni inom Dobrotvornom Uredu. On se objesio, i ta su pisma naena u njegovoj ostavštini. Kako je on do njih došao, nije poznato! ini se da ih je ukrao. On je zalazio u kuu barunici kao

inovnik Dobrotvornog Ureda. To su ti novi dokumenti o kojima je noas itao Puba da e ih socijalisti štampati!

GLEMBAY: To je sve nejasno! A kako su ta pisma došla u tvoje ruke?

LEONE: Dao mi ih je urednik onog kako vi velite: "vinkelblata". (To je ovjek koga sam jedamput u Ženevi spasio iz jedne neprilike.) Dakle, imaš li sada pravno nešto u ruci?

GLEMBAY: Rukopis je Šarlotin, ali ona se nije nikada potpisivala Mignon! Dobro! A po emu se može zaklju iti da je to pisano Silberbrandtu? Ovaj Mr. može biti monsignor, ali isto tako i monsieur.

LEONE: Ako nije Silberbrandtu, onda je nekom drugom, to je sad ovdje potpuno irelevantno: monsignor ili monsieur! Onaj mali de ko dnevni ar mislio je da su to pisma pisana - Monsignoru Silberbrandtu! Samo tako može se objasniti njegovo samoubojstvo! Tako je barem napisao u jednoj svojoj pjesmi! On je ostavio za sobom oko petnaest pjesama, posveenih barunici Glembay, i ova dva pisma!

GLEMBAY: Sve su to tlapnje! Sve to mogu biti krive pretpostavke! Sve je to moral insanity! Pismo nije datirano i trebalo bi pitati Šarlotu kada je to pisala i kojom prilikom! A onda ovakvo opskurno jedno lice koje krade tua pisma, pa onda nekakvi novinari koji se koriste tuim privatnim vlasništvom, i to još intimne naravi, sve je to šmucig i ekelhaft!⁵⁷ Takvim si se dakle stvarima po eo baviti? Alle deine Kronzeugen sind entweder tot oder minderwertig! Du wühlst jetzt in diesem Schmutz herum wie ein Koprophage!⁵⁸

LEONE *ozbiljno, strogo i vrlo mrko*: Merci! To je dakle moral insanity? Samoubojstvo tvoje prve žene i tvoje dvadesetogodišnje kerke je moral insanity? A to da ovu ženu smatraš vrhunaravnom i šarmanтном, to nije moral insanity? Toj ženi ni imena se ne zna i krsni list joj je falsifikat, a vi je zovete barunicom? Kakva je ona barunica? Ima li nekoga tko zna kakva je ona barunica? Tko je ta žena? Odakle je došla? Stari Fabriczy našao ju je u jednom be kom Stundenhotelu! Pitaj njega gdje je prije toga s njom šampanjizirao, bevor er sie dir servierte, der alte Zuhälter!⁵⁹ Stari Fabriczy liferovao je tu ženu kao robu za vas agramerske bonvivane und jetzt bin ich ein Koprophage?⁶⁰ O toj ženi postoje dokumenti kod be kih, tebi toliko mjerodavnih graanskih vlasti...

GLEMBAY: Kein Wort mehr, bitte, ja?⁶¹

LEONE: Uostalom, imaš pravo! Nema smisla! Ti veliš za tu damu da je šarmanтна, i to je sve što o njoj znaš! To da je ona šarmanтна, to je tebi ultima ratio! Doista, ona te je tako šarmirala da se ni maknuti ne možeš. Kao boa constrictor, tako te je šarmirala.

GLEMBAY: Es ist viehisch, was du da zusammensprichst, verstehst du? Und sagst du nur noch ein Wort, ich hau' dich nieder wie einen Hund!⁶²

LEONE: Ja sam ti ve rekao da ne vi eš na mene! Ta žena upropaštava te moralno i materijalno ve godinama na moju li nu sramotu! Ja se ve godinama stidim zbog tebe, godinama me nema u mojem roditeljskom domu: ti si ruglo i skandal itavoga grada.

GLEMBAY: Šuti! Ako progovoriš još samo jednu rije , ja u te...

LEONE: Ne u da šutim! Na to sam se ve godinama spremao da ti to kažem! Ona je šarmanтна! Zar ti misliš da onaj blesan Oberleutnant Ballocsanszky dolazi u ovu kuu zbog tvoga bridža ili zbog toga jer je i njega gospoa barunica šarmirala? Ti si se dao šarmirati od jedne bludnice i svi mi moramo gledati u zemlju od stida godinama...

GLEMBAY *povi e izvan sebe u najvišem registru, upravo ve bezglasno: Wa-a-as?*⁶³

LEONE: To je jedna obi na, anonimna kurva, i ne spada...

GLEMBAY: Wa-as? Du so, deinem Vater?⁶⁴ Kuš...

Zaprepastio se, zamaglilo mu se od bijesa i on se furiozno oborio na Leonea; u tren oka, još prije no što se Leone snašao, on ga je svom snagom pljusnuo po obrazu. Ta pljuska rasplamtjela je u njemu neki divlji, elementarni prosta ki bijes, i on je pljusnuo Leonea još jedamput svom snagom, tako da je ovaj, uzmaknuvši dva koraka instinktivno, zapeo o jedan šaukelštul i izgubivši ravnotežu posrnuo.

GLEMBAY *u momentu kad Leone pada, kao izvan sebe hrope: Hier hast du, was du suchst, hier, na,*⁶⁵ *i u taj tren jednom rutiniranom kretnjom, bržom od Leoneova pada (koji je relativno polagan), on je udario Leonea teškim i iskusnim boksa kim udarcem ravno u zubalo s takvom snagom da se Leone strovalio preko šaukelštula na pod kao predmet.*

LEONE *ne nadajui se takvoj divljoj provali bijesa, sko io je na noge grabežljivo, glembajevski i instinktivno animalno krvavog zubala,*

nosa i ustâ, krvavih ruku i lica, pa se uspravio i pošao spram Glembaja sa mnogo mržnje, kao da e mu vratiti udarac. U taj tren, meutim, ve je razum ja i od nagona, i on krvarei iz nosa i ustâ briše se rupcem, a zatim potresen i tiho: Hvala vam, gospodine, i na tom. Promatra svoje krvave ruke, pipa usta i zube, krvari po košulji i iz nosa: Lijepo, prekrasno! U stilu! Glembajevski argumentum ad hominem!⁶⁶ Poe do vaštiša i tamo ispire nos, zube i lice. Nama e ru nik u nekakvo dezinfekciono sredstvo i zaustavlja krv. Glembay kao epileptik poluslijepo zuri preda se u depresiji. Zatim teškim, stara kim, kao pijanim koracima ode do naslonja a i tamo klone. Bije mu srce, i on se bolesni ki hvata rukom za srce. Diše duboko i teško kao u astmi. Hvata zrak punim grudima kao da e se zagušiti.

Stanka.

Leone još uvijek kod vaštiša ispire nos i na šaku zaustavlja krv, ali bez rezultata. Krv te e curkom dalje, a izvana se uje vjetar i šum kiše.

LEONE *reznirano ali tvrdo:* Ja sam s tobom posljednji put razgovarao poslije Alisina sprovoda. Tome ima jedanaest godina. Ja jutros putujem: mi se više ne emo vidjeti. Ovo je posljednja stranica našega knjigovodstva. To je glembajevska likvidacija! Dakle, molim te, da znaš: kad sam se ono godinu dana poslije mamine smrti vratio iz Cambridgea, tu sam našao sve isto kao i danas: votre cousin germain monsieur de Fabriczy, et comme chevalier de l'honneur de la baronne un certain de Radkay, lieutenant-collonel de la Cavalerie Impériale.⁶⁷ Bio je tu još neki Gerichtsadjunkt,⁶⁸ mislim da se zvao Holleschegg, ako se ne varam. Pandan današnjem Oberleutnantu von Ballocsanszkom! Sva ta gospoda bila su šarmirana milostivom gospoom barunicom. Njena Mondscheinsonata, njene Maréchal-Niel-ruže na svili, njena konverzacija i lotrinški gobleni! Izmeu sve te gospode, gospoi barunici je uspjelo da toga ljeta šarmira i mene! I to svojom Mondscheinsonatom. Unsere Sonate war wircklich eine⁶⁹ Mondscheinsonate quasi una fantasia, gore u vili nad Lipom! I tek u Cambridgeu, u onim maglama, nekoliko mjeseci kasnije, retrospektivno, meni se objasnilo, kako to stoji sa šarmom te dame. Onda mi se tek objasnilo, što se to kod nas Glembajevih zove moral insanity! Da! Vidiš, to je moral insanity: biti metresa jednog starca, imati usto tri ljubavnika, bojati se jednog dvadesetogodišnjeg

studenta iz Cambridgea! Ta je žena mene smotala meu svoje noge, da se riješi svake kontrole!

GLEMBAY *ustane ponovno, violentno pristupi Leoneu i otrgne ga od vaštiša*: I ti si meni mogao gledati u oči?

LEONE: Ja sam onda polagao svoj doktorat. Meni je bila dvadeset i jedna godina. A poslije sam otputovao i nisam više dolazio ovamo. Otputovao sam! Mene je bilo stid pred mojom pokojnom mamom! I ako ima netko tko može da me pozove na odgovornost, to je jedino mama! Ti - nikako!

Glembay hvata se za srce kao da ga probada. Uzdiše kao da se guši i ide do otvorenog prozora i tamo udiše noni zrak. Njemu je vidljivo pozlilo. Kao pijan dotetura do zida i zvoni sluzi. Tišina. uje se zvono negdje daleko u hodniku. Tišina. Sluge nema. Glembaju je zlo. Njemu se muti u glavi. Pošao je do stola i tamo nato io drhtavom rukom vode iz vrata i ispio nekoliko kapi. Sluge još uvijek nema. Pošao je nervozno do zida i tamo zvoni. uje se kako zvonice neugodno je i u tišini. Vratio se teškim korakom do prozora, udahnuo je ponovno zraka, a zatim oteturao do naslonjača. Sjeo je, ali je odmah ustao i glavinjajui po eo je da šee po sobi zapalivši cigaru. Leone još uvijek ispire nos kod vaštiša i zaustavlja krv. Ulazi kamerdiner vrlo zbunjen i još pospan.

GLEMBAY: Sagen sie, bitte, der gnädigen Frau Baronin, sie soll sofort herkommen! Wecken Sie die Gnädige, aber schnell!⁷⁰

Izdavši ovu zapovijed sluzi, on je nastavio da se vrti između pokustva u ovoj maloj sobi. Ne prija mu cigara i on je baci. Sjedne u naslonjača : podboivši se rukama o oba koljena, on se uzrujano njiše gornjim tijelom i teško diše i klima glavom kao da se udi i da ne vjeruje. Boli ga srce. Steže ga. Duboki udisaji.

KAMERDINER *ulazi uzrujano*: Bitte schön, Exzellenz, ich finde die Exzellenz nirgends!⁷¹ Ekscelencija nisu u svojoj sobi! Ja ne znam gdje su!

GLEMBAY: Was? Die gnädige Frau ist nicht in ihrem Zimmer? Und wo ist die Anita? Rufen Sie die Anita! Die Anita soll herkommen, sofort! Haben Sie mich verstanden? Die Anita her! Rasch!⁷²

Strka u hodniku. uju se glasovi i lupanje vratima. Dovikivanje i koraci. Glembay je naporom svoje posljednje snage ustao, pošao spram otvorenih vrata i tamo stoji, sluša i eka. Dolazi ponovno

kamerdiner, a za njim i Anita, i u taj as pojavila se i barunica Castelli, obu ena u sinonju šampanj-galu kao što je i bila. Leone se s interesom okrenuo od vaštiša i eka što e se dogoditi!

BARUNICA CASTELLI: Što je? Što se dogodilo? Kakva je to strka? Što me trebate? Što je, Glembay? Što se dogodilo? Was ist dir denn? Du bist so furchtbar blass!⁷³

GLEMBAY: Und wo bist du?⁷⁴

BARUNICA CASTELLI: Ja? U vrtu. Boli me glava, migrena, draussen ist eine wunderbare Luft, so leicht zu atmen⁷⁵ - a moja migrena...

GLEMBAY: M-m-m-i-gre-n-na? *U tome mumljanju zaglavinja i padne.*

BARUNICA CASTELLI: Um Gottes Christi Willen! Was ist dir denn, Glembay? Eis, schnell Eis, bringen sie Eis!⁷⁶

ZAVJESA

IN TREI

Spavaa soba bankira Glembaja. Modra soba s modrim plišk-pokustvom osamdesetih godina, s Louis-Philippe-politiranim komodama. U kutu visoka bijela švedska pe. Lijevo tamna vrata, desno otvoren prozor, u pozadini alkoven. U alkovenu u širokoj francuskoj Louis-Philippe-postelji leži bankir Glembay u crnome. Lijevo i desno od njega na nonim stoliima po jedan svijenjak od srebra s devet voštanica. Ulaz u alkoven je drapiran plišk-zavjesom što u bogatim naborima visi na starinskim politiranim drvenim karnišama. Do nogu bankira Glembaja, na klecalu, presvu enom modrim samtom, kle i dominikanka sestra Angelika u dubokoj molitvi. Na stolu gori jedna kugellampa od mlije nog stakla. Leone sjedi na bidermajerskom altfaterštulu do postelje u alkovenu i crta ugljenom posmrtnu masku svog oca. Kod okruglog stola u naslonja ima sjede stari illustrissimus Fabriczy, doktor Silberbrandt i doktor Altmann. Svitanje. U polovici scene jutarnji cvrkut ptica, što poslije spram finala polagano raste. Na telefonu, na jednom taburetu lijevo, doktor Puba Fabriczy telefonira.

PUBA: Da, ovdje sam ja! Molim vas, Franjo! Pazite dobro! Idite i vrlo oprezno probudite gospodina generalnog guvernera! Recite mu da sam se ja javio, i recite mu, ali pametno, Franjo, da je umro gospodin generaldirektor Glembay! Da! Jutros, nešto poslije tri! Kap! Da! Javite dakle gospodinu generalguverneru i umolite ga da me odmah pozove telefonski! Što? Da! Ja sam tu: privatni broj banke Glembay! Dakle, pazite, Franjo: odmah da me pozove. Neodgodivo važno! Zdravo! *On traži u knjizi nove telefonske brojeve.*

Illustrissimus Fabriczy stoji na ulazu u alkoven i iz distance gleda u pokojnika.

FABRICZY: Der Sensenmann, der Sensenmann, der arbeitet präzis! Jawohl, der arbeitet vierundzwanzig Stunden täglich.¹ A sada e doi ovi siromasi što smrde po luku i po znoju i odnijet e gospodina pravog tajnog savjetnika Njegova Veli anstva, kao što se nose sve teške stvari: klavir i kredence! Još oni masivni koraci, one neugodne teške škornje na parketu, onda na stubama, i - bilo pa nije.

DR. ALTMANN: Kao što glupo živimo, isto tako glupo i umiremo! Ve me dugo mu i ideja kako su zapravo naši pogrebi barbarski primitivni i neukusni! Ta me misao ve dugo mu i! Niste li primijetili jednu strašnu stvar: kako naši mrtvaci sami, potpuno sami putuju gradom od stana do mrtva nice? U kuama uje se još i pla , tu ljudi još lamentiraju, vi u, žaloste se iskreno; na groblju, to je ve više-manje predstava, ali zapravo pravi sprovod, posljednja šetnja mrtvacu po gradskim ulicama, to je ta samotna šetnja izmeu postelje i mrtva nice. Potpuno ostavljeni i sami putuju ljudi iz svoga stana u nepovrat!

FABRICZY *vrativši se od alkovena*: Ja, das haben Sie sehr gut bemerkt, Herr Doktor! Bei den Leichenbegängnissen geht's immer lustig zu! Das ist immer eine Art Vorstellung:² tamo se drže govori, pale se baklje, ljudi nose kišobrane. Merkwürdig, bei Leichenbegängnissen sieht man immer Regenschirme!³ I još nešto, haben Sie nicht bemerkt?⁴ Ljudi su na sprovodu uvijek vicig! Alle Menschen erzählen Witze, sind geistreich!⁵ A vi imate pravo: pravi sprovod je ovaj put kroz grad do mrtva nice: hier auf diesem Wege ist der Mensch vollkommen allein!⁶

SILBERBRANDT: Tot kann der Mensch nicht allein sein,⁷ iliustrissime! To je savršeno ateisti ki Einstellung,⁸ iliustrissime!

Mrtvaci ne mogu biti više sami poslije svoje subjektivne smrti! U smrti se uvijek spaja s posljednjim razlogom sviju stvari: kao što se sve vode vraaju moru, tako i naša duša poslije smrti utje e natrag u Boga. Causa efficiens, formalis et finalis!⁹

DR. ALTMANN: Da ste u životu ikada secirali samo jednu jedinu žabu, vi ne biste tako o ajno gnjavili, dragi Silberbrandt! Ovim svojim kapelanskim na inom vi mi kadikad idete doista na nerve. Smrt nije ništa drugo nego jedna sasvim logi na izmjena materije: od organskih supstancija nastaju anorganske. Kad se uvijek stane pretvarati u uglji nu kiselinu, amonijak i H₂O, onda je svršio! I on doduše te e, kao što vi velite, u more, ali samo kao H₂O!

SILBERBRANDT: Logi na izmjena materije! Kao da je materija nešto materijalno: kao da najsvremeniji empiriokriticizam (baš samih mahista i socijaldemokrata, ako hoete) nije oborio tu dogmu Materije kao takve. Kao da danas više nego ikad ne vrijedi: "Ipsa etiam materies, si quis intentus aspexerit, ex incorporeis qualitibus copulatur"!¹⁰

Telefon.

PUBA: Da, ja sam! Doktor Fabriczy! Najpokorniji sluga, gospodin generalguverner! Izvinite me, ali vis maior!¹¹ Da, gospodin generalguverner! Posve neo ekivano: wie ein Blitzschlag! Jawohl!¹² Ne, ne! On je bio izvrsne volje, pušio je, da, i popio dvije aše šampanjca, ali sino iznimno! Da! Katastrofa je nastupila vrlo brzo, gospodin generalguverner! Da, da. Halo! Da! Ve poslije nekoliko minuta bio je tu doktor Altmann! Da. Kamfor-injekcije. Ali bez uspjeha. Agonija je bila vrlo kratka sa vrlo brzim respiracijama! Katastrofa! Jest! Ne, ne! On je bio u sobi, gore pod krovom u fremdencimeru kod Leonea! Razgovarali su i u razgovoru najedamput, bez ikakva razloga! Halo, halo! Molim lijepo! Gospodin generalguverner, molim lijepo, izvinite, ali kao pravni zastupnik imam na vas jedno poslovno pitanje: jedanaestoga, halo, jedanaestoga izlazi kod Disconto Italiane ona mjenica na sedamdeset i dvije tisue dolara. Halo! Vi to ne znate? Da! Halo! Jest, da, i vi ste tamo zainteresirani! Generaldirektor Friedmann nema o tome ni pojma! On je izgubio glavu! Ne! Pokojni nije ostavio nikakve direktive! Ništa! Apsolutno ništa! Kaos! Friedmann o tome ne zna ništa! U Hamburgu Friedmann veli da je sve pokriveno! Halo! Da! I još ima nekoliko

manjih, da, ali ni jedna viša od sto hiljada. Jedna od hiljadu dvjesta funti kod Wiener Bankvereina! Halo! Bilo bi dobro, da! Prije tri dana, gospodin generalguverner, uzeo sam testament od javnog bilježnika na njegovu vlastitu inicijativu. Ne znam! Inič se zbog nekih izmjena! Ne znam ništa! Ključevi Wertheimkase i šrajbtiša su kod mene. Jest. Predala mi ih je barunica im sam stigao. Da! Ja mislim, to bi bilo najbolje. Ja sam pozvao Friedmanna i Radkaya, o ekujem ih svake minute! To je vrlo važno, izvolite! Dovijenja, gospodin generalguverner! Preporu ujem se!

FABRICZY, *ponovno je ustao još za telefonskog razgovora i po njegovim hitrim i oštrim kretnjama vidi se da je vrlo nervozan. Pošao je do otvorena prozora, tamo bubnja rastreseno po staklu, ušao je zatim u alkoven i vratio se opet natrag na svoje mjesto:* Ima negdje jedna linija na kojoj se uvijek mora svui do gola, kao regrut! Der Mensch kleidet sich einfach aus!¹³ Sve ide dolje s ovjeka: i frak i klak i perika i naslovi und allerhöchste Anerkennung, das auch!¹⁴ Voila: šef firme Glembay Ltd., šef Glembay et Comp., Société Anonyme, predsjednik Industrijske Banke, financijski magnat, patricij, und alles das legt man ab! Man wird ausgezogen! Eigentlich: schrecklich! "Il trionfo della morte" ist eigentlich ein abscheuliches Bild!¹⁵ Glembay je mlai od mene etiri mjeseca! Eto, itavo smo ve e razgovarali, smijali se, viceve delali, prije dva sata bio je još na nogama, razgovarao kao mi, i micao se, hodao, o, Gospodine ti moj, gdje je sada taj isti uvijek? Gospodine ti moj! uvijek padne i razbije se kao da je od porculana! Nije sve baš tako jednostavno. Mogao bi naš Silberbrandt imati pravo: hinter der Sache steckt doch etwas.¹⁶ Što tu u svemu tome mogu takve pau ine kao tvoja materijalisti ka medicina, dragi moj Altmann!

DR. ALTMANN: A što bi ta medicina - po vama - uope trebala da može, illustrissime? Sprije ite smrt? A zašto teologija ne može da sprije i smrt?

SILBERBRANDT: Teologija nau ava samo to da je subjektivni život tek jedna prolazna faza u mnogo ogromnijim metafizi kim kompleksima. Kompleksima mnogo neshvatljivijim nego što se to nama s našeg uskog antropocentri kog gledišta ini. Život naš je kao stranica knjige koja je u božjim rukama.

DR. ALTMANN: A medicina naučava pak samo to da je subjektivni život tek jedna prolazna faza u organskom razvoju nekih izvjesnih kompleksa ije se funkcije mogu to no odrediti. Medicinski slu aj Glembay je vrlo jednostavan i određen! Medicinski slu aj Glembay nastao je od poremećenosti funkcije srca, i kad je ta funkcija uslijed izvjesnih razloga prestala, medicinski slu aj Glembay je paralelno s time prestao. Faza ugljika i amonijaka je samo kemijska posljedica tog medicinskog slu aja. Vrlo jasna i logična posljedica.

SILBERBRANDT: Tu se, pardon, s logikom nikako ne može proći. Te je isto tako kao kad biste amazonsku prašumu htjeli rasvijetliti jednom švedskom šibicom!

DR. ALTMANN: Ove svoje provincijalne viceve pričajte vi, dragi moj, svojim sluškinjama na propovijedi u nedjelju po podne! Neprekidno mi se pletete s tim svojim švedskim šibicama meu rije i! Što me smetate neprekidno? Ja sam postavio dijagnozu za medicinski slu aj Glembay još prije četiri godine: visokostepena arterioskleroza, ugroženo srce. Dakle: dijeta, mirovanje, gorski zrak. A pacijent je jeo bifteke i ramsteke, pušio havane, pio whisky, uzrujavao se poslovno, putovao, kartao (a ini se da su mu još i erotičke potrebe bile prilično akutne), i mjesto da ode u Dolomite, proveo je dva mjeseca u Casinu de Paris igrajući makao. Naravno: aorta mu je pukla kao vapnena cjevica!

Sasvim normalna i logična pojava!

Od staroga Glembaja ustao je Leone i došao sa svojim skicembuhom u ruci do grupe oko stola. Stanka. Leone je blijed, mrk i umoran.

LEONE: *zamišljen, kao za sebe:* U smrti rastapaju se stvari kao cukor u kavi. Smrt je zapravo vrlo duboka: u nju se ulazi kao u zdenac kada je ljeto. Vani ostaje vedrina, miris trave, a u smrti je vlažno i tamno kao na dnu zdenca. Ledeni dah groba vonja iz mrtvih usta. A onda poslije svega ostaje groteska: crni salonrok na bijelom platnu. I tko bi mogao da dematerijalizira taj crni salonrok na bijelom platnu, da to dematerijalizira i prenese na papir?

PUBA *uzme Leoneu skicembuh iz ruke:* Pardon, molim te, izvini, momenat samo!

DR. ALTMANN *ustaje s velikim interesom:* A, je li svršio? Pokaži, molim te, Puba!

LEONE *bez volje, apati no*: Sasvim slabo! Umoran sam. Boli me glava: nisam za posao.

PUBA: Ja nalazim da je to osobito! Vanredno!

FABRICZY *ustao je i gleda s ostalima*: Ja, also, das ist wirklich kolossal! Ja, also, so was kolossal impressives hab' ich schon sehr, sehr lange nicht gesehen! Das ist eine ganz originelle Art und Weise.¹⁷

Dr. Altmann bez rije i klima glavom u znak odobravanja.

LEONE: Boli me glava i ve dugo nisam radio. Pojeo sam suviše broma, i ugljen mi je meu prstima težak kao traverza. Nemogue je dati ono vrhunaravno nešto što svi mrtvaci imaju oko usne. Svi mrtvaci, i psihopati i filistri, svi imaju nešto vrhunaravno oko usne. Još elo, to je dobro: tvrdo glembajevsko, markantno. I kosa je dobra! Ali ova eljust, ova koštana donja eljust, to je mnogo slabije od gornje partije. Nije arhitektonski povezano: nema svoje unutarnje proporcije. Schwach, ganz schwach!¹⁸ *Pošao je ponovno do mrtvaca u alkoven i tamo ga gleda stru no slikarski sa nekoliko to aka.*

FABRICZY: Alles, was nach Schwind kam, versteh' ich eigentlich in der Malerei nicht.¹⁹ Schwind i Füger, to su bili slikari! Svi ovi moderni faksni su mi neshvatljivi. Ali ako je to moderno, ja, dann steckt sicher etwas hinter der Sache!²⁰ To je, bogami, kolosalno!

DR. ALTMANN: Das ist gut wie ein solider Munch.²¹

LEONE *vratio se do grupe i uzeo skicenbuh u ruke*: Pardon, gospodo! *Vratio se sa skicenbuhom do pokojnika i gleda ga iz ulaza u alkoven. Usporeuje skicu s modelom i onda jednom gestom nenamještenom, prili no energijom, izdere taj list iz skicenbuha, razdere sliku i baci papire u kut.*

PUBA: Ti si, bogami, esto upravo neshvatljivo bizaran. Kakve su to gluposti? *Sagne se i skuplja odba ene papire, nosi ih na stol i tamo ih opet slaže u cjelinu.*

LEONE: Ah, molim te, pustimo to! *Ode umorno do prozora i tamo dugo gleda u vrt. Stanka.*

Fabriczy sa sinom slaže razderanu skicu. Doktor Altmann je ustao i stavlja svoje lije ni ke predmete u tašku.

LEONE *kod stola*: Interesantna stvar! Ja ne smijem sanjati o ribama. im sanjam o ribama, nije dobro. Sanjao sam prošlu no o

gnjilim krepanim ribama što su plivale na površini nekakve sive, blatne vode. I itava jedna teška prošlost isplivala je na površinu kao mrtva riba! Gladan sam! Jeo bih jedan krvavi biftek i pio bih piva! Žedan sam!

DR. ALTMANN: To je vrlo dobar simptom! Organizam ne radi drugo nego se prilagouje štofvekslu!²² Dok postoji normalan štofveksl, sve je u redu, a glad je svakako vrlo povoljna pojava u ovakvim prilikama: ovakvi neurastenici kao ti treba da u takvim prilikama mnogo i obilato jedu, to govorim iz prakse!

LEONE: Ti i Silberbrandt i Puba savršeno ste sli ni. Za Silberbrandta je itav problem u sedam sakramenata, za Pubu u cestoredarstvenom redu, a za tebe u štofvekslu! Anamneza, status praesens.²³ Kazneni zakon i sveti Toma: sve pretpotopne profesije! Vi, doktori, da ste logi ni, hodali biste u reverendi kao i popovi! Evropski advokati u svojim talarima shvatili su stvar s prave strane. Sveeni ke sutane i vaš materijalisti ki štofveksl? Te vaše materijalisti ke ideologije nikako vam ne pristaju! Kakvi ste vi materijalisti? Uvijek stupate tiho, otvarate vrata misteriozno kao arobnjaci. Vi plašite pacijente! Pacijenti leže pred vama na stolovima kao antikne žrtve i vi ih koljete božanstvu svoje dijagnoze, anamneze, štofveksla! Molim ja tebe: nikada nisam ni jednom advokatu ni doktoru vjerovao ni slova!

DR. ALTMANN: To smo uli, hvala lijepo, ve u razli itim varijantama od Molierea naovamo. U graanskom današnjem nesavršenom društvu mi smo, dragi moj, isto tako nesavršena profesija, kao što su i sve ostale graanske profesije nesavršene!

LEONE: Da, to no, ali ostali graanski profesionali nisu maskirani! Vlakove su vlakove, grobari su grobari! Ali vi ste privilegirani švarckinstleri! Vaša je meštija prekrivena crnim rupcem, vi ste ambasadori neke više sile s pravom eksteritorijaliteta u današnjem graanskom društvu! Gledao sam te jutros gore u sobi kad si davao injekciju! Kazeta sa špricama stajala ti je na stolu, ruka ti je bila potpuno bijela i u tren ti si se sav promijenio u licu: ti u onaj momenat nisi više bio moj prijatelj Altmann, ti si u onaj momenat prinosio žrtvu Svetoj Dijagnozi! Da sam ja, obi an smrtnik, dao starome onu smrtonosnu injekciju, ve bi me bili uhapsili! A ti smiješ ubijati ljude, ti to smiješ, jer ti si švarckinstler!

DR. ALTMANN: Ti više puta govoriš tako mutno da uvijek formalno mora posumnjati u to da li si ti normalan! Kakva smrtonosna injekcija? Otkada su kamfor-injekcije smrtonosne? I, molim te, upamti: lije nici, ukoliko uope vrše svoju meštiju, vrše je isto tako kao i tvoji grobari i vlakovoe. Naša je meštija jasna i public,²⁴ mnogo više nego ovi tvoji artizmi kozerski! Ako ti misliš da ovo što ti govoriš nije prekriveno crnom krpom, ti se onda o ito varaš, dragi moj!

Telefon zvoní. Puba prekida slaganje rastrgane skice, Leone je izašao.

PUBA: Halo, ovdje doktor Fabriczy! Klanjam se, gospodine generaldirektore! Da! Da! Jest! Ja govorim iz kue pokojnika na privatnome broju! Da! Ja sam obavijestio gospodina generalnoga guvernera i on mi je rekao da e telefonski sazvati konferenciju svih interesenata, u jedanaest sati! U dvorani banke, gospodin generaldirektor! Ja ne znam. Po ra unu Friedmanna pasiva ne e biti vea od tri do tri i po milijuna. Ali! Što vi mislite! Eto, vidite: tako je, gospodin generaldirektor, tako je, nikada se ne zna. Ja sam svakako u deset u banci! Odmah? Da, ja mogu doi i odmah! Molim lijepo! Da! Friedmann cijeni posjed na Wörtherseeu na dvjesta hiljada! Das weiss ich wirklich nicht! Allerdings! Der Sohn, Herr Doktor Leone Glembay weilt hier in Agram schon seit einer Woche! Er ist zur Jubiläumsfeier gekommen! Bitte schön! Also, auf Wiedersehen, Herr Generaldirektor!²⁵ - Upravo sada javio mi je generaldirektor Rubido da se pasiva ra una na više od pet milijuna. Gospodo, ja idem. Ja moram hitno otii.

SILBERBRANDT: Gospodo, ja mislim da me momentano ne trebate! Ja bih trebao da se priredim za svetu misu kod sestara! Nisam mislio da u se ve jutros pomoliti za dušu gospodina savjetnika! Bio je dobar i plemenit uvijek, Bog mu daj duši lako! Ja se preporu ujem svim vašim milostima, gospodo!

PUBA: Do vienja, papa! Küss die Hand! Mene možeš telefonom nazvati kod Rubida! Sada e stii za koju minutu dekorateri od Pompe Funebrea. Treba paziti kod sastavljanja parte na naslove. Mene zovite kod Rubida, uostalom, ja u se vratiti! Ako stigne Radkay, neka me eka! Ich komme sofort! Küss die Hand!²⁶ Servus, Altmann! Ljubim ruke, barunice!

SILBERBRANDT: Dovienja, gospodo! Hvaljen Isus, asna sestro!
Odu.

FABRICZY *tonom potpuno senilnog tra a:* Dakle, molim lijepo: hast du gehört? Fünf Millionen Passiven!²⁷ Molim lijepo: ja sam odmah slutio da sav taj jubilej firme Glembay nije ista stvar. Ich hab's mir gleich gedacht: dahinter steckt etwas!²⁸ Prije svega: sedamdesetogodišnjica se u poslovnom životu uope ne slavi. Und dann: dieses pathetische Trommeln in der Presse um die allerhöchste Anerkennung!²⁹ I onda ovaj španjolski orden! Eigentlich geschmacklos!³⁰ Kad je ovjek po asni konzul Virginije i Kube, ne prima španjolski orden! Und dann der Fanfarenstoss bei dem Empfang in der Handelskammer! Ich hab's mir gleich gedacht:³¹ iza toga - moj gospodine - skriva se nekakav jopec! I eto; pet milijuna pasive! Also, ich gratuliere dem Friedmann und dem Gouverneur! Danke schön!³² A ti, što ti kažeš na to, dragi amice?

DR. ALTMANN: Još se ništa ne zna. Ako je pasiva tako visoka, i aktiva ne e biti nikako manja.

FABRICZY: Može li se to znati? Glembajevi žive, dragi moj, rotšildovski ve dva-tri decenija. Daniellica je imala svoju vilu u Meranu i na Krfu! A barunica Castelli - o tom bolje i ne govoriti! To znamo iz svakodnevnog iskustva, hvala budi Bogu!

DR. ALTMANN: Ali Daniellijeva je bila navodno enormno bogata!

FABRICZY: Bogata, što to zna i: bogata? Eine Nordlandreise, eine Ägyptenreise, eine Tropenreise, ein Palais in der Herrengasse, eins der Castelli geschenkt neben der Karmeliterkirche! Nichts ist bodenlos!³³ Molim te: ja znam pouzdano, nisam o tome naravno htio da govorim, aber jetzt warum nicht?³⁴ Ja znam pouzdano da je graevni poduzetnik Wagner žirirao Ignjatu prije dvije nedjelje kod "Trgova ko-prometne" sedamdeset hiljada! I to posredno preko jedne diskretne osobe: das hat mir der Puba erzählt als Geschäft geheimnis!³⁵ Molim te! Od jednog Wagnera uzeti sedamdeset hiljada! Doktore, a što je to bilo? Što se je to dogodilo? On je bio gore u fremdencimeru?

DR. ALTMANN: Ja ne znam, illustrissime! Kad sam ja stigao, prošlo je od samog prvog udarca oko dvadeset minuta, onda se slika, naravno, ve bila izmijenila. Vrlo vjerojatno da se u razgovoru s

Leoneom uzrujao. Nema ni ega u tom abnormalnog: Leone i Glembay - wie Negativ und Positiv seit Jahren schon! Eine latente Reibfläche!³⁶

FABRICZY: Da, ali der Janko hat mir's erzählt, Leone soll ganz in Blut gebadet gewesen sein!³⁷ Ti i ne znaš što se dogodilo sino u salonu? Ja, also, das muss ich dir erzählen...³⁸

Ulazi Leone nervozan i šee se sobom gore-dolje.

FABRICZY *prekinuvši svoju nit*: Ja! So ist es, mein lieber Altmann!³⁹ A što misliš, doktore, da damo sebi skuhati jedan aj? Eto, to je život: dogaaaju se tragedije, a organizam traži svoje! ovjek pokraj svog mrtvog intimusa misli na svoj vlastiti želudac, merkwürdig!⁴⁰ Moja sedamdeseta, dragi doktore, navinuta je kao kakva švicarska Präzisionsuhr! - Jede einzelne Minute eingeteilt.⁴¹ A noas, to su u mom programu nastupile takve strašne katastrofe i perturbacije, da ja ne znam doista kako u se ja tome svemu prilagoditi? Und dein Standpunkt ist ein Stoffwechselstandpunkt. Demnach:⁴² jedan topli aj ne bi nam došao zlo! Jedenfalls, schaden kann es nicht!⁴³ Leone, ako nas trebaš, mi smo dolje u špajscimeru! Dovienja!

Odu.

Leone hoda sobom kao uznemirena zvijer. Stanka. uju se izvana telefoni gdje zvone. Glasovi. Daleka lupa vratima. Angelika se je prekrstila, ustala i tiho, bez rije i došla do stola. Tamo promatra onu rastrganu skicu staroga Glembaja, na polituri pod svjetiljkom.

LEONE: uješ li, kako telefoniraju? Panika! Laa tone! S. O. S. Sauve-qui-peut!⁴⁴ Sedam milijuna pasive dosada. Und dann hiess es, das wäre die Bárbóczy-Legende: "Die Glembays sind Mörder und Falschspieler!"⁴⁵ Sedam milijuna pasive. ini se da e se ve za pola sata po eti hvatati za džepove gospoda kompanjoni u Be u i u Trstu. Samo dok stignu telegrami što su još na putu! A ti, Beatrice, što ti kažeš o svemu tome?

ANGELIKA: Svi smo mi nesretni, Leone. Meni je žao Šarlote! Sirota! Kakvi štrapaci nju sad ekaju! Wenn es wirklich der Zusammenbruch ist, wird die Arme noch sehr büssen müssen!⁴⁶ Ona ipak ima to svoje nesretno dijete!

Ulazi Šarlota, barunica Castelli-Glembay. U crnini. Blijeda i distingvirana, s ogromnim buketom bijelih ruža. Nervozna i tiha. Ide

u alkoven, položi ruže do pokojnikovih nogu i ostane tako bez rije i stojei u mislima. Zatim, prekrstivši se, nervozno, vrati se do stola.

BARUNICA CASTELLI *dostojanstveno, dotu eno*: Oprostite mi, draga Angelika, nemojte se uvrijediti, ali ja sam tako smetena i tako me boli glava, da ne znam gdje stojim. Ve sam tri puta zaboravila što hou. U inite mi tu uslugu i poite gore, tamo je Anita, ona traži jednu crnu salon-kravatu! Nigdje nema te crne salon-kravate und diese hier ist schrecklich!⁴⁷ I lak-firtelšue neka donese Anita, recite joj to, draga Angelika, bit u vam zahvalna, molim vas! Seien Sie, bitte, so liebenswürdig!⁴⁸

ANGELIKA: Vrlo rado, draga Šarlota! Sofort, bitte!⁴⁹ Ode.

Barunica Castelli ode do mrtvaca, popravlja nešto oko svijenjaka, reže stijenj nikljastim škarama i ostaje kod postelje promatrajui Glembaja. Leone je gleda neprekidno s velikim interesom. Barunica Castelli vrati se s tim nikljastim škarama u ruci do stola gdje sjedi Leone. Barunica Castelli mirna i dostojanstvena do konca. Njen je glas sentimentalno slomljen.

BARUNICA CASTELLI: Ja znam, vi mene mrzite! Ja sam osjetila sada svaku vašu misao. Dok sam ja stajala uz Glembaja, ja znam što ste vi mislili: prije sedamnaest godina, kad je tu, na tom istom mjestu, ležala vaša pokojna gospoa majka, ja sam došla, kao i jutros, i vi ste sjedili na istome mjestu gdje ste sada!

LEONE: Da! I vi ste donijeli buket Parma-ljubi ica i imali ste svog maltezijskog pin a na ruci. Danas nemate toga pin a, to je sva razlika! Onda ste postali legitimnom gospoom Glembay, a danas ste legitimna udovica Glembay. Ako vam tko želi sreću, mogao bi vam estitati! Poglavlje Glembay sretno ste likvidirali! Das Triester Palais haben Sie sich gesichert, und das Testament ist glücklich verschwunden!⁵⁰ Ako što ostane od onih sedam milijuna pasive, to e se razdijeliti pravnim nasljednicima.

BARUNICA CASTELLI: Koliko ja znam, vi ste u oporuci na prvome mjestu. I to izvolite uzeti na znanje: na moju li nu intervenciju. Pokojnik je spram mene bio suviše džentlmen a da bi mi odbio tu moju molbu!

LEONE: Hvala vam! Nisam nikada reflektirao na glembajevski novac, a pogotovo ne na glembajevske dugove!

BARUNICA CASTELLI: Kakve dugove? Ja to ne razumijem!

LEONE: I vi ne znate da se govori o sedam milijuna pasive?

BARUNICA CASTELLI: Mir ist das ganz egal! Geschäftlich war ich immer desinteressiert!⁵¹

LEONE: Dakle, to vam vjerujem! U toj pasivi od sedam milijuna vi ste sebi spremili minimalno tri, koliko ja vas poznam!

BARUNICA CASTELLI: Molim vas zašto vi mene tako mrzite?

Stanka. Šutnja.

BARUNICA CASTELLI *nekako pomirljivo, lažljivouvjerljivo, koketno i naivno*: Što sam ja vama skrivila? Jesam li ja vama li no ikada u inila što našao? Vi ste spram mene ve godinama nepravedni, a ovo je istina: ako je u ovoj Glembajevoj kui ikada itko imao sve moje iskrene i potpuno dezinteresirane simpatije, to ste bili samo vi! I kad je ono stigao neki dan vaš telegram iz Aix-les-Bainsa, ja sam se tako iskreno razveselila. So rein und so naiv!⁵² A odonda do danas: vi me neprekidno vrijeate! Zašto? Zašto?

Leone je gleda za ueno i šuti.

BARUNICA CASTELLI *pristupi mu neposredno i intimno*: Warum schweigen Sie, Leo?⁵³ *Stanka*. Wozu das alles?⁵⁴ Ona scena u salonu noas, i to pred kime? Pred starim onim razvratnim gadom Fabriczyjem! I pred vašim ocem! Vi ste trebali da znate da on uje na terasi svaku rije ! itavo ve e bili ste spram mene nepravedni! U onom groznom slu aju Rupert, mein lieber einziger Gott,⁵⁵ imala sam peh! Srušila sam onu bolesnu sirotu konjima, i to nehotice! A, vidite, vi, vi ste malo prije gore u svojoj sobi bili mnogo okrutniji spram svoga oca, i on je pao i nije se više digao od svoje skleroze! A meni ne bi palo ni na kraj pameti da vas optužim zbog umorstva!

LEONE: Hoete li time da kažete da sam ja ubio oca?

BARUNICA CASTELLI: Molim vas, Leo, ja sam ula sve. Ja sam bila u Silberbrandtovojoj sobi pokraj vaše! Ja sam znala da se sprema zlo, i ja sam - sama - poslala Silberbrandta k vama! Zato me vi niste našli u mojoj sobi, und ich konnte nicht wegen der Dienerschaft aus dem Zimmer! Ich habe alles gehört!⁵⁶

LEONE: Vi ste dakle uli kako sam ja ubio oca?

BARUNICA CASTELLI: Nein, nicht, das habe ich nicht gesagt, Leo, Sie drehen alles um!⁵⁷ Sve ono što se je dogodilo izmeu Glembaja i vas, to na mene ne spada! Ich möchte Ihnen nur sagen, dass ich

Ihnen gegenüber viel ruhiger bin als Sie mir gegenüber!⁵⁸ Vi meni odri ete svaku ljudsku kvalitetu, a, vidite, ja se na vas ipak ništa ne ljutim! Ja sam vam sve oprostila!

Leone je ušutio. Stanka. Barunica Castelli tucka nervozno škarama, što ih neprekidno drži u ruci, o stol. Leone je po eo opet ponovno nemirno da hoda po sobi od zida do zida, jaguarski se uklanjajui pojedinim predmetima.

BARUNICA CASTELLI: Erklären Sie mir, bitte, warum? Sagen Sie ein Wort!⁵⁹

LEONE: A što da vam kažem? Ispod nas se puši na svim stranama kao fosfor, mi tonemo, mi stojimo tu u jednom užasu, was soll ich Ihnen erklären?⁶⁰ Što da vam objasnim? Ako sami niste nikada bili na vulkanu, vi ne znate kako je to kad se onaj dim iz kratera fosforno puši - kad se diže ovjeku na bljuvanje, das wissen Sie nicht! Das verstehen Sie nicht!⁶¹

BARUNICA CASTELLI: O, da! Ja sam bila na Vezuvu! Pili smo gore nekakav pokvareni šampanjac! I Stromboli sam vidjela. Nou. S jedne talijanske lae! Bilo je divno.

LEONE *u nervoznom kretanju*: Da! Pa da, naravno! Pa naravno: bilo je divno! Das ist das richtige.⁶² vi treba da stojite na Vezuvu i da pijete šampanjac! Naravno: a šta biste vi drugo na vulkanu nego pili šampanjac? I ako vas poslije netko zapita što ste radili na vulkanu, vi treba da mu odgovorite ovim svojim Seidenbonbon-glasom da je bilo divno! Naravno! To je ono was ich nicht verstehen kann:⁶³ bilo je divno!

BARUNICA CASTELLI: Ich verstehe kein einziges Wort!⁶⁴ Što je to s vama? Što hoete da kažete time? Molim vas, dieses Herumrennen macht mich nervös:⁶⁵ sjednite, molim vas, da se jedamput mirno porazgovorimo! Um Gottes Christi Willen, što vi to mene tako krivo gledate?

LEONE *stao je*: Ja vas gledam takvom kao što vi jeste! Vi svirate dvadeset godina Mondscheinsonatu, slikate Maréchal-Niel-ruže na svili, pijete šampanjac na vulkanu! Vi stojite nad svojim mrtvim mužem isto tako nevino kao što ste tu stajali nad njegovom mrtvom ženom, a upravo ste došli iz sobe svoga ispovjednika! A vaš Gedankengang je ovo: što vi to mene gledate kao da sam ja ubila

vašu majku? Vi ste isto tako ubili svoga oca! Ali ja vam ništa ne predbacujem: pomirimo se! Das ist Ihr Gedankengang! Was soll ich Ihnen noch erklären?⁶⁶

BARUNICA CASTELLI: Vi ste fakti no überspannt! Ni jedne rije i ja nisam tako rekla. Im Gegenteil: ich hab' gesagt, dass Sie für den Tod des Vaters nicht verantwortlich gemacht werden können! Das hab' ich gesagt!⁶⁷ Vi sve iskrivljujete wie ein Zerrspiegel! Das ist einfach krankhaft!⁶⁸

LEONE *strogo i odlu no*: Meni su bile dvadeset i dvije godine kad sam mislio da bi ovo što vi govorite moglo možda ipak biti istina! Odonda prošlo je šesnaest godina, draga moja! Kad bi ovjek skupio sve vaše kavalire koje ste vi šarmirali svojim Seidenbonbon-glasom, ja mislim da ne bi stali u ovu sobu! Alis, koja je u vas bila tako zaljubljena, kojoj ste vi bili idealom dame, ta Alis...

BARUNICA CASTELLI: Sve ono što ste govorili o mladom Zygmuntowiczu, ono je sve laž! Kunem vam se na sreću svoga djeteta!

LEONE: A onaj Alisin zapis olovkom?

BARUNICA CASTELLI: Kunem vam se na Oliverovu glavu, nicht ein Wort ist wahr! Der junge Zygmuntowicz war in mich verliebt, das ja,⁶⁹ ali između nas nije nikada ništa bilo - ništa konkretno!

Stanka.

BARUNICA CASTELLI *vrlo tiho i uvjerljivo*: Zašto mi ne vjerujete? Vi meni godinama inite krivo. Vi ste svome ocu gore u sobi s takvim patosom naglasili dass ich eine Dirne wäre,⁷⁰ kao da sam ja ikada tajila taj svoj organski nedostatak! Svatko od nas nosi u sebi ponešto zbog ega bi ga ljudi kamenovali! Und ich? War ich nicht immer konsequent aufrichtig: wenigstens in dieser Hinsicht!⁷¹ Molim vas! Upravo vi, koji ste svojedobno toliko fantazirali o mojoj "eroti koj inteligenciji" (damals war ich für Sie "erotisch intelligent"),⁷² upravo vi ne biste smjeli biti tako vulgarni! I ako ni iz ega, a ono wenigstens iz osjećaja solidarnosti, to niste trebali da servirate svome ocu! (Vi ste znali za njegovo srce!) No bez obzira na njega, spram mene ste se ponijeli nekavalirski! To je, naravno, vrlo jednostavno, za jednu ženu izbaciti parolu "sie ist eine Dirne"! Und gerade Sie, der so mit seiner Logik herumbrilliert und herumaffektiert,⁷³ upravo vi biste trebali logi

nije provesti tu svoju distinkciju - zwischen einer Dirne und einer erotisch intelligenten Dame!⁷⁴ A, vidite, ja se na vas savršeno ništa ne ljutim: mene samo to boli! Boli me upravo zbog uspomene na sve ono između vas i mene! Ich kann mir nicht helfen, aber immer, wann ich daran denke, werde ich traurig!⁷⁵ Prvi i posljednji put u životu ja sam onda bila izgubila sebe, ja sam stala da se dižem, zum ersten Mal hab' ich das Gemeine, das Sensuelle vollkommen vergessen, damals hab' ich mit Ihnen das Immaterielle erlebt,⁷⁶ pa upravo vi, vi! *Ona se snuždi, zguri i tako ostane nijema. Tiho, sa suzama u oku:* Vidite, u ovom medaljonu još i danas nosim vašu kosu!

LEONE *uznemirio se i tako se kree po sobi:* Ja sam bio onda u dvadeset i drugoj godini! Ja sam onda pisao svoju doktorsku tezu!

BARUNICA CASTELLI: Da, u onom vašem groznom pismu iz Cambridgea, vi ste najedamput spomenuli svoju gospou majku! Damals, als ich, auf ehrliche Konsequenzen bereit, Ihren Entschluss aus Cambridge erwartete, kam der Schlag!⁷⁷ I nikada vi niste dali meni prilike da se s vama objasnim! Alle meine Briefe sind verloren gegangen, keine Antwort mehr!⁷⁸ A ako se pravo uzme, što sam ja skrivila vašoj gospoi mami? Ja je uope nisam poznavala, ja sam onda imala dvadeset i šest godina i na sve strane uspjeha, ohne dass ich daran beteiligt wäre!⁷⁹ Svi su kle ali preda mnom, a vaša gospoa majka bila je jedna distingvirana dama, nervozna dama, ona je ve nekoliko puta bila digla ruku na sebe, ja nikada nikome nisam u inila ništa našao! Leo, Sie wissen nicht, wie das war!⁸⁰ Mene je vaš otac etiri godine mu io, on je meni etiri godine dosaivao, on je htio da se ustrijeli pred mojim o ima, on je plakao na koljenima, ali ja nisam htjela skandala, ja zbog vaše gospoe majke nisam htjela da se on rastane, und ich habe ehrlich und loyal ausgehalten bis zu der letzten Minute! Gerade in dieser Hinsicht war ich vollkommen rein!⁸¹ *Pla e tiho u sebi. Sasvim pianissimo prigušenim od emocije glasom:* Eine Dirne! Es ist sehr leicht zu sagen: eine Dirne! Jawohl!⁸² Fabriczy pio je sa mnom po Stundenhotelima, da, a upravo taj gospodin Fabriczy, der vornehme alte Herr Obergespan und Aristokrat,⁸³ to je upravo takva jedna svinja kao i svi oni drugi oko mene! Das Körperliche in uns ist nicht schmutzig!⁸⁴ Naprotiv: sve je u nama ženama tjelesno, und ich leugne das nicht! Ich bin ehrlich!⁸⁵

I, vidite, ja, ja sam od svoje petnaeste godine doživjela mnogo, ja sam gledala pred svojim nogama i biskupe i generale i kelhere, jawohl, Kammerdiener und Diurnisten auch, und ich hab's immer von neuem erlebt: beinahe alle die, die vor uns kriechen, beschmutzen uns später so furchtbar von oben, dass mir das vollkommen unverständlich ist! Und das sind Männer und Gentlemens?⁸⁶ Ja se od toga tjelesnog u sebi nikada nisam branila! Ja sam slaba od naravi, ja sam to uvijek priznavala: ja to ni sada ne tajim, ali, vidite, ja vam se kunem grobom svoje pokojne mame, gerade Ihnen gegenüber war ich nie Dirne! Gerade Ihnen gegenüber! Nie!⁸⁷ A upravo ste me vi najstrašnije ponizili. Gerade! Sie!⁸⁸

Tihe suze. Leone se vrti po sobi izmeu pokustva amo-tamo. Od alkovena do prozora i natrag neprekidno.

BARUNICA CASTELLI *mirno i žalosno*: U itavoj ovoj tamnoj glembajevskoj kui vi ste za mene bili jedina traka svjetlosti! Ja sam ušla u ovu kuu iz materijalnih razloga: ja to priznajem! Sie müssen das verstehen! Meine Kindheit hab' ich nicht verbracht wie Sie, auf einem Kirmanperser Tausend und eine Nacht spielend!⁸⁹ S dvanaest godina ja sam ostala na ulici, Leone. Vi ne znate što to zna i smucati se po parkovima na jesenjoj kiši, gladan i poderan i bez krova! Vi ste po eli živjeti s rentom od dvadeset funti mjese no, a ja s poderanim cipelama i s jednom starom lisicom oko vrata! Meine Glembay-Ehe war eine finanzielle Transaktion!⁹⁰ Ja to priznajem! I vidite: ja sam imala iza sebe tada ve jedan degenerirani brak sa šezdesetogodišnjim barunom Castellijem i mnogo toga, no vjerujte mi, ja govorim pred mrtvim licem ovoga starca: za sve ono što sam ja morala u ovim posteljama i u ovom braku, ja sam bila vrlo slabo plaena! Und ich weiss es nicht: vielleicht existiert Etwas über uns,⁹¹ ali ja sam, tako mi Bog pomogao, tu svoju glembajevsku transakciju vrlo skupo platila! Krvavo! Furchtbar blutig!⁹² Vi znate i sami tko je bio vaš otac! I sve ono što ste vi njemu gore u sobi noas nabrojili, sve sam to ja gledala iza kulisa punih dvadeset godina. Skrupellos, hart und schrecklich war dieser Glembay,⁹³ i taj ovjek koji je mogao da zgazi ne iju egzistenciju wie einen Wurm,⁹⁴ taj ovjek je postao ocem mog djeteta! Oliver je isti, izrezani on! Und alles furchtbar Dunkle in diesem Kind,⁹⁵ to je moj križ! Dobro: de ki se dogovorili i

htjeli da orobe nekakvog kasira ciglane! Mein Gott, gut, ein Bubenstreich, der beinahe blutig endete.⁹⁶ U tome ima puberteta, a pubertet je pun kriminalnih nagona! Ali nije najgori kriminal u tome kad ovakav šesnaestogodišnji Glembay nabije lova ku pušku da orobi kasira: to je bez sumnje grozno! Das Schrecklichste von allem ist aber, dass ich das gewusst habe!⁹⁷ Zlo in je rastao u krvi toga de ka neprekidno i ustrajno šesnaest godina, zlo in je po eo onoga dana kada je to dje je srce zakucalo u mojoj utrobi! Ovaj gospodin Glembay, der wirkliche geheime Rat,⁹⁸ ovdje leži razlog zlo ina i krivnje! A vi, Leone, najbolje znate i sami što zna i glembajevska krv! I vidite: u ovom mom dvadesetogodišnjem strahu, u ovoj mojoj dvadesetogodišnjoj panici pred užasom te glembajevske krvi, vi ste me noas tako strašno krivo optužili! A mene to boli, jer je to od vas, Leone, upravo zato! Ako sam ja što kriva, bei der heiligen Mutter Gottes schwöre ich, ich hab' es auch blutig gebüsst!⁹⁹ *Tiho pla e u sebi.*

LEONE: Sve je to mutno! Mene boli glava i ja po injem da se gubim u svemu tome. Ja sam se vratio ovamo potpuno miran, sve one ljage što sam ih godinama osjeao zbog oskvrnute uspomene na moju majku, sasvim su ve bile ishlapjele, i ja sam bio potpuno miran! Ali, molim vas, ovo sve oko vas ovdje! Ovaj Oberleutnant, ovaj vaš ispovjednik, pa onda smrt one trudne žene, i ona stara pod konjima, itav na in kojim se ovdje u kui govorilo o tim stvarima, to morate shvatiti da me je nerviralo! Htio bih ja da znam kako biste vi mogli da protuma ite slu aj onog dnevni ara Skomraka?

BARUNICA CASTELLI *iskreno žalosno*: Diesen Tod hab' ich nicht gewollt! Er hat sich in mich verliebt, mein Gott, während der Sitzungen in der Karitativen Zentrale - ein fantastischer, überspannter Kopf! Ein armer Teufel!¹⁰⁰ A propos, Leo! Imala bih jednu molbu na vas! Vi ste noas govorili o nekakvim njegovim pjesmama što su ih našli kod njega! Bih li ja mogla na minutu da imam te pjesme? Das würde mich interessieren!¹⁰¹

LEONE: Vas bi to interesiralo? Molim izvolite!

Predaje joj iz džepa zgužvane rukopise Skomrakovih pjesama. Barunica Castelli uzima taj zgužvani rukopis i lista po njemu s interesom. Stanka. Leone je gleda s velikim mirom.

BARUNICA CASTELLI *listajui po rukopisu*: Das ist aber nicht schlecht! Der Kleine scheint talentiert gewesen zu sein! Das ist schön! Das ist sogar sehr schön! Hören Sie, wie das schön ist!¹⁰² *ita monotono i žalosno*: "Sam sebi idem na sprovod u jesen u sumrak magleni! Kroz Grad, gdje ljudi nose laži u srcima, ja nosim Cvijet kroz Grad! I to je to: ja nosim Cvijet kroz Grad i taj moj Cvijet sja ko fosfor krijesnice! Blatno je, svijetli oblaci gasnu u daljinama. Jutro je pred svitanjem, a pijetlovi udaraju krilima i vi u: Sve je brodolom u tmini. Ja umirem!" Das ist sehr schön! *Pla e od emocije estetske i briše suze. To su jutros njene prve iskrene suze. Armer Teufel!* Er hat sich wirklich aufgehängt!¹⁰³

Ulazi sestra Angelika.

ANGELIKA: Also, wir haben die Kravatte gefunden, Charlotte, der Diener bringt sie! Und die Schuhe auch!¹⁰⁴

Nakon nekoliko sekunda za sestrom Angelikom kamerdiner nosi posmrtnu stvar: cipele i nekoliko kravata.

SLUGA: Gospodine doktore, izvolite na telefon! Zove vas Trgova ka banka!

LEONE: Mene? To e biti zabuna!

SLUGA: Ne, upravo vas, gospodine doktore. Trgova ka banka. Direkcija.

Leone ode.

BARUNICA CASTELLI: Merci, draga barunice, hvala vam! U inili ste mi veliku uslugu! Johann, ziehen Sie, bitte, dem gnädigen Herrn die Schuhe an. Ja?¹⁰⁵ *Sve troje ide u alkoven.* Ich glaube, die breite, die ist besser! Die sieht altmodischer aus! So! Das werde ich allein. Merci! Nur dass ich dieser unmöglichen Kravatte los bin! Jetzt sieht er doch besser aus!¹⁰⁶ *Veže Glembaju kravatu.* Johann, gledajte, uzmite onaj šal, tamo na fotelju, i dajte podvežite gospodinu savjetniku bradu! To nije lijepo kad se vide zubi! Onaj tamo, Johann, na stolcu kod trumeaua.

Vežu svileni rubac oko glave Glembajeve. Barunica Castelli aranžira sve to mirno i dostojanstveno.

LEONE *vratio se još nervozniji nego što je bio*: Barunice, zove vas generalni direktor Trgova ke banke!

BARUNICA CASTELLI: Mich? Was ist denn los? Was braucht er mich? Sagen Sie ihm, bitte, dass ich jetzt nicht zu sprechen bin! Jetzt ist fünf Uhr früh!¹⁰⁷

LEONE: Ja ne znam. Radi se o vašem otvorenom kontu kod Trgova ke banke.

BARUNICA CASTELLI: Mein Conto bei der Handelsbank?¹⁰⁸ Pa ja s Trgova kom bankom nemam nikakve poslovne veze.

LEONE: Vaš konto kod Trgova ke banke optereen je s osamsto etrdeset hiljada.

BARUNICA CASTELLI *mirno i naivno, ali ve na putu spram telefona*: Unmöglich! Das ist ja unmöglich! Ich hab' ja mein Conto bei der Wiener Disconto Italiana!¹⁰⁹

LEONE: Ja nemam pojma! Izvolite! Da vidite!

Barunica Castelli ode, za njom sluga.

LEONE: I onda je to stara Bárbóczyjeva izmislila: die Glembays sind Falschspieler und Mörder!¹¹⁰ A tko je svezao onaj rubac starome?

ANGELIKA: Šarlota!

LEONE: To je o ajno! Izgleda kao da pati od zubobolje. Najstrašnije je kod smrti što je ona na jednoj strani vrhunaravna, a s druge strane šaljiva! Smrt je jedna od najsmješnijih pojava u graanskom društvu. ovjek i na smrtnoj postelji mora biti obrijan, izmanikiran, podvezan. ovjek ne smije zijevati u graanskoj smrti! Preglupo! *Opet u svojim mislima gdje ga je ta pojava prekinula.* Dakle, molim lijepo: ini se da je ovaj stari gospodin krivotvorio baruni ine isplatne naloge, da je potpisivao njene mjenice i da je još sam žirirao te krivotvorene mjenice. Trgova ka banka ne može nikako da govori s Be om (interurbane smetnje), ali telegrafski ini se ve sada: potpuni débâcle! Die Glembays sind natürlich: Ehrenmänner!¹¹¹

ANGELIKA: Leone, molim te, nemoj se uvrijediti, ali taj tvoj na in djeluje na mene neobi no brutalno i strano. Ti itavo ovo vrijeme otkada sam ja u kui ne radiš ništa drugo nego psuješ Glembajeve. Kao da ti nisi Glembay!

LEONE: Od prvoga dana kada sam po eo misliti, ne radim drugo nego se borim protiv Glembaja u samome sebi! To i jest najstrašnije u mojoj vlastitoj sudbini: ja sam isti, nepatvoreni, stopostotni

Glembay! Sva ta moja mržnja na Glembajeve nije ništa drugo nego mržnja na samoga sebe. U Glembajevima ja sâm sebe gledam kao u ogledalu!

ANGELIKA *plaho, ali svojom harmoni nom postojanošu prodirno i sugestivno*: Ti voliš paradokse i ti sve iskrivljuješ. Ja se bojim tvojih šala, ali, molim te, to je moje dugogodišnje iskustvo: doista ima mnogo neiskazane i blage mudrosti u maksimi da bližnjega treba ljubiti kao samoga sebe! I da bi uvijek mogao postati kršanin, on dakle prije svega treba da ljubi samoga sebe!

LEONE: Beatrice, izvini, ja te molim, budi tako dobra i skini onaj šal! Pa to je užasno kako to nakazno izgleda!

ANGELIKA: To mora tako ostati! Vilice su još mekane! *Poe spram mrtvaca i pipa mu prstima donju eljust.*

LEONE: To me sjea jedne Daumierove karikature: Svi Daumierovi filistri imaju tako svezane salvete!

ANGELIKA: A otvorena usta sa zubalom još su mnogo ružnija! *Skinula je svileni šal i pipa mrtva evu donju eljust koja se ve uko ila. Vani daleko jutarnja zvona. Potpuno je hladan! Kako uvijek brzo ohladni, a kako kratkovidno misli da e živjeti beskona no! Veže opet šal mrtvacu oko glave, a zatim pere ruke.*

LEONE: Htio bih da znam što tebe sili na to da ovako po svijetu pereš i pipaš mrtvace? Kakva je to manija što te goni da toliko kršanski ljubiš samu sebe?

ANGELIKA: Sve bi to bilo dugo i žalosno, Leone, pustimo to! Izvini! A osim toga ja i za tebe mislim, da bi najbolje bilo da sada legneš! Jutro je! Ja idem u svoju sobu sada, tu je sve svršeno i u redu! Dovienja, Leone! *Pošla je do njega i dala mu mirno i spokojno svoju ruku.*

LEONE *drži u svojoj ruci Angelikinu*: Beatrice, što se ti toliko kloniš mene sve ovo vrijeme? Ja te gledam ovih pet dana kao što se gledaju slike po crkvama, a tvoje su o i sklopljene; prvi put noas dolje pod onim tvojim portretom ja sam vidio tvoj pogled! Zašto se ti mene kloniš? Što izmi eš ispred mene? Vjeruješ li ti meni na moju rije da bih ja otputovao ve prvog dana da nisam našao tebe ovdje u svemu ovom? Možda je glupo da ja to tebi sve govorim, ali od tebe je isto tako neinteligentno da izmi eš! Ova tvoja dominikanska silueta za mene je u ovoj glembajevštini jedino bijelo nešto! U ovom kloru i

morfiju, meu ovim groznim maskama oko nas, ja osjeam za tobom potrebu kao za ovjekom. Beatrice, ja trebam nekoga u ovom paklu, a ti si tako konvencionalna! To od tebe nije otmjeno! *Pustio je njenu ruku naglo i prošetao se sobom nemirno i uzrujano.* Tako me užasno boli glava, diže mi se sva utroba kao da sam pojeo pokvareno meso! Znojim se - ledeno - kao da mi se magli, kao da u se onesvijestiti! *Glavinja i gubi ravnotežu.*

ANGELIKA: Najbolje bi bilo da legneš! Sve je to od živaca! Evo lezi ovdje na dvije-tri minute, smiri se, pa onda idi da se ispavaš! Jutro je! Ve svie!

Ona je uzela dva jastuka s jednog fotelja i postavila ih jedan na drugi na divan stru no bolni arski, a onda je pošla spram Leonea kao prava Sestra Milosrdnica i, pomilovavši ga jednom beskrajno toplom kretnjom ruke, ona ga je kao pacijenta povelala do divana.

LEONE *predao se njenoj požrtvovnoj nježnosti kao bolesno dijete:* Zlo mi je, Angelika! Nervozan puls, nervoza srca, tu, migrena, jedva se držim, hvala ti.

Legao je na rubu nesvjesticke i teško diše. Prve ptice u vrtu. Jutro na kvadratu okna. Angelika mu nata e ašu vode, nama e jedan rubac u kolonjsku vodu i stavlja mu oblog na elo; sluša mu puls. Cvrkut ptica.

LEONE: Tvoja je ruka hladna kao kamfor! Tvoja holbeinska ruka, Beatrice! O, kako je sve to teško!

ANGELIKA: Najbolje je da ne misliš o svemu tome!

LEONE: Ne mogu! Sve je to još panika u meni! *Kao da u bunilu gleda žive slike.* Ja sam jedamput pao s konja, zapeo sam u galopu o stremen i konj me je vukao valjda stotinu metara za sobom po cesti. Nekakve žene su o ajno vikale, ja sam uo jasno te ženske glasove i poslije u bolnici, s prebijenim klju nim kostima, ja sam još dugo, dugo nakon toga osjeao onaj galop, onu crnu konjsku avolsku snagu, i slušao sam žene gdje vi u: itave noi vikale su žene, dugo - dugo! To je sve još galop, to sve vi e još uvijek - to je graja! *Ona mu daje ašu vode i on je žedno ispija.* Ja sam se pobio s onim ovjekom na život i smrt! I što se dogodilo? Poslije šesnaest godina što sam se spremao na tu borbu, ja nisam znao ništa da mu kažem. Govorio sam s njim kao s inostrancem same vulgarne gluposti! On nije mogao da shvati ni jedne moje rije i! I onda me je još lupio šakom po zubima i pustio mi litru krvi. To je bio itav rezultat: moja krvava usta! I

što je najgroznije: ja sam u toj graji potpuno, savršeno prazan! Nikada nisam osjeo kako je sve to bilo besmisleno kao upravo sad! *Nervozno uzdiše na rubu živ anog sloma.*

ANGELIKA *uzela je jednu stolicu i sjela vis-a-vis njega uzevši mu jednu ruku u svoje:* Sve e biti dobro, Leone!

LEONE: Ništa ne e biti dobro! Ti znaš, Beatrice: ovog ovjeka ovdje ja sam dotukao! Ja sam htio da oborim jednog tvrdog, ogromnog Glembaja, a ono ondje bio je jedan desperater pred ste ajem! Strašilo bijedno za ptice! Ja sam se tukao s jednom fikcijom! *Stanka. Leone, dišui kratko i uzrujano, suhim ustima kao u ognjici, brzo i nervozno, ali ne glasno:* Sve je to kriminalno! Glembajevski kriminalno! Ja sam još u io nepravilne gr ke glagole kad sam prvi put doživio kriminal! Bila se digla vjetrina i upala stabla s korijenom, a mi de ki na botani kom izletu, s bilinskom kantom i leptirskim mrežama, sklonismo se u jednu kr mu u šumi kraj kamenoloma. I tamo u tmuni, u smrdljivoj kr mi, kod petrolejke, tamo su nekakvi crni i rutavi ugljenari govorili kako nekome treba pustiti krv! "Ubiti ga treba", tako je rekao jedan. Ja sam kao u bunilu, nošen groznim strahom, potrao u tminu, u no, i u onoj vjetrini, u prolomu oblaka, po grmljavini, ja sam od straha vikao i traao bez glave! Tamo sam prvi put stvarno doživio da se ljudi ubijaju! Onda sam se kretao svijetom s leptirskom mrežom u ruci i sa šafranovom lukovicom! A danas sam star i glup, danas sam bolestan, i još uvijek živim u krvavoj kr mi! O, kad bih mogao da pobjegnem iz svega toga! *Zvona u gradu. Ptice. Dan raste.* Iz toga se ne može. Imala je stara Bárbóczyjeva pravo: Glembajevi su ubojice! Onaj varaždinski Glembay koji drži remetinu ku crkvu u ruci, on je u vini koj šumi ubio i orobio jednog kranjskog zlatara koji je vozio u Varaždin crkvenu zlatninu! To sam uo od jednog glembajevskog ko ijaša koji je služio još kod pokojnog Ferdinanda!

ANGELIKA: To je fama i legenda! To nema nikakve podloge!

LEONE: O, Gospode Bože moj, zašto svi vi mislite uvijek na nekakvim podlogama? Nikada ništa nema podloge! Ja sam to uo od jednog ko ijaša i to je za mene kroz itavo moje djetinjstvo bila najstvarnija stvarnost od svega, u itavoj ovoj kui! Koliko puta sam ja vidio Varaždinca gdje hoda po svojoj kui s krvavim nožem u ruci! On je dolazio obi no u zimskim noima, s vjetrom u dimnjaku! Išao je

preko glavnih stuba u crveni salon, a jedamput sam ga sastao u sobi svoje pokojne mame, ali mi se brzo sakrio pod klavir! Imao je u ruci veliki kuhinjski nož, sasvim krvav, i onda ga je nestalo najedamput. A noas, Beatrice, noas je opet došao u ovu kuu! On je tu, on negdje eka iza ormara!

ANGELIKA: Leone dragi, primiri se, to su nervi! Da ti doktor Altmann da jedan šlafmitl¹¹² - da ga pozovem, on dolje pije aj s Fabriczyjem.

LEONE: Ali, kakvi nervi! Hvala ti, ne trebam ništa! Kakvi nervi! Dobro je još da nisi rekla da sam überspannt! To je istina! Onaj varaždinski Glembay sagradio je zlatan barokni oltar u remetine koj župnoj crkvi za spas svoje duše, ali njegova duša nije se spasla! Eto, gledaj tamo onog Glembaja! Svi su onu njegovu donju eljust zvali velázquezovskom crtom, a ustvari to je bio kriminal u njemu: živinski kriminal! To je bila grozna grabežljiva životinja! I ta moja neshvatljiva mržnja na toga ovjeka, ta moja ne ista mržnja na njega, od prvog dana otkad sam po eo misliti svojom glavom, to je eto glembajevsko, kriminalno u meni! To je glembajevska krv u meni! Dobro, dopuštam, to je Verfolgungswahn,¹¹³ to nije zdravo, ali to prljavo, mutno, bezdano u meni, to mi se dominantno javlja godinama: ja to nosim sa sobom po svijetu kao svoju vlastitu utrobu! Ja sam to užasno nagonsko u sebi htio racionalno objasniti! Maminu smrt ja sam onda našao dovoljno razumnim razlogom za tu podsvijesnu mržnju u sebi. Ja sam od tog momenta imao dovoljno razloga da ga svijesno mrzim: kao ubojicu moje matere! A ustvari ja sam se zagrizao u njega kao šakal u šakala: to se u nama grizla glembajevska krv!

ANGELIKA: Leone, za ime božje, ja te molim, Leone, budi pametan...

LEONE: Sve je to tako, na vlas precizno tako! I tu ima samo jedno rješenje: ili se žderati kao šakal ili...

ANGELIKA: Ili?

LEONE: Ili se ubiti!

ANGELIKA: Leone!

LEONE: Da, samo to! Eto, onog kriminalnog noašnjeg ja sam se godinama bojao. Kao jaguar s podvinutim repom, tako sam obilazio ovu svoju tajnu. Ja jedanaest godina nisam dolazio u ovu kuu od straha pred zlo inom, a kad sam se ipak jednog dana pojavio ovdje,

namirisao sam odmah krv. U ovoj magli, među ovim mrtvacima, ja sam se instinktivno ne eg bojao, a opet sam u sebi perverzno uživao da e se ipak dati zgodna prilika. I kada se onda prilika doista vrlo zgodno stvorila, mjesto da se maknem od ponora, ja sam upravo majmunski neinteligentno skakao oko njega dok se onda sve skupa nije strovalilo! Još u posljednjoj sekundi meni je bilo jasno da e se dogoditi zlo, ali je strast bila ja a od pameti! Glembajevski imperativ, taj me je svladao, i ja sam se zaprljao u svojoj vlastitoj krvi. Sve je to kaos, draga moja Beatrice! Sve je to tako strašno! *Bez suza i bez jecanja, taj njegov gr je gr ovjeka koji okrutno i beznadno misli o sebi.*

ANGELIKA: *miluje ga toplo i samilosno kao bolesno dijete:* Ne, Leone, sve to nije tako crno. Vidjeti i znati da nemaš sposobnosti da protiv svega toga nešto u iniš, to bi bilo grozno i beznadno. Ali sve tako jasno i razumno gledati nije ni najmanje strašno. To zna i imati snage, unutarne, više snage, da se uvijek odupre svojim tamnim nagonima: to zna i osjeati mogućnost spasa. A kona no ti, kraj svog velikog svijetlog talenta, kraj svoje superiorne inteligencije, Leone, ti nemaš nikakva razloga...

On joj zahvalno ljubi ruke. On stavlja njene ruke na svoje elo i polagano ustaje i klekne smjerno i pobožno pred Angeliku i tako ostane na koljenima.

LEONE: O, kako si dobra, Beatrice! Jedina moguća svjetlost u svemu tome bila bi ne ija ista ruka na mojoj tamnoj glavobolji! Pod magnetom ne ije eti ke inteligencije ja bih još mogao da sve to sperem sa sebe, u takvoj jednoj imaginarnoj nadzemaljskoj harmoniji ja bih još mogao da naem svoj raison d'etre, i moj talenat mogao bi da se obrazloži, da se potvrdi, ja bih mogao da radim, da stvaram, da uživam, da ozdravim - da izaem iz toga...

U taj tren ulazi barunica Castelli. Njen je ulazak u tolikoj mjeri furiozan da Leone ostaje kle ei pred Angelikom, izgubivši svaku orijentaciju. Barunica je sva deranžirana: njena je frizura raš upana, njene su kretnje abnormalne, ona je u tolikoj mjeri izvan sebe da u prvi momenat ini dojam luakinje. Ona cvili od o aja i od srdžbe.

BARUNICA CASTELLI: Verflucht sei der Moment, wo ich diesen Schuft kennen gelernt habe! Elender Hochstapler! Mein schwer verdientes Geld,¹¹⁴ moju krvavu muku, ta je stara hohštaperska

svinja pokrala! itav grad telefonira lijevo i desno, ich bin beraubt worden,¹¹⁵ pa to je užasno, pa to je nevjerojatno, pa ja u poludjeti, pa to je grozno - Schuft elender, krimineller...¹¹⁶

LEONE *ustao je i gleda tu furioznu ženu*: Molim vas, vladajte se pristojno! Kakav je to na in! Niste sami u sobi!

BARUNICA CASTELLI: A tako? Und so einer, wie Sie, wird mir vorschreiben, wie ich mich benehmen soll?¹¹⁷ Onaj me je stari orobio, a vi ete me još vrijeati? Ne samo kod Industrijalne, nego i kod Crédit Lyonnaisa, i kod Wiener Allgemeine, überall hat er mich bestohlen! Ich bin bestohlen worden, verstehen Sie das nicht? Dieses alte Schwein hat mich beraubt! Schweine seid ihr und Bagage, das seid ihr!¹¹⁸ Je li to vladanje dostojno jedne opatice? So benimt sich eine Strassendirne, nicht eine Nonne! Das ist kein öffentliches Haus! Ich bitte mir aus, dass ein Schwein, wie Sie, so mit mir spricht!¹¹⁹

ANGELIKA: Šarlota, za Boga miloga, umiri se, Šarlota!

BARUNICA CASTELLI: Was habe ich noch zu verlieren?¹²⁰ Ja sam orobljena i pokradena. Mein blutig verdientes Geld hat man mir gestohlen! Was spielst du hier eine Scheinheilige? Als ob man nicht wüsste, dass du mit dem Kardinal Montenuovo ein Verhältnis hast - geh', ich bitte dich!¹²¹

LEONE *povišenim glasom*: Kein Wort mehr! Marsch hinaus aus dem Zimmer!¹²²

BARUNICA CASTELLI: Što? Ti hoeš da me baciš van? A tko si ti u ovoj kui? Ova kua je moje vlasništvo, tu sam ja gospodar! Ne samo da ste me orobili nego još i van da me bacite? I to zato jer ne dam dass man hier vor diesem toten Schuft da,¹²³ u ovoj mrtva koj sobi, stvori bordel! Izvolite u jedan Stundenhotel - aber nicht hier.¹²⁴

Ova rije "Stundenhotel" otvori Leoneu o i. Od toga momenta on vidi.

LEONE: Stundenhotel, naravno: jasno. Ja sam sedamnaest godina jasno gledao tko ste vi, a jutros pustili ste oko sebe tintu, wie ein Tintenfisch haben Sie sich verloren im Dunkel.¹²⁵ Zamotali ste svoje lice od straha pred posljedicama. Kao kokoš pred jastrebovom, tako ste se sakrili u svoje laži! Papiga, rafinirana papiga! Sve ono što ste vi tu meni jutros govorili, to su bile moje vlastite nošnje rije i: i ja sam sâm sebi povjerovao. *Ide spram nje.*

BARUNICA CASTELLI: Was wollen Sie von mir? Der Alte hat mich bestohlen, gemein bestohlen.¹²⁶ Svu je moju gotovinu založio...

LEONE: Sve ono svoje što ste mu godinama krali, to je uzeo natrag! Ali mi imamo druge ra une: eine Person, die direkt aus einem Stundenhotel gekommen ist, so eine muss jetzt hier schweigen! Haben Sie mich verstanden?¹²⁷ Od onog Kirman-perzera do danas neprekidno ste krali u ovoj kui! Sie haben hier zu schweigen.¹²⁸ Jeste li me razumjeli?

BARUNICA CASTELLI: Ich habe zu schweigen?¹²⁹ Ja sam vas tu našla in flagranti mit dieser Scheinheiligen!¹³⁰ Tu pred našim mrtvim ocem, no, schöne Schweine seid ihr alle zusammen! Mörder und Falschspieler, recht hat die alte Bárbóczy gesagt: Mörder und Falschspieler!¹³¹

LEONE *spram nje, Angelika hoe da ga zadrži, ali je on rezolutno odgurne. Uzeo je škare sa stola i sve se to zbiva vrlo napeto i vrlo brzo: Kein Wort mehr!*¹³²

BARUNICA CASTELLI: Was wollen Sie von mir? Lassen Sie mich! Lassen Sie mich, Sie Mörder!¹³³

Leone hoe da je pograbi, ali ona zacvili i suludo cvilei instinktivno poleti spram vrata i van. Leone se uko i na tren, a onda lua ki za njom. uje se lupanje vratima, razbijanje stakla, cviljenje Šarlote: Hilfe! Hilfe!¹³⁴ i onda mir. A poslije stanke glasovi. Opet lupanje vratima i graja. Glasovi.

Ulazi u trci kamerdiner i gleda suludo oko sebe kao da je nešto izgubio, uzima sa stola rekvizite dra Altmanna.

SLUGA: Gospodin doktor zaklali su barunicu! *Istr i.*

Angelika itavo vrijeme stoji kao lutka u kabinetu voštanih kipova. Cvrkut ptica u vrtu.

ZAVJESA

1928.

NADOPUNA PRVOG INA

GLASOVI GOSTIJU NA ODLASKU *uz agramerski tekst: Ljubim ruke! Servus! Dovenja ekscelenc! itd. sve do: Servus, grüss dich*

Gott!¹

JEDAN MLAI GOSPODIN DOKTOR *vježbenik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade, gospoici s potsdamskim petama i kosom od žute slame*: A vi to ne znate chere baronesse, pa to je secret de Polichinelle:² barunica Zygmuntowicz, Soror Angelica, i doktor Leone, to je flert koji traje ve godinama.

JEDAN PRESVIJETLI *od banskog Prezidija, jednom kanoniku*: Da, da, da, stara Bárbóczyjeva bila je prava erdeg-baba.³ Na svojoj samrti, stara je proklela itavu tu nouveaurichovsku "gospoštiju", a danas je dobro rekao doktor Tulipan da zvono zvoni više na pogreb nego na jubilej! To su karmine, dragi moj amice, karmine a ne trijumf...

KANONIK *prepošt Blažene Djevice*: Honor, laus et triumphus perpetuus, illustrissime domine!⁴ To su takvi dani o kojima govori historija još decenijama! *Spram Leonea i Angelike*: Da se pozdravimo, asna sestro barunice! Gospodine doktore, laku no.

ANGELIKA I LEONE *konvencionalno*: Laku no illustrissime, hvala vam mnogo, laku no.

JEDNA DAMA *starija patronesa*: Marcel Faber, draga milostiva, vi to ne znate, das war immer ein grosser Steiger!⁵ O tome se govorilo na jour fixe kod stare grofice Orcyval: einem "on dit" zu Folge, das Liebespärrchen hat man in flagranti...⁶

JEDAN STARIJI GOSPODIN *koga prati Ignjat Glembay, u prolazu*: Ekscelencijo, sluga sam pokoran, preporu ujem se svim vašim milostima. Jedno je izvan debate: samo bogat narod može biti slobodan. To je bila i ostala moja deviza.

IGNJAT GLEMBAY: Zlato i blagoslov božji, preuzvišeni.

STARIJI GOSPODIN: Tako je to bilo, laku no gospodo, laku no, gospodine doktore.

JEDAN APSOLVENT PRAVA *spram svoje partnerice*: A vi to ne znate, a vama to nije poznato? Na pogrebu one nesretne djevojke došlo je do skandala, masa je demonstrirala, da, da, da, došlo je do protesta široke demokratske mase.

DVA GOSPODINA I DAME *u prolazu*: Gospoda se igraju ptice noja... Nema što, gospoda imaju nerve u redu. Nije to prva banka koja slavi pir i crnu misu o jednom trošku.

Dvije starije dame opraštajui se od Ignjata Glembaja, u prolazu, promatrajui s interesom Leonea i Angeliku lornjonima.

PRVA STARIIA DAMA: Da, da, barunica Zygmuntowicz odsjekla je svoju bujnu Cléo-de-Mérode-frizuru poslije samoubojstva svoga supruga. Danas glumi zaru nicu Kristovu.

DRUGA DAMA: Mezzosopran sestre Angelike, ve je 1909. na zabavi be kog Crvenog križa, u Meyerbeerovim Hugentima šarmirao jednog Windischgraetza.

Nekoliko djevojaka, u prolazu preko scene sa svojim kavalirima.

JEDAN OD JEUNESSE DORÉE: Mary, ne zaboravite marabu milostive mame.

DJEVOJAKI GLAS: Bijele glacé-rukavice su na balustradi pod lampionom.

Dva reprezentativna gospodina, u prolazu, u pratnji Ignjata Glembaja, opraštajui se od kuedomaina.

PRVI GOSPODIN: A ja vas molim, preuzvišeni, izvolite se potruditi da vas informiraju da conte Galieni Magdalenich može disponirati kod Browning Brothers potpuno slobodno, pod vlastitim potpisom.

Ignjat Glembay kao da sumnja u to, nijemim gestom.

PRVI GOSPODIN *autoritativno*: Ne, ne, ne, to je tako kako ja kažem. Uostalom, imat emo prilike sutra da razgovaramo, addio, servus, auf Wiedersehen, moj najdublji poklon, barunice. Servus, Leo.

JEDNA STARICA KONTESA: Non vi pare che e un caldo insopportabile in questo salotto?⁷

DJEVOJICA *u pratnji stare kontese*: Padaju augustovske zvijezde, bakice, vani je zelena šampanjska no! Brunhilda se ne e prehladiti.

Dvije dame, Agramerke.

PRVA DAMA: Kommen sie, Liebste, auf Wiedersehen beim Mittagessen.⁸

DRUGA DAMA: Was wird die Mutti dazu sagen?⁹

PRVA DAMA: Ah, was, die Mutti ist in Sie verliebt.¹⁰

Jedan stariji graanski par u pratnji jednog generala.

GENERAL: Das war ein trauriger Schwanengesang der Mischpoche...¹¹

STARIJI GOSPODIN *generalu*: To je, kak je onaj puran rekel starom barunu Gagernu: Gut Morgen, Herr Gagern, gestern war ich fett, heute bin ich magern.¹² Sve je to panoptikum, dragi moj! Tu više nema krvi. In extremis.¹³ Gospodine doktore, asna sestro (*spram doktora Silberbrandta*), hvaljen Isus, magnifice.

GLASOVI ZABRINUTIH MAMICA: Izabela, Dagmar.

DJEVOJAKI GLASOVI: Idemo, idemo, evo nas.

JEDAN OD LEGIJE BANSKIH DOKTORA *subalterno lice u pratnji svoje supruge pristupa Leoneu i Angeliki*: Oprosti, gospodine doktore, što ti dosaujem, ali molim te, mojoj supruzi i meni bit e neizreciva ast budemo li mogli da te pozdravimo u svome skromnom domu! Treba da znate, asna sestro barunice, Leo je velika simpatija moje žene. Ja joj godinama deklamiram kako je Leo bio ponos naše generacije. On je napamet znao itavog Shelleya. On je nada našeg modernog slikarstva. Prix de Paris, molit u lijepo, laku no i dovienja, nemoj da ne doeš, dovienja, bit e nam ast.

JEDAN MLADI ULANSKI OFICIR *oprašta se od Leonea*: Servus, Leo, nadam se da u još imati prilike da te vidim! Kako dugo ostaješ u našoj maloj garnizoni?

LEONE *naglašeno odozgo*: Pa nekoliko dana.

ULANSKI OFICIR: Pa to je sjajno! Ti izgledaš kao svoj vlastiti autoportret. Mi smo stari drugovi iz eskadrona, barunice. Leo je služio kod Fünfera,¹⁴ kao Einjährigfreiwilliger.¹⁵ Sjeaš li se starog obrsta Bagolyja? "Lachen sie kurz und bündig."¹⁶ Ha, ha, servus, ljubim ruke, barunice, dovienja.

GLASOVI: Feldmarschalleutnant von Fressack nema ko ije. Za fijakere zna Puba. Pitajte Pubu gdje su fijakeri! Fijakeri su kod fontane pred apotekom. Hvala, nezaboravno re e! Bilo je prekrasno.

JEDAN GLAS *spram staroga Glembaja*: Prvi bal, i to još pod vašim krovom, dragi moj Glembay, to je ostvarenje ideala pour une jeune fille en fleurs,¹⁷ molim vas, šta se može više.

JEDAN OD GOSPODE BANSKIH SAVJETNIKA *spram starog Glembaja*: Moj poklon i rukoljub barunici Castelli. Ne u da je smetam! Ve sam molio Oberleutnanta von Ballocsanszskog da me ispri a.

JEDNA STARIJA DAMA: Parler beaucoup pour ne rien dire,¹⁸ to je njegovo pravilo. Govorio je mnogo, a nije rekao ništa...

